

ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา
เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว
ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

นางสาวเรณู สุวรรณมัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา

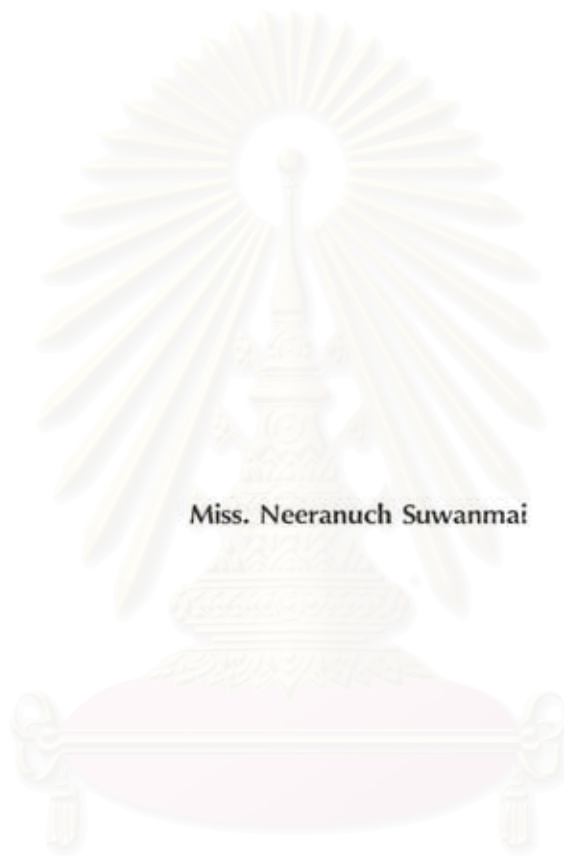
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-487-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE OPINIONS OF ART EDUCATION TEACHERS AT THE ELEMENTARY EDUCATION LEVEL
CONCERNING THE THEORY OF LEARNING VIA PARTICIPATION BY FOUR STARS METHOD
IN THE PROJECT FOR IMPROVEMENT OF STUDENT POTENTIAL IN SCHOOLS UNDER THE
JURISDICTION OF THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

Miss. Neeranuch Suwanmai

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Art Education

Department of Art Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-487-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎี
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพ
ของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

โดย นางสาวนรินทร์ สุวรรณมัย

สาขาวิชา ศิลปศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เกษร ธิตะจารี

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษร ธิตะจารี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.อำไพ ติรณसार)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกษร ธิตะจารี)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิรุษ สุวรรณมัย : ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร (THE OPINIONS OF ART EDUCATION TEACHERS AT THE ELEMENTARY EDUCATION LEVEL CONCERNING THE THEORY OF LEARNING VIA PARTICIPATION BY FOUR STARS METHOD IN THE PROJECT FOR IMPROVEMENT OF STUDENT POTENTIAL IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.เกษร ชิตะจารี, 170 หน้า. ISBN 974-333-487-4.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย 1) วิธีสอน 2) การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การแนะแนวและจิตวิทยา 4) การประเมินผล

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 194 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.21$) ซึ่งแต่ละด้านมีดังนี้

1. ด้านวิธีสอนวิชาศิลปศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.24$)
2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.24$)
3. ด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.11$)
4. ด้านการประเมินผลวิชาศิลปศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.25$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ศิลปศึกษา
สาขาวิชา ศิลปศึกษา
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

3972587827 : MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD : LEARNING VIA PARTICIPATION / ART EDUCATION TEACHER / ELEMENTARY

NEERANUCH SUWANMAI : THE OPINIONS OF ART EDUCATION TEACHERS AT THE ELEMENTARY EDUCATION LEVEL CONCERNING THE THEORY OF LEARNING VIA PARTICIPATION BY FOUR STARS METHOD IN THE PROJECT FOR IMPROVEMENT OF STUDENT POTENTIAL IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. KEASORN THITACHAREE, Ed.D. 170 pp. ISBN 974-333-487-4.

The purpose of this study was to survey the opinions of art education teachers concerning the theory of learning VIA Participation by four stars method in project for improvement of students potential in schools under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan. This study included 4 aspects : teaching method, creating environments for motivates self learning, guidance and psychology and evaluation.

The sample population of this study were 194 art education teachers at the elementary education grade 1-4 in elementary schools under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan. The research instrument was the questionnaire constructed by the researcher. The obtained data were analyzed by percentage, arithmetic mean, and standard deviation.

The result of this research were as follows : The opinions concerning the theory of learning VIA Participation by four stars method the data indicated at the agreement level ($\bar{X} = 4.21$) presented as follows :

1. The aspect of teaching method in art education were at the agreement level. ($\bar{X} = 4.24$)
2. The aspect of creat environments for motivates self learning in art education were at the agreement level. ($\bar{X} = 4.24$)
3. The aspect of advise and psychology in art education were at the agreement level. ($\bar{X} = 4.11$)
4. The aspect of evaluation were at the agreement level. ($\bar{X} = 4.25$)

ภาควิชา ศิลปศึกษา
สาขาวิชา ศิลปศึกษา
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้จาก รองศาสตราจารย์ ดร.เกษร อิตะจาวี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้มาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และคณาจารย์ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านที่ให้ความรู้และแนวคิดแก่ผู้วิจัยตลอดเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่เสียสละเวลา กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งครูประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนเพื่อน ๆ มหาบัณฑิต ครุศิลป์ รุ่นที่ 12 ทุกคนที่คอยห่วงใยให้กำลังใจและช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และพี่ชายที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริม อีกทั้งเป็นแรงบันดาลใจในการเรียนแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

นิรันุช สุวรรณมัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	14
ขอบเขตของการวิจัย.....	14
ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย.....	14
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
หลักสูตรศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา.....	16
การเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา.....	19
ครูศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา.....	28
โครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนกรุงเทพมหานคร.....	32
ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	65
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	72
ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	72
กลุ่มตัวอย่างประชากร.....	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
เครื่องมือในการวิจัย.....	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	98
สรุปผลการวิจัย.....	99
อภิปรายผลการวิจัย.....	106
ข้อเสนอแนะ.....	125
รายการอ้างอิง.....	126
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	140
ภาคผนวก ข รายชื่อโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร.....	142
ภาคผนวก ค หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	155
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	159
ประวัติผู้วิจัย.....	170

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ความถี่และค่าร้อยละตามสถานภาพของครูศิลปศึกษา.....	78
2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านวิธีสอนวิชาศิลปศึกษา.....	80
3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้น การเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา.....	83
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชา ศิลปศึกษา.....	86
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการประเมินผลวิชาศิลปศึกษา.....	89
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมทุกด้าน.....	91
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว จำแนกตามอายุ.....	92
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษา.....	93
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว จำแนกตามการอบรมเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษา โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง..	94
10	ข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วย ยุทธวิธี 4 ดาว.....	95
11	รายชื่อโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครและจำนวนครูที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง.....	142

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมยุคข้อมูลข่าวสารและสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นทรัพยากรของชาติให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพ นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยเหตุผลที่ว่าประเทศใดที่ประกอบไปด้วยทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้ มีคุณธรรม และเป็นผู้มีสุขภาพจิต สุขภาพกายที่ดีนั้น ย่อมจะนำมาซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมให้แก่ประเทศชาตินั้น การพัฒนาศักยภาพของคนจึงต้องนำการพัฒนาประเทศในมิติอื่นๆ ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) จึงได้ปรับแนวคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาแต่เพียงอย่างเดียวมาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพราะคนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง โดยจะพัฒนาให้ทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและทักษะฝีมือ เพื่อให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540) ซึ่งในการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนดังกล่าวย่อมต้องอาศัยการศึกษาเป็นกลไกการพัฒนา

แต่จากการจัดการศึกษาของประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมาต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขยายในเชิงปริมาณ แต่ก็ยังมีปัญหาด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนประสิทธิภาพของการจัดการศึกษายังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในกระบวนการพัฒนา “คน” เพราะคุณภาพการศึกษาของไทยที่ผ่านมามีอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง ความรู้ความสามารถของเด็กไทยโดยเฉลี่ยอ่อนลงทั้งในด้านกระบวนการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์อย่างมีเหตุผล การริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านลักษณะนิสัยใฝ่รู้ ความมีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย การทำงานเป็นหมู่คณะ เป็นต้น ซึ่งผลลัพธ์เหล่านี้เกิดจากกระบวนการปลูกฝัง เสริมสร้าง และการเรียนการสอนที่ยังขาดประสิทธิภาพ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, 2540) ซึ่งสอดคล้องกับ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2541) ที่กล่าวไว้ว่าการจัดกระบวนการเรียนได้ล้อมกรอบตัวเองออกจากชุมชนและสังคม วิธีการเรียนการสอนยังมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชามากกว่าการเรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริงและไม่เน้นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิด วิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อม ดังนั้นแผน

พัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) จึงมุ่งพัฒนาการศึกษาให้เป็นการสร้างรากฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน ประเทศชาติ ให้ผู้เรียนมีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยได้กำหนดแผนงานหลักเพื่อการพัฒนาการศึกษาไว้ 9 แผนงาน การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้ถูกกำหนดไว้ในแผนงานหลักที่ 2 ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยจะปฏิรูประบบการเรียนการสอนมุ่งปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ และได้กำหนดแนวทางที่จะปรับปรุงการจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ผู้สอนปรับวิธีการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ และมีเหตุผล มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ รู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แสวงหาความรู้และรู้จักแก้ปัญหาด้วยตัวเองรวมทั้งรู้จักทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะตามระบอบประชาธิปไตยเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะพื้นฐานของการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพของสมาชิกสังคม

2. ผู้สอนจัดวิธีการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายในรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องสภาพปัจจุบันและเงื่อนไขของท้องถิ่น

3. เชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชากับสภาพปัญหาและประสบการณ์ในชีวิตจริง

4. สถาบันการศึกษาเสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมเพื่อส่งผลต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนได้พัฒนาความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ

5. ปรับปรุงการวัดและประเมินผล (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน, 2540) และจากแนวทางของแผนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (ศูนย์ พ.คร.) ขึ้น เพื่อให้มีภารกิจในการนำแนวทางดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนจึงได้เชิญนักการศึกษาไทยซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษาต่างๆมาร่วมกันเสนอแนวคิดและกรอบกิจกรรม ซึ่งในที่สุดก็ได้นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดไว้ 5 ทฤษฎี อันประกอบไปด้วย

1. **ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข** แนวคิดของทฤษฎีนี้ต้องการให้เด็กสำนึกมีความสุข ต้องการเห็นโรงเรียนเป็นแหล่งค้นพบสิ่งมหัศจรรย์ด้วยตัวของเด็กเอง โดยได้สรุปออกมาในรูปสัญลักษณ์ "ดอกไม้แห่งความสุข" ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ องค์ประกอบของการเรียนอย่างมีความสุข 8 ด้าน (กลีบดอกไม้ 8 กลีบ) และกระบวนการจัดการเรียนการสอน 7 ประการ (ก้านและใบของดอกไม้)

2. **ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม** หัวใจของทฤษฎีนี้คือต้องการให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การจะให้เด็กมีส่วนร่วม เด็กต้องเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมนั้นๆ ในการเป็นศูนย์กลางไม่ได้มีเฉพาะเด็กกับครู เด็กจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบด้าน ทั้งพ่อ แม่ เพื่อนชุมชน สังคม เด็กที่ด้อยโอกาสว่าการมีปฏิสัมพันธ์จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ขณะเดียวกันก็ช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทฤษฎีนี้นำเสนอในรูปสัญลักษณ์ "พุทธวิธี 4 ดาว"

3. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ทฤษฎีนี้ได้เสนอการพัฒนากระบวนการคิด ลักษณะคิด และมิติของการคิด โดยเฉพาะมิติของการคิด ๘ ด้านซึ่งประกอบด้วยข้อมูลและเนื้อหาที่ใช้ในการคิดคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิด ทักษะการคิด ลักษณะการคิด กระบวนการคิด และการควบคุมและประเมินการคิด ซึ่งในการคิดใด ๆ ก็ตามหากมิติทั้ง ๘ เกิดขึ้นอย่างครบถ้วนและมีคุณภาพก็จะส่งผลให้การคิดนั้นมีคุณภาพไปด้วย ซึ่งได้นำเสนอเป็นภาพรูป “วงล้อทางปัญญา”

4. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา เป็น การรวบรวมทฤษฎี แนวคิด การเรียนวิชาศิลปะ ดนตรี กีฬา วิชาทั้ง 3 เป็นวิชาที่ทักษะช่วยให้เกิด สุนทรียภาพพร้อมกัน วิชาเหล่านี้สามารถสร้างความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา สามารถพัฒนาให้เด็กเข้ากับสังคมได้อย่างมีจริยธรรม รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ทำให้สังคมสันติ

5. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝน ภาย วาจา ใจ ทฤษฎีนี้เน้นที่การฝึกฝนภาย วาจา ใจ จุดมุ่งหมายของการพัฒนาลักษณะนิสัยคือต้องการให้คนมีความสุข ครอบครัวยอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน หากเด็กไทย ได้รับการฝึกภาย วาจา ใจ เขาจะเป็นผู้ที่เรื่องปัญญา มีสติสัมปชัญญะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540)ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดทั้ง 5 ทฤษฎีที่กล่าวมาศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้พัฒนา เอกสาร แนวคิด และการดำเนินการนำเสนอแนวคิดแก่คณะผู้บริหาร ศึกษาพิเศษ และครูจาก 5 หน่วยงาน ซึ่งทั้งนี้ได้รวมถึงสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครไว้ด้วย และให้หน่วยงานนำทฤษฎี ไปพัฒนาวิธีการขึ้นเองเพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในรูปแบบของตนเองโดยให้มีความสอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษาและพัฒนาการของผู้เรียน

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครซึ่งเป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบจัดการ ศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนทั้งหมด 430 โรงเรียน และได้จัดแบ่งกลุ่มเขตการศึกษาไว้ ๘ กลุ่มเขตอันได้แก่ กลุ่มเขตกรุงธนใต้ กลุ่มเขตกรุงธนเหนือ กลุ่มเขตเจ้าพระยา กลุ่มเขตบูรพา กลุ่มเขตรัตนโกสินทร์ และกลุ่มเขตศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานครได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าวข้างต้นและประกอบ กับโรงเรียนในสังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครไม่ได้คัดเลือกเด็กเข้าเรียนจึงทำให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถแตกต่างกันหลายระดับ บางคนเรียนรู้เร็ว บางคนเรียนรู้ช้า และส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลางจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมและความสามารถ ของนักเรียนแต่ละคน สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครจึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมศักยภาพของ นักเรียนกรุงเทพมหานครขึ้นเพื่อเป็นโรงเรียนแกนนำและโรงเรียนนำร่องที่จะทำให้นักเรียน มีความสามารถเต็มศักยภาพและให้เป็นโรงเรียนมาตรฐานตัวอย่างแก่โรงเรียนในสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครต่อไป โดยได้เริ่มดำเนินการระยะแรกในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2540 จำนวน 48 โรงเรียน

เป็นโรงเรียนแกนนำ 8 โรงเรียน โดยคัดเลือกจาก 8 โชน ๑ ละ 1 โรงเรียน
เป็นโรงเรียนนำร่อง 40 โรงเรียน โดยคัดเลือกจาก 40 เขต ๑ ละ 1 โรงเรียน
และในปีการศึกษา 2541 ได้ขยายผลชั้น ป.1 และ ป.2 เพิ่มปริมาณอีก 203 โรงเรียน ปีการศึกษา
2542 ได้ขยายชั้น ป.1 ถึงชั้น ป.4 ครบทั้ง 430 โรงเรียนทั่วทั้งกรุงเทพมหานคร และมีนโยบายที่จะ
ดำเนินการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครให้ครบ
ทุกระดับชั้นและทุกโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 430 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2543 ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อให้โรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการส่งเสริม
ศักยภาพของนักเรียน
2. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน
เป็นตัวอย่างของกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นการส่งเสริม
ศักยภาพของนักเรียน
4. เพื่อสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคนในการที่จะเลือกค้นคว้าในเรื่องที่ตนเอง
มีความสามารถและมีความสนใจ

โดยมีปรัชญาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างพลังความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ในตนเองให้เจริญ
เติบโตอย่างเต็มขีดความสามารถ และนำศักยภาพนี้มาพัฒนาตนเองและสังคมได้เหมาะสมกับ
ความสามารถแห่งตนเพื่อเป้าหมายให้เป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข (หน่วยศึกษานิเทศก์. สำนัก
การศึกษา, 2540) ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มุ่งให้ผู้เรียน เก่ง ดี
และมีความสุข อีกทั้งมีแนวคิดพื้นฐานที่ว่า มนุษย์คือผู้ที่ฝึกได้และต้องได้รับการฝึก และในการฝึกให้ผู้เรียน
เกิดการเรียนรู้นั้นผู้ฝึกต้องเข้าใจโลกของการเรียนรู้ การเรียนให้รู้นั้นเกิดขึ้นที่จิตใจ การเรียนการสอนที่
ไม่เข้าถึงจิตใจของผู้เรียนจะไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ หลักของการเรียนรู้จึงมีเพียง
ประการเดียว คือ ต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและที่ว่ามีส่วนร่วมก็คือจิตใจของผู้เรียนต้องเข้าร่วมด้วยจึงจะ
ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่
สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝน ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิด
ทักษะการจัดการกับความรู้ ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ และทักษะการทำงานกลุ่ม ซึ่ง
สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข (สุมณฑา พรหมบุญ ,
2540) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่การเป็น “คนเก่ง คนดีและมีความสุข” นั้น
ครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบการสอนให้สอดคล้องกัน ทั้งระบบ ซึ่ง สุมณฑา
พรหมบุญ ได้เสนอกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมนักเรียนให้ไปสู่ศักยภาพสูงสุดเพื่อเป็น คนเก่ง คนดี
และมีความสุขได้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว อันประกอบไปด้วยยุทธวิธี 4
ประการ และแต่ละยุทธวิธีจะประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 5 ข้อ ที่เท่ากับจำนวนแฉก ของดาวที่มี 5 แฉกดังนี้

ยุทธวิธีที่ 1 วิธีการสอน ซึ่งประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 5 ข้อต่อไปนี้

1. การเรียนเป็นกลุ่ม
2. การใช้คำถามเป็นสื่อให้คิด
3. การให้ผู้เรียนทำกิจกรรมและสร้างผลงาน
4. การช่วยให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการโดยการเสริมด้วยสื่อสายตาต่าง ๆ
5. การเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

ยุทธวิธีที่ 2 การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1. การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. การจัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้
3. การจัดศูนย์วิทยากรให้เป็นแหล่งความรู้
4. การให้ความร่วมมือแก่ผู้ปกครองเพื่อช่วยเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่บ้าน
5. การร่วมมือกับผู้ปกครองควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกบ้านและนอกโรงเรียน

ยุทธวิธีที่ 3 การแนะแนวและจิตวิทยา กัลยาณมิตร 5 กลุ่ม ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง

ครูแนะแนว และนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ จะประสานงานกันด้วยกระบวนการ 5 ประการคือ

1. การปรับโครงสร้างการแนะแนวและจิตวิทยาโดยการทำงานแบบเป็นทีมและประสานงานอย่างมีระบบ
2. การปรับระบบข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนทุกด้านเพื่อให้ครู และผู้ปกครองสามารถนำข้อมูลมาใช้พัฒนาผู้เรียน

3. การให้ความรู้และปรับทัศนคติและเทคนิคการแนะแนวแก่ครู
4. การให้ความช่วยเหลือทางจิตวิทยาในกรณีผู้เรียนมีปัญหาเกินกว่าที่ครูจะช่วยเหลือ
5. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตวิทยาของเด็กและการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน

ยุทธวิธีที่ 4 การประเมินผล ควรประเมินโดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน 5 ประการคือ

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ผลงานจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)
3. กระบวนการทำงาน
4. พัฒนาการของลักษณะนิสัย
5. ความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ (เด็อนใจ ทองสำริด , 2541)

ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนด้วยยุทธวิธี 4 ดาวนี้จะต้องจัดให้มียุทธวิธีทั้ง 4 กลุ่มเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธวิธีที่ 2-4 จะสนับสนุนและส่งเสริมให้การสอนในชั้นเรียนตามยุทธวิธีที่ 1 ได้ผลดีอย่างเต็มที่ กล่าวคือเมื่อผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามยุทธวิธีเหล่านี้ ผู้เรียนจะ

แสดงความสามารถในเชิงสร้างสรรค์ และเป็นการฝึกลักษณะนิสัยที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (สมณทนา พรหมบุญ , 2541) ดังนั้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนี้ ผู้เรียนจึงต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเพราะหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเรียนรู้ที่จัดขึ้นมาก ผู้เรียนก็จะเกิดการเรียนรู้ที่ติดตามมา และโดยธรรมชาติแล้ววิชาศิลปะศึกษาเป็นวิชาทักษะ การที่นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมมากเท่าใดก็ยิ่งทำให้เกิดทักษะมากขึ้นเท่านั้น (ชโล พงษ์สามารถ , 2528) ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมนั้นกิจกรรมจะต้องมีลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่าง "active" คือช่วยผู้เรียนให้รู้สึก ตื่นตัว ตื่นใจ มีความจดจ่อผูกพันกับสิ่งที่ทำ ดังนั้น ทิศนา แยมมณี (2542) จึงได้เสนอแนวทางกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพไว้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (physical participation) คือเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัวพร้อมที่จะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆที่จะเกิดขึ้นกิจกรรมศิลปะนั้นจะช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย มือ แขนขา ไปมาอย่างอิสระ นักเรียนจะตื่นเต้นมากเมื่อได้ขีดเขียนหรือทำงานศิลปะเพราะเขาได้สนุกสนานและได้เคลื่อนไหวร่างกายไปพร้อมกัน

2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา (intellectual participation) คือเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา ประสบการณ์ทางศิลปะจะช่วยส่งเสริมสติปัญญาของผู้เรียนให้ดีขึ้น เพราะประสบการณ์ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ ผู้เรียนจะต้องคิด สำรวจ ตรวจสอบ สร้างสรรค์ให้สัมพันธ์กับวัสดุ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำจริงและมีประสบการณ์ตรงศิลปะช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กว้างขวางช่วยให้ผู้เรียนได้ทดลองค้นคว้าได้พบเป้าหมายการแสดงออกพฤติกรรมเหล่านี้ย่อมพัฒนาให้เกิดประสาทฉับไวในการรับรู้ มั่นใจในความคิดและกล้าแสดงออก ซึ่งเป็นวิถีทางที่ต่อการพัฒนาสติปัญญา

3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคม (social participation) คือเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมศิลปะจะช่วยให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ได้รับความชอบร่วมกันหรือรู้จักอ่อนส้นอ่อนยาวร่วมกัน กิจกรรมศิลปะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักว่าเขาคือคนที่มีคุณค่าของหมู่คณะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากหมู่คณะและเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะช่วยเหลือหรือร่วมมือกับหมู่คณะได้ กิจกรรมศิลปะมีสภาพเป็นทั้งตัวเชื่อมโยงสังคมของผู้เรียนและพัฒนาการอยู่ร่วมในสังคม

4. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ (emotional participation) คือเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง การแสดงออกทางศิลปะเป็นพฤติกรรมที่เสรี ช่วยให้เกิดความพึงพอใจ อารมณ์แจ่มใสเบิกบานพร้อมกันนั้นก็ช่วยผู้เรียนมีอารมณ์ที่มั่นคง เกิดความมั่นใจในการแสดงออก มั่นใจในตนเองซึ่งความมั่นใจและพึงพอใจทางอารมณ์นี้จะมีผลไปสู่การเรียนรู้และการปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ

ให้เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา ศิลปะที่มีผลเกี่ยวข้องกับอารมณ์จึงเป็นประสบการณ์ตรงที่มีค่าต่อการปรับตัว และการพัฒนาทางอารมณ์ของผู้เรียน

ดังนั้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนี้ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากเพราะหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากเท่าใด กิจกรรมก็จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความสนใจของผู้เรียน กิจกรรมจะทำหายความคิดสติปัญญาของผู้เรียนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดได้อย่างเต็มที่ จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างกว้างขวางกิจกรรมจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและหากกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียนโดยตรงก็จะยิ่งช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนยิ่งขึ้น กิจกรรมจะส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์

ศิลปศึกษาเป็นวิชาทั้งภาคปฏิบัติและทฤษฎีจึงมีกิจกรรมหลายด้าน ที่สามารถตอบสนองความสนใจของนักเรียนได้และกิจกรรมต่างๆ จะมีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนได้โดยตรงดังที่ วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2520) ได้กล่าวไว้ว่า ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่างๆ โดยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมมีโอกาสสร้างสรรค์ แก้ปัญหา และได้สัมผัสสภาพความเป็นจริงเพื่อจะได้ประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพและการสร้างสรรค์ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการที่ดีด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา และความคล่องตัวในการใช้ส่วนต่างๆ ให้สัมพันธ์กับความคิดและการแสดงออก ซึ่งกิจกรรมที่ตนนั้นต้องทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จก้าวหน้า พัฒนาการคิดให้ก้าวไกล นำไปประยุกต์ให้สัมพันธ์กับการทำงานอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เกษร ธิตะจารี , 2543)

แต่เนื่องจากการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้นั้นมีหลากหลายรูปแบบและวิธีการ อีกทั้งยังมีเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในทุกสถานการณ์หรือบริบทของการเรียนการสอนนักวิชาการจึงไม่สามารถกำหนดสูตรสำเร็จตายตัวไว้ได้ อย่างไรก็ตามทุกรูปแบบและวิธีการของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนั้นผู้สอนจะต้องปรับวิธีการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสุมนทนา พรหมบุญ (2540) ได้เสนอตัวอย่างรูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ทดลองใช้ได้ผลมาแล้วในหลายสถานการณ์อันได้แก่

1. การเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม (Group Dynamics , Group Process) เป็นกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีแรงจูงใจร่วมกันในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยที่แต่ละคนในกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน หลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่มประกอบไปด้วยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุดโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้และสร้างสรรค์ความรู้โดยกลุ่ม การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มจะก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้ได้สูงสุดเพราะเป็นการศึกษาจากประสบการณ์จริงโดยผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นอันทำให้การ

เรียนรู้ต่างๆ เต็มไปด้วยความสนุกสนานมีชีวิตชีวา เป็นผลให้ผู้เรียนซาบซึ้งและจดจำได้นาน ตลอดจนสามารถฝึกนิสัยให้สามารถเข้าสังคม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ , 2540)

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีหนึ่งที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยนักเรียนอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีกระบวนการทำงานกลุ่มเป็นกลุ่มแบบทุกคนร่วมมือกัน นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน มีบทบาทที่ชัดเจนในการเรียนหรือการทำกิจกรรมอย่างเท่าเทียมกันและได้เรียนรู้ไปพร้อมๆกันมีการหมุนเวียนหน้าที่กันภายในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างแท้จริงได้พัฒนาทักษะความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบผลงานขณะเดียวกันก็ต้องช่วยกันรับผิดชอบการเรียนรู้ในงานทุกขั้นตอนของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งนักเรียนจะบรรลุถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มบรรลุเป้าหมายเช่นเดียวกัน ดังนั้นนักเรียนจึงต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันสนับสนุนเพื่อน ๆ ทุกคนในกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Johnson, Johnson and Holubec , 1993) ซึ่งวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือก็จัดว่าเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ คือ 1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 2. มีทักษะการทำงานร่วมกัน ช่วยให้ ผลงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ 3. สร้างเสริมบรรยากาศในการเรียนนักเรียนมีความสุข สนุกสนานกับการเรียน และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและโรงเรียน 4. มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันให้เกิดขึ้นกับ นักเรียน 5. ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองและตระหนักถึงคุณค่าของตนเองที่สามารถช่วยให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ 6. ลดปัญหาวินัยในชั้นเรียน (สุรีย์ บาวเออร์, 2536, สุศักดิ์ หลาบมาลา, 25536, อรพรพร พรสีมา, 2540 ,Arends, 1994) และจากข้อค้นพบของงานวิจัย Slavin (1995) ได้ทำการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับ Cooperative Learning พบว่า ร้อยละ 75 ของงานวิจัยที่นักเรียนได้เรียนด้วยเทคนิคนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และ พิสมัย สังข์ทอง (2535) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วย Cooperative Learning มีคะแนนการอ่านเข้าใจความภาษาไทยสูงกว่าวิธีการสอนปรกติซึ่งสอดคล้องกับ ชาตชาย ม่วงปฐม (2539) ที่พบว่านักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้วย Cooperative Learning แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์มีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนปรกติ

3. การเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจขึ้นด้วยตนเอง ความเจริญงอกงามในการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้กระบวนการทางสติปัญญาของตนในการคิดค้นกรองข้อมูล ทำความเข้าใจข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลความรู้ใหม่กับความรู้เดิมและสร้างความหมายข้อมูลของการเรียนรู้ด้วยตัวเอง กระบวนการสรรสร้างความรู้ (retention) ซึ่ง Cobb (1994) มีความเห็นว่าการเรียนรู้ตามแนว Constructivism เป็นกระบวนการที่ไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยการสร้าง รวบรวม ปรับเปลี่ยนสภาพรอบ ๆ ตัวมาอธิบายสิ่งที่จะศึกษา การเรียนรู้ตามความเห็นของ Cobb ต้องเกิดจากการประสาน

สัมพันธ์กันระหว่างครูกับนักเรียน สิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และ Bell (1981) มีความเห็นว่าการเรียนรู้ตามแนว Constructivism ไม่ใช่การเติมสมองที่ว่างเปล่าของนักเรียนให้เต็ม หรือการได้มาซึ่งความคิดใหม่ ๆ หากแต่เป็นการพัฒนาความคิดที่นักเรียนมีอยู่แล้ว ในลักษณะเป็นการสร้างความคิดจากพื้นความคิดเดิมมากกว่าการตูดซึมความคิด

จากความสำคัญและความเป็นมาของทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมดังกล่าวสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครจึงได้ดำเนินการตามโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนกรุงเทพมหานครโดยได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนให้บรรลุผลโดยได้เลือกนำเอาวิธีสอนตามแนวทางของทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยยุทธวิธี 4 ดาวมาใช้กับนักเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครโดยให้ครูปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุดวิชาศิลปะก็เป็วิชาหนึ่งที่ต้องจัดให้สอนในระดับประถมศึกษา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน

ซึ่งหลักการสอนศิลปศึกษานั้น วิจารณ์ พิชญโพบูลย์ (2527) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนในวิชาศิลปะให้สอดคล้องกับปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทางศิลปะแบบต่าง ๆ ทั้งในด้านจิตรศิลป์ โดยจัดตามความยากง่ายให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละวัย ทั้งนี้เพื่อฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมที่ต้งามทางศิลปะ การเรียนและการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะจึงมีความสำคัญมาก นอกจากนั้น ลลิตพรรณ ทองงาม (2540) ก็ได้กล่าวไว้อีกว่าในการสอนศิลปะให้กับเด็กนั้นต้องเน้นให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข มองกว้างคิดไกล ใฝ่ดี มีคุณธรรม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้คิดเป็น ทำเป็น จากกิจกรรมและการสอนเพื่อพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพแต่ละด้านของเด็กแต่ละบุคคล โดยเด็กสามารถแก้ปัญหา แสดงออกอย่างอิสระเสรีมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วิชาศิลปะมีได้มุ่งที่จะส่งเสริมให้เด็กเป็นศิลปินแต่ศิลปะเป็นเครื่องมือทางการศึกษาซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต สังคม และสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ต้งามให้แก่เด็กในด้านต่างๆ (กรมวิชาการ ,2531) ซึ่งสอดคล้องกับ เกษร อิศะจาวี (2542) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนศิลปะในระดับประถมศึกษาเป็นการวางรากฐานการเรียนรู้ให้มีความเข้าใจ และสามารถสร้างประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ได้ตามวุฒิภาวะและความสามารถเฉพาะ นอกจากนั้นศิลปะยังช่วยพัฒนาและเสริมสร้างความเจริญเติบโตในด้านต่าง ๆ ด้วยกันคือ

1. พัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Growth)
2. พัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional Growth)
3. พัฒนาการทางสังคม (Social Growth)
4. พัฒนาการทางกาย (Physical Growth)
5. พัฒนาการทางการรับรู้ (Perceptual Growth)

6.พัฒนาการทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Growth)

7.พัฒนาการทางการสร้างสรรค์ (Creative Growth)

จากความสำคัญในจุดนี้ กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นหน่วยงานระดับนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชาติ ได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาศิลปะศึกษาและพยายามอย่างยิ่งที่จะพัฒนาวิชานี้ให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน อันจะทำให้เด็กไทยเป็นผู้มีลักษณะนิสัยที่พึงปรารถนาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ จึงได้วางรากฐานของวิชาศิลปะศึกษาไว้อย่างเด่นชัดดังปรากฏอยู่ในหลักสูตรการสอนในระบบโรงเรียนและได้กำหนดให้เป็นวิชาบังคับตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อารี สุทธิพันธ์ ,2523) ในระดับประถมศึกษา หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2523) ได้จัดโครงสร้างการศึกษาโดยมีโครงสร้างเป็นกลุ่มประสบการณ์ 5 กลุ่ม อันได้แก่ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและกลุ่มประสบการณ์พิเศษ วิชาศิลปะศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย อันประกอบไปด้วยวิชา จริยศึกษา พลศึกษา ศิลปะศึกษา ดนตรีและ นาฏศิลป์ ลูกเสือ ยุวกาชาด ซึ่งเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มีจุดประสงค์มุ่งส่งเสริมด้านคุณลักษณะนิสัยโดยตรง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาค่านิยม เจตคติ พฤติกรรมและบุคลิกภาพ เน้นการเป็นคน ช่างคิด ช่างทำ และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะ ดังนี้

1.มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักการเกี่ยวกับความดีความงาม การรักษาสุขภาพกายและจิต

2.มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิวิจารณ์ แก้ปัญหา มีความสามารถในการแสดงออกและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3.มีความเสียสละ สามัคคี มีวินัย ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญูกตเวที รักการทำงาน เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย

4.มีความสนใจแสวงหาความรู้ และรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ใช้ความรู้ในการตัดสินใจ และแก้ปัญหา เพื่อการทำงาน และการดำรงชีวิต

5.ปรับปรุงตัวเองให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาและพัฒนาบุคลิกภาพ ของตนเอง (กรมวิชาการ , 2533)

สำหรับวิชาศิลปะศึกษานั้นมีจุดประสงค์เฉพาะเพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ คือ

1.ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.ให้มีความสนใจและแสดงออกตามความถนัดและความสามารถของตน

3.ให้มีจิตสำนึกในคุณค่าและประโยชน์ของศิลปะ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

4.ให้มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

5.ให้รู้จักนำศิลปะมาประยุกต์ให้เกิดคุณค่าและรสนิยมที่ดี (กรมวิชาการ ,2530)

ด้วยความสำคัญของวิชาศิลปะศึกษาที่กล่าวมา หากได้ใช้วิชาศิลปะศึกษามาพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้ถึงขีดสุดของแต่ละบุคคลย่อมทำให้นักเรียนมีการพัฒนาตามศักยภาพทั้งทางด้านร่างกายจิตใจสติปัญญาและทักษะฝีมือ และในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์ของวิชาศิลปะศึกษานั้น ผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จนั้นก็คือ “ครูผู้สอน” ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการปฏิบัติงานการศึกษาและเป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพทุกด้านของการศึกษา เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสอนและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, 2540) ซึ่งในการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนกรุงเทพมหานครครั้งนี้สิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือ ครูศิลปะศึกษาจะต้องปรับพฤติกรรมการสอนโดยเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน บทบาทของครูจะเปลี่ยนไปครูจะเป็นเพียงผู้ประสานงานคอยแนะนำช่วยเหลือนักเรียนเท่านั้น ครูจะพูดน้อยโดยให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อค้นคว้าและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งมุ่งเน้นการเรียนรู้จากสภาพจริงมากกว่าการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาจากครูแต่เพียงฝ่ายเดียว ครูต้องปรับกระบวนการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาให้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล แต่จากการศึกษาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการสอนวิชาศิลปะศึกษาของครูศิลปะศึกษาที่ย่านมาได้ค้นพบปัญหาและอุปสรรคมากมายจึงขอสรุปปัญหาการสอนศิลปะศึกษาดังนี้

ในด้านการสอนศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษาในส่วนใหญ่ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบเก่าที่เคยปฏิบัติมาหรือสอนตามประสบการณ์ครูโดยมากจะสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งของครู ยังยึดครูเป็นจุดศูนย์กลางเด็กนักเรียนจะไม่มีโอกาสได้แสดงออกทั้งความคิดและการริเริ่มสร้างสรรค์หรือบางครั้งเน้นการสอนด้านฝีมือมากเกินไปดังที่ นพดล สายทองยนต์ (2536) ที่พบว่าครูศิลปะศึกษาส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและสั่งให้นักเรียนทำตามซึ่งแสดงว่าครูยังมีพฤติกรรมการสอนที่ไม่สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ นักเรียนไม่มีส่วนร่วมและครูจะมีปัญหาในด้านการสอนแบบสาธิต และส่วนมากครูจะไม่ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนต่อต้าน ชารีเกษ (2537) พบว่าครูมีปัญหาในเรื่องวิธีการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการเพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ได้จริง หิภพ ปิติ (2533) พบว่าครูศิลปะศึกษาประสบปัญหามากในเรื่องความเหมาะสมของเนื้อหากับเวลาที่ใช้สอนเนื่องจากในบางเนื้อหาและกิจกรรมมีการกำหนดเนื้อหาไว้มากแต่กำหนดเวลาให้น้อยบางเนื้อหายากซึ่งครูจะต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรม สุตารัตน์ เพชรรุจี (2539) พบว่าครูศิลปะศึกษามีงานการสอนและงานด้านอื่น ๆ มากจึงมีปัญหาในการจัดเตรียมกิจกรรมหลาย ๆ อย่างให้เด็กเลือกทำและสันหนีย์ वासูก (2534) พบว่าครูศิลปะศึกษามีปัญหาในด้านวิธีการสอนและเทคนิคการสอนทุกรายการในระดับปานกลางและมีปัญหาในระดับมากในด้านทักษะและประสบการณ์ทางศิลปะซึ่งมีผลต่อการสอนของครูสอนศิลปะศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ณ นคร (2533) ที่ศึกษาพบว่าครูขาดแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีสอน

ในด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ในวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นทั้งสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมที่บ้านและตลอดจนสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพราะสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวสนับสนุนและกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการแสดงออกอย่างมีอิสระทั้งด้านร่างกายและความคิดเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาศิลปะศึกษาที่มีลักษณะธรรมชาติของการเรียนการสอนที่แตกต่างจากวิชาอื่นๆ หากผู้เรียนได้รับการ กระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดจินตนาการ และมีพัฒนาการทางลักษณะนิสัยที่ดี แต่จากงานวิจัยของ พิกพ ปิติ (2533) พบว่าโรงเรียนยังไม่พร้อมเพราะขาดแคลนเรื่องอาคารสถานที่และจำนวนห้องเรียนทำให้ไม่สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามที่ครูต้องการได้และประกอบกับครูต้องทำการสอนหลายวิชา จึงไม่ค่อยมีเวลา จัดเตรียมสถานที่ ภาสนา ณ นคร (2533) พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาขาดแคลนห้องปฏิบัติการศิลปะศึกษาและจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสรุปได้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ มีปัญหาเกี่ยวกับห้องเรียนศิลปะศึกษารวมถึงอุปกรณ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ บอร์ด อ่างน้ำ ตู้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากจำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอห้องเรียนทุกห้องจะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกกลุ่มวิชาไม่สามารถจัดเป็นห้องเฉพาะรายวิชาได้ และงบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์ได้รับจัดสรรมาน้อย อีกทั้งพื้นที่ที่ตั้งของโรงเรียนจะมีอาณาบริเวณที่จำกัดไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนผู้ปกครองมีฐานะยากจนไม่สามารถสนับสนุนการจัดสิ่งแวดล้อม ที่บ้านและอุปกรณ์ในการเรียนวิชาศิลปะศึกษาได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเทียนชัย เสาจินดารัตน์ (2534) ที่พบว่าผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนไม่สามารถจัดหาสื่อการเรียนมาให้เด็ก ที่อยู่ในความดูแลของตนได้

ในด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปะศึกษาซึ่งจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสิ่งหนึ่งที่ครูผู้สอนต้องรู้จักนำมาใช้เพื่อค้นหาความสามารถและพรสวรรค์ที่มีอยู่ในตัวเด็ก หาหนทางเสริมสร้างพัฒนาความสามารถ รวมทั้งการให้แรงเสริมและแก้ไขข้อบกพร่องของเด็ก ครูศิลปะศึกษาต้องเข้าใจเด็ก เข้าใจจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก เข้าใจถึงความสามารถ ตลอดจนการเสริมแรงเพื่อเป็นกำลังใจและการจูงใจให้ผู้เรียนไปที่จะเรียนรู้และกล้าที่จะแสดงออกแต่จากงานวิจัยของ พิกพ ปิติ (2533) พบว่าครูศิลปะศึกษาประสบปัญหาอย่างมากในเรื่องการจูงใจให้นักเรียนแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

ในด้านวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาศิลปะศึกษา บรรจง บุญถาวร (2532) พบว่าครูศิลปะศึกษาไม่เข้าใจปรัชญาและจุดประสงค์ของการศึกษาทางศิลปะศึกษาก่อนเด็กในระดับประถมศึกษาและจุดประสงค์ที่กำหนดให้วัดผลมีมากเกินไปทำให้เกิดความยุ่งยากและทำการวัดไม่ได้ครบทุกจุดประสงค์ เพราะครูผู้สอนไม่มีเวลาเนื่องจากมีชั่วโมงสอนมาก พิกพ ปิติ (2533) พบว่าครูมีปัญหาอย่างมากในเรื่องการสร้างเครื่องมือวัดผล นพดล สายทองยนต์ (2536) พบว่าครูมีปัญหาอย่างมากในการทำแบบทดสอบมาตรฐานการตรวจผลงานและประเมินผลโดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กด้านต่างๆ และ วรสุดา ขวัญสุวรรณ

(2539) พบว่าครูศิลปศึกษามีปัญหาในการให้นักเรียนอธิบายและนำเสนอผลงาน สันหนีย์ ยาสุก (2534) พบว่าครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษามีปัญหาด้านการวัดและประเมินผลทุกเรื่องในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่ามีปัญหามากคือเรื่องการได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากทางจังหวัดต้นสังกัดในการจัดทำ แบบทดสอบมาตรฐาน แสดงว่าครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาส่วนใหญ่ไม่ผ่านการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับ หลักสูตรประถมศึกษาในวิชาศิลปศึกษาในด้านการวัดและประเมินผลไม่มีความรู้ด้านการวัดและ ประเมินผล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วาสนา ณ นคร (2533) และ เทียนชัย เสาจินดารัตน์ (2534) ซึ่งพบว่าครูไม่มีเวลาพอสำหรับการสร้างเครื่องมือผ่านจุดประสงค์ เอกสารเกี่ยวกับการประเมินผล ไม่เพียงพอกับความต้องการครูขาดความชำนาญและต้องการแบบประเมินสำเร็จรูป จากการวิจัย ยังพบว่าครูมีปัญหาในการตรวจสอบผลงาน การประเมินผลโดยการคำนึงถึงพัฒนาการของเด็ก ด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิระศักดิ์ เทพไตรรัตน์ (2534) เต็มดวง รัตนทัศนีย์ และคณะ (2529) ที่พบว่าครูขาดความรู้ในด้านการวัดและประเมินผลให้ความสำคัญกับผลงานสำเร็จ มากกว่าพฤติกรรมการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนเป็นส่วนน้อย พฤติกรรมเช่นนี้เป็นสาเหตุให้ ครูผู้สอนไม่สามารถนำข้อบกพร่องในการสอนมาปรับปรุงประสิทธิภาพในการสอนได้

จากสภาพปัญหาการสอนวิชาศิลปศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นสรุปได้ว่าการจัด การศึกษาวิชาศิลปศึกษายังขาดประสิทธิภาพและส่งผลให้การเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จ ตามความมุ่งหวังในจุดประสงค์ของหลักสูตร ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบและ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้เร่งดำเนินการแก้ไข สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครจึงได้ดำเนินการส่งเสริมศักยภาพ ของนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านศิลปะโดยได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนในวิชาศิลปศึกษา ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว โดยมีความมุ่งหวังว่าเมื่อจัดการเรียน การสอนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และเป็นศูนย์กลางของการเรียนแล้วจะทำให้นักเรียน มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา อีกทั้งยังมีลักษณะนิสัยใฝ่รู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบ วินัย และการทำงานเป็นหมู่คณะ อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ประถมศึกษา ซึ่งในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในครั้งนี้ บทบาทของครู และนักเรียนจะต้องเปลี่ยนไปนักเรียนจะเป็นศูนย์กลางของการเรียน ครูเป็นเพียงผู้เอื้ออำนวยและ กระตุ้นการเรียนรู้ แนะนำช่วยเหลือเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ ของแต่ละบุคคล ย่อมอาจทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคขึ้นได้ ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งเป็นครูสอนศิลปศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครและมีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการสอนส่งเสริมศักยภาพ ด้านศิลปะจึงสนใจที่จะสำรวจความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในวิชาศิลปศึกษาในเรื่อง

1. วิธีการสอน 2.การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3 การแนะแนวและจิตวิทยา 4 การประเมินผล เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการขยายผล และปรับปรุงคุณภาพการสอนศิลปศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานครในเรื่องต่อไปนี้ 1 วิธีการสอน 2 การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3 การแนะแนวและจิตวิทยา 4 การประเมินผล

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีต่อทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในด้านวิธีการสอน การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การแนะแนวและจิตวิทยาและการประเมินผล

2. โรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มประชากรเป็นโรงเรียนในโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานคร ซึ่งมี 8 กลุ่มสำนักงานเขต จำนวน 240 โรงเรียน

3. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้ทำหน้าที่สอนวิชาศิลปศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานคร โดยสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการจับฉลากประชากรจากโรงเรียน 8 กลุ่มสำนักงานเขตฯ 40 โรงเรียนรวมจำนวน 240โรงเรียนเลือก โรงเรียนละ 1 คน ได้กลุ่มประชากรทั้งสิ้นจำนวน 240 คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นตัวแทนของครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 240 โรงเรียน

2. คำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถามของตัวอย่างประชากรถือว่าเป็นคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงและเชื่อถือได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ครูศิลปศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเสนอแนะให้ใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนตามแผนงานหลักที่ 2

ยุทธวิธี 4 ดาว หมายถึง รูปสัญลักษณ์ของการนำทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยยุทธวิธี 4 ประการ อันได้แก่ วิธีการสอน การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การแนะแนวและจิตวิทยา และการประเมินผล

โครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนกรุงเทพมหานคร หมายถึง โครงการที่กรุงเทพมหานครจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนโดยนำเทคโนโลยี และวิทยาการใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน ให้โรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาตามความเป็นจริงเกี่ยวกับการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวทางของทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น
4. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับศึกษานิเทศก์ นักการศึกษา ของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครพิจารณาปรับปรุงและส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาให้มีประสิทธิภาพและขยายผลต่อไป
5. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร" ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งจะได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา
2. การเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา
3. ครูศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา
4. โครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนกรุงเทพมหานคร
5. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.หลักสูตรศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็นและครองชีวิตอย่างสงบสุข โดยได้จัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ไว้ 5 กลุ่มวิชา คือ

1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย และ คณิตศาสตร์
 2. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ไขปัญหาของชีวิตและสังคม โดยเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี
 3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมนิสัย ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี
 4. กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงานและความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ
 5. กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยกิจกรรมตามความสนใจของนักเรียน
- กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่ประกอบไปด้วยวิชา จริยศึกษา พลศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรีและนาฏศิลป์ ลูกเสือ ยุวกาชาด เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มีจุดประสงค์มุ่งส่งเสริมด้าน

คุณลักษณะนิสัยโดยตรงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาค่านิยม เจตคติ พฤติกรรมและบุคลิกภาพเน้นการเป็นคนช่างคิด ช่างทำ และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักการเกี่ยวกับความดีและความงาม การรักษาสุขภาพกายและจิต
2. มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิจาร์ณ แก้ปัญหา มีความสามารถในการแสดงออกและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
3. มีความเสียสละ สามัคคี มีวินัย ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญูกตเวที รักการทำงาน เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย
4. มีความสนใจแสวงหาความรู้ และรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ใช้ความรู้ในการตัดสินใจ และแก้ปัญหา เพื่อการทำงาน และดำรงชีวิต
5. ปรับปรุงตัวเองให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาและพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง (กรมวิชาการ , 2533)

วิชาศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมอันดีงามเป็นวิชาที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ โดยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรม มีโอกาสสร้างสรรค์แก้ปัญหา และได้สัมผัสสภาพความเป็นจริง เพื่อจะได้ประสบการณ์ด้านสุนทรีย์ภาพและการสร้างสรรค์ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการที่ดีด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และความคล่องตัวในการใช้ส่วนต่างๆ ให้สัมพันธ์กับความคิดและการแสดงออก (วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์, 2520) โดยมีจุดประสงค์เฉพาะเพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ คือ

1. ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. ให้มีความสนใจและแสดงออกตามความถนัดและความสามารถของตน
3. ให้มีจิตสำนึกในคุณค่าและประโยชน์ของศิลปะ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
4. ให้มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
5. ให้รู้จักนำศิลปะมาประยุกต์ให้เกิดคุณค่าและรสนิยมที่ดี (กรมวิชาการ , 2530)

ดังนั้นวิชาศิลปะศึกษาจึงเป็นวิชาหนึ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อผู้เรียนในการที่จะสร้างเสริมลักษณะนิสัยและพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีแก่ผู้เรียน ก่อให้เกิดพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับวัย เกิดความซาบซึ้งในความงามตามธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรมของชาติ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้เรียนจึงมีความสุขภูมิใจในตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตลอดไป

วิชาศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาที่เกี่ยวกับศิลปะ ซึ่งมีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะศึกษาได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับคำว่า “ศิลปะศึกษา” ไว้ดังนี้

วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (2527) ได้กล่าวว่า ศิลปะศึกษาหรือที่ภาษาอังกฤษ เรียกว่า Art Education เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาให้สอดคล้องกับปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษาโดยมีการ

จัดกิจกรรมทางศิลปะแบบต่างๆ ทั้งในด้านจิตรศิลป์และประยุกตศิลป์ โดยจัดตามความยากง่าย ให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละวัย ทั้งนี้เพื่อฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมที่ต้งามทางศิลปะ การเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะศึกษาจึงมีความสำคัญมาก เพราะกิจกรรมศิลปะศึกษาจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เจริญเติบโตโดยทั้งทางร่างกาย ทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม การรับรู้ สุนทรียภาพ และการสร้างสรรค์

เลิศ อำนันทะ (2523) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ศิลปะศึกษา หมายถึง วิชาที่จัดการเรียนการสอน ขึ้นภายในโรงเรียนและสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เด็ก ทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับความสามารถได้มีโอกาสแสดงออกอย่างเสรี (Free Expression) ตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ความคิดจินตนาการ (Imagination) ตามความสนใจและความถนัดทางธรรมชาติของเด็กแต่ละคนกิจกรรมศิลปะจะประกอบด้วย การเขียนภาพระบายสี การปั้นแกะสลัก ดนตรี ฟ้อนรำ ฯลฯ เป็นต้น

อารี สุทธิพันธ์ (2530) กล่าวถึงศิลปะศึกษาว่า ศิลปะศึกษานั้นเป็นคำใช้เรียกกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางศิลปะให้แก่แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ภายใต้ระบบการศึกษา คล้ายกับวิชาสามัญวิชาหนึ่ง โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ มีความชื่นชมในผลงานศิลปะที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ และมีความสำนึกในการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบศิลปะ ที่นำมาประยุกตใช้สำหรับสังคมปัจจุบันโดยไม่คาดหวังที่จะให้นักเรียนเป็นศิลปินแต่อย่างใด และเป็น การจัดการศึกษาทางด้านศิลปะให้สำหรับนักเรียนทุกคนด้วย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529) ได้กล่าวถึงความหมายของศิลปะศึกษาว่า เป็นการให้การศึกษาศิลปะกับเด็ก โดยการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศิลปะกับเด็ก โดยการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศิลปะนิสัยของผู้เรียน ให้มีความรู้ ทักษะ และความคิดที่ติดต่อกับศิลปะ

ลติตพรรณ ทองงาม (2540) กล่าวว่าศิลปะศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนศิลปะศึกษา ให้กับเด็ก เน้นเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีคุณธรรม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางส่งเสริมให้คิดเป็น ทำเป็น จากกิจกรรมและการสอน เพื่อพัฒนาให้เต็มศักยภาพ แต่ละด้านของเด็กแต่ละบุคคล โดยเด็กสามารถแก้ปัญหา แสดงออกอย่างอิสระเสรีมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากความคิดเห็นและการให้คำนิยามของนักการศึกษาและนักวิชาการทางศิลปะศึกษา ดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า ศิลปะศึกษา หมายถึง การให้การศึกษาศิลปะแก่ผู้เรียนโดยการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่ดี ผู้เรียนได้แสดงออกทางด้านความคิดริเริ่มความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับจากประสบการณ์ภายนอก และเกิดจากจินตนาการอย่างอิสระของผู้เรียนซึ่งกิจกรรมจะประกอบด้วย การเขียนภาพระบายสี การปั้นแกะสลัก การพิมพ์ การสาน ถักทอ ตลอดจน การรู้คุณค่าทางศิลปะ โดยผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์ทางการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปรัชญา

และแนวคิดทางการศึกษาและเหมาะสมกับวุฒิภาวะ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา การรับรู้ สุนทรียภาพ และการสร้างสรรค์ ให้เต็มศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล

2. การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษา

ศิลปะศึกษาเป็นเครื่องมือทางการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต สังคมและ สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่ผู้เรียนในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การรู้คุณค่า ทางศิลปะ การรักษาความสะอาด รักความสวยงาม และความเป็นผู้มีรสนิยมที่ดี ศิลปะศึกษาจึงมีความ สำคัญต่อพัฒนาการของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนอย่างถูกต้องจะช่วยพัฒนา ความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นกระบวนการเรียนการสอนและแนวปฏิบัติในการจัด ประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตลอดจน พัฒนาการด้านต่างๆ วิธีสอนศิลปะศึกษาจึงต่างจากการสอนวิชาสามัญทั่วไป เพราะว่าลักษณะวิชา ศิลปะศึกษาเกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติ การลงมือทำจริงและการคิดค้นแก้ปัญหา (อารี สุทธิพันธ์ , 2535)ซึ่งในการฝึกปฏิบัติทางศิลปะศึกษานั้นได้จัดกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นรูปแบบต่างๆ ให้เลือก นำไปให้ผู้เรียนได้แสวงหาประสบการณ์ ด้วยการให้วาดภาพระบายสี ปั้น แกะสลัก พิมพ์ภาพ สร้างสรรค์ ด้วยวัสดุต่างๆ ฯลฯ กระบวนการเรียนการสอนนั้น ได้ใช้ลักษณะให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิดด้วยการ ศึกษา สังเกต ค้นคว้า วิเคราะห์ สำรวจ เปรียบเทียบ ทดลอง และแก้ปัญหา โดยนำเทคนิคต่างๆ มาสร้าง สรรค์ และแสดงออกทางศิลปะ (กรมวิชาการ , 2533) การเริ่มเรียนศิลปะศึกษา ในช่วงแรก จึงควรฝึก ให้ผู้เรียนได้สังเกตธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่สวยงาม สะอาด มีระเบียบ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกจาก การสังเกตสิ่ง อื่นๆ เหล่านั้นฝึกให้ผู้เรียนเปรียบเทียบด้วยการให้สังเกตธรรมชาติ ที่มีลักษณะตรงกัน ข้าม เช่น ธรรมชาติที่เขียวแห้ง ขาดความมีระเบียบ รกรุงรัง ให้บอกความรู้สึก ที่เกิดขึ้นแล้วนำความรู้ สึกต่างๆ ที่ได้รับถ่ายทอดความคิดออกมาในรูปแบบต่างๆ ถ้าผู้เรียนได้สัมผัสกับสิ่งที่สวยงาม สะอาด ระเบียบร้อย ผู้เรียนก็จะเกิดความชื่นชมในสิ่งที่พบเห็น และสามารถแสดงความรู้สึกต่างๆ ด้วยความรู้สึกใน ความงาม (กระทรวงศึกษาธิการ , 2527) ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนวิชา ศิลปะศึกษาจึงควรให้ ผู้เรียนได้เรียนจากประสบการณ์และการกระทำให้มากที่สุด ส่งเสริมความต้องการของเด็กตามธรรมชาติ เช่น ตามนิสัยของเด็กทั่วไปอยากรู้ อยากเห็น ต้องการรู้ในสิ่งที่พบเห็น หรือ ได้ยินได้ฟัง หรือ จากเหตุการณ์ แวดล้อมในชีวิตประจำวัน ไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบเคลื่อนไหว อย่างเสรี ประสบการณ์ เหล่านี้ถ้าจัดให้มีขึ้นในวิชาศิลปะศึกษาย่อมจะพัฒนาและเสริมสร้าง ความเจริญเติบโตในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้เรียนดังที่ เกษร อิตะจาริ (2542) ได้กล่าวไว้คือ

1. พัฒนาการด้านสติปัญญา (Intellectual Growth) หมายความว่า การเป็นผู้รอบรู้ในการทำงาน ทั้งเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์และประดิษฐ์ผลงานให้ดีขึ้นตามลำดับ เป็นการฝึกสติปัญญาให้เจริญงอกงาม และรู้จักการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการทำงานได้ด้วยตนเอง มีความเชื่อมั่น ตลอดจนความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงด้วยดี และมีคุณภาพอย่างเฉียบพลัน

2. พัฒนาการอารมณ์ (Emotional Growth) สามารถสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความรู้สึกที่ต้องการแสดงออก รู้จักสร้างจินตนาการในผลงานเพื่อให้ผู้พบเห็นเกิดอารมณ์สมจริง มีสุนทรียภาพในการทำงานและมีทัศนคติที่ติดต่อกันศิลปะทั่วไป

3. พัฒนาการสังคม (Social Growth) ศิลปะจัดเป็นสื่อกลางของมหาชนที่ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อคนที่ต้องอยู่ร่วมกัน ศิลปะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ รู้จักรับผิดชอบร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจยุติธรรม

4. พัฒนาการกาย (Physical Growth) การสร้างสรรค์งานศิลปะทุกชนิดจำเป็นต้องใช้กำลังกล้ามเนื้อบางส่วนของร่างกายในการทำงาน เช่น การขีด การเขียน การฉีก การตัด การคลึง การนวด และการปั้น ฯลฯ การทำงานจะต้องบังคับรูปร่าง รูปทรง ให้ได้ตามแบบที่กำหนดจึงต้องบังคับมือและกล้ามเนื้อ บางที่ต้องออกแรงจึงมีส่วนในการพัฒนาร่างกายให้แข็งแรงและคล่องตัวในการทำงาน

5. พัฒนาการรับรู้ (Perceptual Growth) การทำงานที่ใช้ความสามารถ และความถนัดของตนเองด้วยการออกแบบและคิดค้นหาวิธีการสร้างงานแปลก ๆ ใหม่ ๆ ให้ดีขึ้น ทันสมัยขึ้น การคิดค้นและการสังเกตเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงจะเป็นการช่วยพัฒนาการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

6. พัฒนาการสุนทรียภาพ (Aesthetic Growth) การเป็นผู้มีความรู้สึกละเอียดอ่อนและมีพรสวรรค์ในการสร้างหรือมองสิ่งต่าง ๆ ได้ลึกซึ้งกว่าผู้อื่น และสามารถจำแนกแยกแยะอธิบายให้ผู้อื่นเกิดอารมณ์คล้อยตามได้

7. พัฒนาการสร้างสรรค์ (Creative Growth) มีความคิดที่เป็นอิสระในการสร้างสรรค์งาน ดังนั้นจึงรู้จักปรับปรุงผลงานอยู่เสมอ ไม่ว่าในเรื่องรูปแบบหรือคุณภาพของงานที่ไม่ซ้ำงานของคนอื่น ซึ่งผลงานจะเป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นอิสระ การรู้จักพลิกแพลงและหาวิธีการแปลก ๆ ใหม่ ๆ ทั้งรูปแบบและวัสดุในการก่อสร้างตลอดจนการนำเอาไปใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และก่อให้เกิดความแปลก ๆ ใหม่ ๆ ต่อผู้พบเห็น สิ่งเหล่านี้ถือว่าการพัฒนาทางด้านความคิดสร้างสรรค์

ครูที่จะสอนวิชาศิลปะให้แก่เด็กระดับประถมศึกษาให้ได้ผลจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในวิชาศิลปะอย่างถูกต้อง สามารถสร้างงานทางศิลปะได้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีสอน และมีความเข้าใจในธรรมชาติของเด็กทั้งนี้เพราะเหตุว่าการสอนวิชาศิลปะให้แก่เด็กนั้นแตกต่างจากการสอนให้กับผู้ใหญ่ ดังนั้นในการสอนศิลปะให้แก่เด็ก ครูผู้สอนจึงต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมกับเด็กเพราะในการสอนนี้สามารถปลูกฝังทัศนคติ นิสัย ความคิด และแบบแผนแห่งพฤติกรรมให้แก่เด็ก เนื่องจากในช่วงระดับประถมศึกษาเป็นช่วงเวลาแห่งพัฒนาการที่มีความสำคัญยิ่ง และพัฒนาการต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนศิลปะเป็น

ผู้ช่วยสร้างเสริมขึ้นนี้จะติดตัวเด็กต่อไปจนเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นการเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น (ประเทิน มหาจันทร์ , 2531)

ในการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา ครูควรคำนึงถึงพัฒนาการของบุคคล ควบคู่ไปกับเนื้อหาวิชา ซึ่งการพัฒนาบุคคลนั้น ได้แก่ การพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การรับรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งทางสุนทรียศาสตร์ ครูจึงควรค้นหาและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาเพื่อไปถึงศักยภาพสูงสุด อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม และไปสู่เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา การสอนศิลปะศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพ ด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญาและความคล่องตัวในการใช้ส่วนต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับความคิดและการแสดงออก จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้เพราะสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมั่นคงและทันสมัยก็คือการที่ประชากรในประเทศได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ประเทศใดที่มีประชากรที่มีคุณภาพ มีความสามารถทางสติปัญญา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกาย และทางใจ ประเทศนั้นย่อมมีกำลังคนที่มีคุณภาพที่พร้อมต่อการพัฒนาประเทศ พร้อมต่อการตั้งรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และพร้อมต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับระบบใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

วิชาศิลปะศึกษามีได้มุ่งที่จะส่งเสริมให้เด็กเป็นศิลปินแต่ศิลปะช่วยพัฒนาชีวิต สังคม และสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่เด็กในด้าน ต่าง ๆ ดังนั้นศิลปะจึงนับได้ว่ามีคุณค่าอย่างกว้างขวาง และลึกซึ้งต่อเด็กซึ่ง อูบล ตูจินดา (2532) ได้กล่าวถึงคุณค่าของศิลปะไว้ดังนี้

1.คุณค่าของศิลปะในทางนิมมาน (Positive Value) ในแง่ที่ช่วยส่งเสริมความพึงพอใจ ความเจริญงอกงามและพัฒนาการ

1.1 พัฒนาการทางด้านร่างกาย ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านเคลื่อนไหว การฝึกหัดใช้มือ แขน กล้ามเนื้อ ความสัมพันธ์ระหว่างมือกับประสาทตา

1.2 พัฒนาการทางด้านอารมณ์ การทำงานศิลปะเป็นกิจกรรมที่ได้แสดงออกอย่างเสรี เพลิดเพลิน สนุกสนาน และภาคภูมิใจ จะช่วยพัฒนาอารมณ์ ให้เกิดความมั่นใจในตัวเอง

1.3 พัฒนาการทางสังคม ศิลปะ เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกัน ระหว่างผู้สร้างงานและผู้ชมงาน ระหว่างครูและนักเรียนในห้องเรียน การแสดงออกทางศิลปะส่วนใหญ่ จึงเน้นสาระเกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว อีกทั้งยังฝึกนิสัยการทำงานกลุ่ม การวางแผนความร่วมมือและความรับผิดชอบ

1.4 พัฒนาการทางด้านสติปัญญา สติปัญญาคือเครื่องสะท้อนให้เห็นความสามารถของบุคคลที่จะใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล การแสดงออกของเด็กแต่ละวัยแต่ละบุคคล แต่ระยะเวลา ย่อมแสดงถึงความแตกต่างทางสติปัญญาด้วย จะปรากฏในแง่รายละเอียดของรูปร่าง การออกแบบ สี ความคิด หรือจินตนาการ

1.5 พัฒนาการทางด้านความรู้ การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่คนได้รับความรู้โดยอาศัยประสาทสัมผัส

- การรับรู้ทางด้านวัตถุ จากสิ่งแวดล้อม เช่น สี แสงเงา ตำแหน่งสัดส่วน การเคลื่อนไหว
- การรับรู้ด้านความคิดคำนึง จินตนาการเป็นผลที่เกิดจากการรับรู้สิ่งต่างๆ แล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะขึ้น

1.6 พัฒนาการทางด้านสุนทรียศาสตร์ เกี่ยวข้องจากการรับรู้จากประสาทสัมผัสที่บูรณาการประสบการณ์และแสดงออกเป็นผลงาน จะแสดงได้จากการจัดองค์ประกอบภาพ การคิดและแสดงออกที่น่าสนใจ ส่งเสริมสุนทรียภาพ ให้เกิดแก่นักเรียนได้โดยชื่นชมผลงานของตนเองและผู้อื่น ชื่นชมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.7 พัฒนาการทางด้านสร้างสรรค์ คือ การแสดงออกที่อิสระมีลักษณะเฉพาะตัว แสดงให้เห็นได้จากการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือสร้างสิ่งใหม่ที่ดีกว่าเก่า

2. คุณค่าทางศิลปะในทางนิเสธ (Negative Value) ช่วยในการปรับตัวแก้ปัญหา ศิลปะจะทำหน้าที่บำบัด คือ

2.1 ศิลปะเป็นทางระบายอารมณ์จากความเครียด ความเกลียด ความกลัวความกังวลใจ

2.2 ศิลปะเป็นวิธีการขจัดปมด้อย เช่น ความขลาดอาย ความพิการ ศิลปะจะทำให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง

2.3 ศิลปะในทางบำบัด กิจกรรมศิลปะเป็นวิธีการหนึ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงความปรารถนา ความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด และปัญหาต่าง ๆ ของเด็กที่มีความผิดปกติ เช่น จากการ วาดภาพระบายสีเป็นสิ่งที่ช่วยให้รู้จักเด็กดีขึ้นเพราะงานศิลปะจะบอกความรู้สึกภายในของเด็ก

นอกจากศิลปะศึกษาก็มีคุณค่าในด้านต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ศิลปะศึกษาก็ยังมีคุณค่าในการช่วยพัฒนาประเทศชาติอยู่ 5 ประการ ดังนี้ (ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ , 2519)

1. ศิลปะศึกษาช่วยรักษาวัฒนธรรมของชาติทำให้เกิดลักษณะประจำชาติ ซึ่งคนในชาตินั้นควรภูมิใจ

2. เมื่อศิลปะศึกษาช่วยรักษาวัฒนธรรมของชาติไว้ วัฒนธรรมที่เรารักษาไว้นี้จะช่วยทำให้เกิดความมั่นคงของชาติขึ้นได้ เพราะคนในชาตินั้นจะรวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนและอยู่รวมกันโดยอาศัยวัฒนธรรมชนิดเดียวกัน

3. ศิลปะศึกษาช่วยฝึกให้เยาวชนของชาติมีความคิดริเริ่มอันจะเป็นทางนำไปสู่การพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคม

4. ศิลปะศึกษาช่วยทำให้คนจนจำนวนหนึ่งมีอาชีพโดยอาศัยศิลปะที่ตนเล่าเรียนมา

5. ศิลปะศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรงหลายเรื่อง เช่น การออกแบบโฆษณา เป็นต้น

จากความสำคัญในจุดนี้ กระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นหน่วยงานระดับนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชาติ จึงได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาศิลปะศึกษา และพยายามอย่างยิ่งที่จะพัฒนาวิชานี้ให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน อันจะทำให้เด็กไทยเป็นผู้มีลักษณะนิสัยที่ต้งามเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และได้วางรากฐานของวิชาศิลปะศึกษาไว้อย่างเด่นชัด ดังปรากฏอยู่ในหลักสูตรการสอนในระบบโรงเรียนและได้กำหนดให้เป็นวิชาบังคับตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อารี สุทธิพันธ์ ,2523)

ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษานั้น ผู้ที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จนั้นก็คือ "ครูผู้สอน" ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการปฏิบัติงานการศึกษาและเป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพทุกด้านของการศึกษา เพราะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสอนและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน ,2540) แต่ปรากฏว่าจากข้อค้นพบของงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสอนวิชาศิลปะศึกษาของครูศิลปะศึกษาได้ค้นพบปัญหาและอุปสรรคมากมายจึงขอสรุปปัญหาการสอนวิชาศิลปะศึกษาดังนี้

ในด้านการสอนศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษานั้นส่วนใหญ่ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบเก่าที่เคยปฏิบัติมาหรือสอนตามประสบการณ์ครูโดยมากจะสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งของครูยังยึดครูเป็นจุดศูนย์กลางเด็กนักเรียนจะไม่มีโอกาสได้แสดงออกทั้งความคิดและการริเริ่มสร้างสรรค์หรือบางครั้งเน้นการสอนด้านฝีมือมากเกินไปดังที่ นพดล สายทองยนต์ (2536) ที่พบว่าครูศิลปะศึกษาส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและสั่งให้นักเรียนทำตามซึ่งแสดงว่าครูยังมีพฤติกรรมการสอนที่ไม่สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ นักเรียนไม่มีส่วนร่วมและครูจะมีปัญหาในด้านการสอนแบบสาธิต และส่วนมากครูจะไม่ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนต่อต้าน ธารีเกษ (2537) พบว่าครูมีปัญหาในเรื่องวิธีการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการเพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ได้จริง พิกพ บิติ (2533) พบว่าครูศิลปะศึกษาประสบปัญหาในเรื่องความเหมาะสมของเนื้อหากับเวลาที่ใช้สอนเนื่องจากในบางเนื้อหาและกิจกรรมมีการกำหนดเนื้อหาไว้มากแต่กำหนดเวลาให้น้อยบางเนื้อหาที่ยากซึ่งครูจะต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมมากทำให้ครูไม่สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร สุดารัตน์ เพชรรุจี (2539) พบว่าครูศิลปะศึกษามุ่งงานการสอนและงานด้านอื่นๆ มากจึงมีปัญหาในการจัดเตรียมกิจกรรมหลายๆ อย่างให้เด็กเลือกทำ และสันทนีย์ ยาสุก (2534) พบว่าครูศิลปะศึกษามีปัญหาในด้านวิธีการสอนและเทคนิคการสอนทุกรายการในระดับปานกลาง และมีปัญหาในระดับมากในด้านทักษะ และประสบการณ์ทางศิลปะซึ่งมีผลต่อการสอนของครูผู้สอนศิลปะศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา ณ นคร (2533) ที่ศึกษาพบว่าครูขาดแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีสอน

ในด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ในวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นทั้งสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมที่บ้านและตลอดจนสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพราะสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวสนับสนุนและกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการแสดง

ออกอย่างมีอิสระทั้งด้านร่างกายและความคิดสร้างสรรค์ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาศิลปะศึกษาที่มีลักษณะธรรมชาติของการเรียนการสอนที่แตกต่างจากวิชาอื่นๆ หากผู้เรียนได้รับการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ เหล่านี้ย่อมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดจินตนาการ และมีพัฒนาการทางลักษณะนิสัยที่ดี แต่จากงานวิจัยของ พิกพ ปีติ (2533) พบว่าโรงเรียนยังไม่พร้อมเพราะขาดแคลนเรื่องอาคารสถานที่ และจำนวนห้องเรียน ทำให้ไม่สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามที่ครูต้องการได้และประกอบกับครูต้องสอนหลายวิชา จึงไม่ค่อยมีเวลาจัดเตรียมสถานที่ วาสนา ณ นคร (2533) พบว่าโรงเรียนประถมศึกษขาดแคลนห้องปฏิบัติการศิลปะศึกษาและจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสรุปได้ว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับห้องเรียนศิลปะศึกษารวมถึงอุปกรณ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ บอร์ด อ่างน้ำ ตู ซึ่งมีสาเหตุมาจากจำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอห้องเรียนทุกห้องจะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกกลุ่มวิชาไม่สามารถจัดเป็นห้องเฉพาะรายวิชาได้ และงบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์ได้รับจัดสรรมาน้อย อีกทั้งพื้นที่ที่ตั้งของโรงเรียนจะมีอาณาบริเวณที่จำกัดไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนผู้ปกครองมีฐานะยากจนไม่สามารถสนับสนุนจัด สิ่งแวดล้อมที่บ้าน และอุปกรณ์ในการเรียนวิชาศิลปะศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทียนชัย เสาจินดารัตน์ (2534) ที่พบว่าผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนไม่สามารถจัดหาสื่อการเรียนมาให้เด็กที่อยู่ในความดูแลของตนได้

ในด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปะศึกษาซึ่งจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสิ่งหนึ่งที่ครูผู้สอนต้องรู้จักนำมาใช้เพื่อค้นหาความสามารถและพรสวรรค์ที่มีอยู่ในตัวเด็ก หาหนทางเสริมสร้างพัฒนาความสามารถ รวมทั้งการให้แรงเสริมและแก้ไขข้อบกพร่องของเด็ก ครูศิลปะศึกษาต้องเข้าใจเด็ก เข้าใจจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก เข้าใจถึงความสามารถ ตลอดจนการเสริมแรงเพื่อเป็นกำลังใจและการจูงใจให้ผู้เรียนใฝ่ที่จะเรียนรู้และกล้าที่จะแสดงออกแต่จากงานวิจัยของ พิกพ ปีติ (2533) พบว่าครูศิลปะศึกษาประสบปัญหาอย่างมากในเรื่องการจูงใจให้นักเรียนแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

ในด้านวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาศิลปะศึกษา บรรจง บุญภาวารี (2532) พบว่าครูศิลปะศึกษาไม่เข้าใจปรัชญาและจุดประสงค์ของการให้การศึกษาทางศิลปะศึกษาแก่เด็กในระดับประถมศึกษาและจุดประสงค์ที่กำหนดให้วัดผลมีมากเกินไปทำให้เกิดความยุ่งยากและทำการวัดไม่ได้ครบทุกจุดประสงค์ เพราะครูผู้สอนไม่มีเวลาเนื่องจากมีชั่วโมงสอนมาก พิกพ ปีติ (2533) พบว่าครูมีปัญหาอย่างมากในเรื่องการสร้างเครื่องมือวัดผล นพดล สายทองยนต์ (2536) พบว่าครูมีปัญหาอย่างมากในการทำแบบทดสอบมาตรฐานการตรวจผลงานและประเมินผลโดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กด้านต่างๆ และ วรสุตา ขวัญสุวรรณ (2539) พบว่าครูศิลปะศึกษามีปัญหาในการให้นักเรียนอธิบายและนำเสนอผลงาน สันทนต์ ยาสุก (2534) พบว่าครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษามีปัญหาด้านการวัดและประเมินผลทุกเรื่องในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีปัญหา คือ เรื่องการได้รับความช่วยเหลือจากทางจังหวัดต้นสังกัดในการจัดทำ

แบบทดสอบมาตรฐาน แสดงว่าครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาส่วนใหญ่ไม่ผ่านการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตร ประถมศึกษาในวิชาศิลปะศึกษาในด้านการวัดและประเมินผลไม่มีความรู้วิธีการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ วาสนา ณ นคร (2533) และ เทียนชัย เสาจินดารัตน์ (2534) ซึ่งพบว่าครูไม่มีเวลาพอสำหรับการสร้างเครื่องมือأنจุดประสงค์ เอกสารเกี่ยวกับการ ประเมินผลไม่เพียงพอกับความต้องการครูขาดความชำนาญและต้องการแบบประเมินผลสำเร็จรูป ครูมีปัญหาในการตรวจสอบ ผลงาน การประเมินผลโดยการคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิระศักดิ์ เทพไตรรัตน์ (2534) ที่พบว่าครูขาดความรู้ในด้านการวัดและประเมินผลให้ ความสำคัญกับผลงานสำเร็จมากกว่าพฤติกรรมการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน พฤติกรรมเช่นนี้ เป็นสาเหตุให้ครูผู้สอนไม่สามารถนำ ข้อบกพร่องในการสอนมาปรับปรุงประสิทธิภาพในการสอนได้

จากสภาพปัญหาการสอนวิชาศิลปะศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาวิชาศิลปะศึกษายังขาดประสิทธิภาพและส่งผลให้การเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในจุดประสงค์ของหลักสูตร ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้เร่งดำเนินการแก้ไข สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานครซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครจึงได้ดำเนินการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านศิลปะโดยได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนในวิชาศิลปะศึกษา ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางและให้มีส่วนร่วมให้มากที่สุด โดยมีความมุ่งหวังว่าเมื่อจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและเป็นศูนย์กลางของการเรียน แล้วจะทำให้นักเรียน มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา อีกทั้งยังมีลักษณะนิสัยใฝ่รู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และการทำงานเป็นหมู่คณะ อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในครั้งนี้ บทบาทของครูและนักเรียนจะต้องเปลี่ยนไป นักเรียนจะเป็นศูนย์กลางของการเรียน ครูเป็นเพียงผู้เอื้ออำนวยและกระตุ้นการเรียนรู้ แนะนำช่วยเหลือ เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาตามความสามารถของตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง คือแนวทางที่มุ่งพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนโดยเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความต้องการ มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” เป็นวิธีการหนึ่งที่มีคุณค่าเพราะเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะสนับสนุนให้ความเชื่อว่า “มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะบรรลุศักยภาพสูงสุดของตน 100 %” บรรลุผลในวิธีการนี้ ผู้เรียนจะได้รับส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และมีส่วนร่วมเต็มที่ต่อการเรียนรู้ของตน แนวทางนี้จึงเป็นแนวทางที่จะผลักดันผู้เรียนไปสู่ความบรรลุศักยภาพของตน โดยส่งเสริมความคิด

ของผู้เรียน และอำนวยความสะดวกให้พัฒนาศักยภาพของตนเองเต็มที่ (วัฒนาพร รัชจับทุกซ์ , 2541)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมีกิจกรรมการเรียนการสอน หลากหลายวิธี ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตร สภาพแวดล้อม ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีดังนี้

1. เน้นกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้วิธีศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น รู้จักประเมินตนเองและยอมรับผลการประเมินจากผู้อื่น

2. เน้นการปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการจัดกิจกรรมตามความสนใจให้วางแผนการเรียนรู้ร่วมกันปฏิบัติจริงให้มากที่สุด เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้แต่ละคนพัฒนาตามศักยภาพ ฝึกให้เรียนเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดีและเน้นให้เรียนรู้จากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมของชีวิต

3. จัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมเริ่มต้นแต่ใกล้ตัวจนถึงสังคมโลก และประเมินผลตามสภาพจริงโดยเน้นความสำเร็จของผู้เรียนพิจารณาตัวบ่งชี้พฤติกรรม คุณลักษณะต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

4. ให้ผู้เรียนทำโครงการนำเสนอแนวความคิด และขั้นตอนการดำเนินงานพร้อมทั้งให้ได้ปฏิบัติจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

5. จัดกิจกรรมมุ่งเน้นให้ผู้เรียนใฝ่รู้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักแยกแยะ เชื่อมโยงเป็นระบบ กล้าแสดงออก ใช้หลักเหตุและผลในการรับฟังความคิดเห็นและประเมินผลร่วมกันเพื่อการพัฒนาและปรับปรุง โดยครูจะต้องคอยส่งเสริมจัดสภาพแวดล้อม และอำนวยความสะดวกให้เกิดสิ่งเหล่านี้บนความเชื่อมั่นพื้นฐานว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในทางที่ถูก อีกทั้งครูต้องยอมรับการกระทำนั้นๆ ยกย่องและให้กำลังใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่รู้ มีนิสัยชอบปฏิบัติและสร้างสรรค์ผลงานอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2542)

รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางดังกล่าวนี้ครูผู้สอนควรเน้นให้ผู้เรียนได้คิดค้นความรู้ และลงมือปฏิบัติหรือกระทำจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นเทคนิค วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงมีหลายวิธี ซึ่ง อรทัย มูลคำ (2542) ได้นำเสนอไว้ดังนี้

1. เกมการศึกษา (Educational Game)
2. สถานการณ์จำลอง (Simulation)
3. กรณีตัวอย่าง (Case Study)
4. บทบาทสมมุติ (Role Play)
5. แก่สถานการณ์ (Situation)
6. โปรแกรมสำเร็จรูป (Programme Instruction)
7. ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Centre)

8. ชุดการสอน (Instruction Package)
9. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer-Assisted Discussion)
10. โครงการ (Project)
11. การทดลอง (Experimentation)
12. การสอบถาม (Question-Answer)
13. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)
14. การแก้ปัญหา (Problem-Solving)
15. สอบสวนสอบสวน (Inquiry)
16. กลุ่มสืบค้นความรู้ (Group Investigation)
17. กลุ่มสัมพันธ์ (Group Process)
18. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Learning)
19. ความคิดรวบยอด (Concept Attainment)
20. ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Self-Direct Learning)
21. อริยสัจ 4 (4 Noble Truth Method)
22. หักศนศึกษาออกสถานที่ ๑ (Field Trip)
23. การเรียนรู้จากห้องสมุด (Library Study)
24. พัฒนาการระบวนการคิด (Inductive Thinking)
25. ปทัสฐานของกลุ่ม (Group Norm)
26. งานวิเคราะห์ภาคสนาม (Force Field Analysis)
27. ศิลปสร้างสรรค์ (Creative Arts)
28. วิเคราะห์แหล่งข้อมูล (Resources Identification)
29. แบบนำเสนอโดยวีดีโอ (VDO Presentation)
30. การสอนแบบให้เรียนโดยอิสระ (Freedom Learning)

การจัดการเรียนการสอนแบบเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ยังมีเทคนิคอีกหลายวิธีการที่ครูผู้สอนจะต้องศึกษาค้นคว้าต่อไปเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ วิพากวิจารณ์ แก้ปัญหาเป็น มีความตระหนัก มีจิตสำนึกและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังนั้นบทบาทของครูผู้สอนต้องเปลี่ยนจากการสอน (Teacher) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้เตรียมประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉะนั้นการจัดตารางเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงเป็นการบูรณาการให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพ (Competency) เป็นผู้มีคุณภาพ (Quality) และเป็นผู้มีสุขภาพดี (Good Health) นั่นก็คือ เก่ง ดี มีความสุข นั่นเอง

3 ครูศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ได้ดีและทำให้ แผนการศึกษาของชาติดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างได้ผล อันจะเป็นผลต่อการพัฒนาคนใน ชาติให้เป็นพลเมืองดีมีประสิทธิภาพ และเป็นกำลังของชาติ ครูจึงเป็นผู้ที่ทำงานหนักทั้งในด้านการ ถ่ายทอดวิชาความรู้ และการอบรมสั่งสอนนักเรียน ให้ประพฤติเป็นพลเมืองดีของสังคม เป็นแบบอย่าง ที่ดีของศิษย์และคนทั่วไป ซึ่งก่อ สวัสดิทานิชย์ (2517) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติครูที่ดีว่าต้องประกอบ ด้วย

1. ครูต้องรักเด็ก เห็นอกเห็นใจเด็ก และเข้าใจเด็ก
2. ครูต้องมีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง
3. ครูต้องสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอน หรือจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ ของผู้เรียน
4. ครูต้องมีความเชี่ยวชาญในการสอนวิชาต่าง ๆ
5. ครูต้องเอาใจใส่เด็กทั้งตัว มิใช่สนใจเพียงว่าเด็กเรียนวิชานั้นวิชานี้ได้หรือไม่
6. ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในด้านวัฒนธรรม ศิลธรรม กิจนิตย์ สุชนิสัย และอุปนิสัย บันลือ พฤษะวัน (2519) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติและบทบาทของครูประถมศึกษาที่ดีว่าครูที่ จะสามารถส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนประถมศึกษาได้ดีควรมีลักษณะและบทบาทพอสรุปได้ดังนี้
 1. ครูประถมศึกษาควรเป็นผู้รักเด็ก ชอบอยู่ใกล้ชิดกับเด็ก มีเมตตากรุณา อดทนต่อคำถาม ต่าง ๆ ยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์เย็น พร้อมที่จะรับฟังและให้อภัยแก่เด็กเสมอ
 2. ครูประถมศึกษาควรสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเองในห้องเรียน จัดห้องเรียน และ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เป็นที่น่าสนใจ ทำหายความอียากรู้อายให้เห็น และสะดวกสบายในการเรียนรู้
 3. ครูประถมศึกษาควรรู้จักใช้การยกย่องชมเชย และสร้างความมั่นใจในตนเองให้แก่เด็กเรียน ทั้งหลีกเลี่ยงการตำหนิหรือประจาน
 4. ครูประถมศึกษา ควรให้ความสนใจในกิจกรรมที่นักเรียนกระทำอยู่ หากนักเรียนมีปัญหาจะ ได้ให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมต่อไป รวมทั้งจะได้มีโอกาสสังเกตและศึกษาพฤติกรรมของ นักเรียน อันจะเป็นประโยชน์ในการประเมินไปพร้อม ๆ กันด้วย
 5. ครูควรจัดประสบการณ์และกิจกรรมใหม่ ๆ ให้แก่นักเรียนของตนอยู่เสมอ ซึ่งจะช่วย กระตุ้นให้นักเรียนสนใจการเรียนยิ่งขึ้น
 6. ครูประถมศึกษาควรเป็นผู้นำที่ดีในการปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การใช้คำพูด การตรงต่อเวลา ความประณีตบรรจง
 7. ครูประถมศึกษาควรทำหน้าที่กระตุ้น และส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้แสดงออก
 8. ครูประถมศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการทำงานจัดให้มีกิจกรรมทั้งเป็นกลุ่ม

และเป็นรายบุคคลควบคู่กันไปเสมอ

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อยู่ที่ผู้เรียนมีใช้ครูผู้สอน ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้จัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไม่โดยทางตรงก็ทางอ้อม ครูจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้ด้วยความรัก ความเอาใจใส่ และความปรารถนาดีต่อศิษย์เป็นที่พึงของศิษย์ บทบาทของครูก็คือ ต้องกระตุ้นนักเรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างงานทางศิลปะได้อย่างสมบูรณ์ครูต้องคอยให้กำลังใจ ให้การแนะแนวตลอดจนให้การสนับสนุนการสร้างงานทางศิลปะของนักเรียนความก้าวหน้าในงานศิลปะของนักเรียนขึ้นอยู่กับความร่วมมือของครูเป็นสำคัญ หากปราศจากครูแล้ว จะให้นักเรียนสร้างงานด้วยตนเอง ศึกษาวิธีการทำงานเอง แก้ปัญหาเอง โดยไม่มีผู้แนะแนวที่ถูกต้องย่อมเป็นไปได้ ศิลปะศึกษาเป็นการศึกษาอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับการศึกษาในแขนงวิชาอื่น ๆ ย่อมต้องมีผู้ชี้แนะอย่างใกล้ชิด ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการให้การศึกษา ด้านศิลปะแก่นักเรียนดังที่ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld , 1970) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครูศิลปะศึกษาไว้ว่า

1. อิทธิพลของครูศิลปะศึกษามีผลต่อการตัดสินใจของเด็ก เด็กมักจะเห็นด้วยกับครูในด้านต่างๆเพียงแต่ครูแสดงออกเป็นแนวทางถึงแม้ความรู้สึกแท้จริงเด็กจะไม่เห็นด้วยก็ตาม ฉะนั้นครูจึงไม่ควรแสดงออกถึงบทบาททางความคิดให้เด็กได้คล้อยตาม

2. บทบาทของครูศิลปะศึกษาควรกระตุ้นให้กำลังใจแก่เด็กในการทำงาน ให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3. ค่านิยมของครูทั่วไปรวมทั้งครูศิลปะศึกษาบางส่วน มักชอบเด็กที่มีระเบียบวินัยเชื่อฟังครูโดยไม่ได้แย้ง ซึ่งตรงกันข้าม เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์มักมีพฤติกรรมซุกซน อยากรู้อยากเห็นครูจึงควรมองพฤติกรรมของเด็กอย่างลึกซึ้ง

และเทอเรนซ์ (Terence, 1976) ก็ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการสอนศิลปะศึกษาไว้ว่า

1. บทบาทการสอนของครูศิลปะศึกษาที่โดยปฏิบัติมาควรเปลี่ยนแปลงได้แล้ว ไม่ควรคอยกำกับกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กตลอดเวลา ควรเป็นเพียงที่ปรึกษา สังเกต ชี้แนะในบางครั้งเท่านั้น

2. ครูศิลปะศึกษาควรมีความเข้าใจถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก

3. ครูศิลปะศึกษาควรใช้สื่อนักศึกษามาช่วยในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

นอกจากนั้น Wayland Parker (อ้างถึงใน Mark Sidelmick, 1995) ก็ได้กล่าวว่าในการสอนศิลปะศึกษานั้น ครูศิลปะศึกษาต้องคำนึงว่า ศิลปะมีความสำคัญที่จะทำให้เด็กมีความมั่งคั่งทางจิตใจ วิชาศิลปะสามารถเข้าไปบูรณาการกับวิชาต่าง ๆ ได้ ครูศิลปะศึกษาจึงควรให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้น และห้องศิลปะควรจัดให้มีไว้ต่างหากจากห้องเรียนปกติ

สมิทท์ (Ralph A. Smith, 1980) กล่าวว่า ครูศิลปศึกษาไม่เพียงแต่เห็นนักเรียนได้เตรียมตัวเรียนดี ครูศิลปศึกษาควรแนะนำ หรือนำเสนอทางเลือกให้นักเรียนได้ฝึกหัดคิด ตัดสินใจ สิ่งต่าง ๆ ในโลกศิลปะ และควรมหาโอกาสเพิ่มความรู้ ความสามารถโดยการเข้าอบรมสัมมนาด้วย

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525) ได้กล่าวถึงบทบาทความสำคัญของครูในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนว่าสิ่งแรก คือครูจะต้องมีความเข้าใจว่าศิลปศึกษามีประโยชน์แก่ชีวิตเขาอย่างไรครูต้องใช้ความคิดในการวางแผนการสอนที่จะให้เกิดผลดีที่สุดและทำเป็นขั้นตอน

นอกจากความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของครูศิลปดังกล่าวมาแล้วสมรรถภาพของครูศิลปศึกษาก็มีความสำคัญดังที่ ชาปแมน (Chapman , 1978) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. สามารถสื่อสาร ความรู้ เกี่ยวกับศิลปะได้อย่างถูกต้อง
2. ควรเอาใจใส่เด็กเป็นรายบุคคลอย่างเห็นคุณค่ามากกว่าจะเห็นเฉพาะความเป็นเลิศในทางการแสดงออกด้านการสร้างสรรค์งานศิลปะ ครูควรเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ครูควรวางวิธีการที่เหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดผลทางบวกสำหรับเด็ก
3. สามารถสร้างเสริมพฤติกรรมที่ทำให้เด็กรู้จักควบคุมตัวเองและมีความรู้ทางศิลปะติดตัวไปใช้ในชีวิตประจำวัน
4. สามารถที่จะรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งจำเป็นและไม่จำเป็นสำหรับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก
5. มีทักษะในการสอนที่ตอบสนองจุดประสงค์ต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพเพราะการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับวิชาการสอนที่ดี
6. เป็นผู้ที่มีความประพฤติที่แสดงถึงความเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐเพราะครูเป็นผู้ที่มีมนุษยธรรมสูงกว่าคนในอาชีพอื่น ๆ

ปราโมทย์ บุญเต็ม (2536) ทำการวิจัยพบว่าสมรรถภาพที่พึงมีของครูศิลปศึกษาตามความคิดของนักวิชาการทางศิลปศึกษาประกอบด้วย

1. สมรรถภาพด้านความรู้ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ในเรื่องหลักสูตร จุดมุ่งหมายเนื้อหาวิชาศิลปศึกษา ความรู้ด้านวิธีสอน การใช้การสื่อการสอน การวัดผลและการประเมินผลตลอดจนความรู้ทางด้านจิตวิทยาการสอนศิลปศึกษา
2. สมรรถภาพทางด้านทักษะและเทคนิคการสอน ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการปฏิบัติการสอน การนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการสอนศิลปศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความสามารถในการสื่อการสอน และความสามารถในการปฏิบัติงานศิลปะของตัวเอง
3. สมรรถภาพในการปฏิบัติงานอันนอกเหนือจากการสอนได้แก่ ความสามารถ ในการปฏิบัติงานบริการเกี่ยวกับศิลปะการสนับสนุนกิจกรรมทางด้านศิลปะ การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารมอบหมาย

วิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาที่จัดอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะพัฒนา ลักษณะนิสัยของผู้เรียน ดังนั้นคุณลักษณะและบุคลิกภาพของครูศิลปศึกษาจึงควรมีส่วนทำให้ผู้เรียนรัก และเลื่อมใส อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจและอยากเรียนรู้ ซึ่ง นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525) ได้กล่าวถึงลักษณะบุคลิกภาพและพฤติกรรมของครูผู้สอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาไว้ว่าต้องเป็น ผู้ที่มีความรู้ คู่คุณธรรม และได้แบ่งลักษณะครูที่ดีไว้ 3 ด้านดังนี้

1. ลักษณะทางกาย ควรให้เรียบร้อย สวยงาม หันสมัย เหมาะกับสภาพการเป็นครูกิริยาในการ สอนควรทำให้นักเรียนรู้สึกมีความสุข อยากเรียน การกระทำต่าง ๆ ก็ควรมีความขยันทั้งการสอนและ การค้นคว้าหาความรู้

2. ลักษณะทางวาจา ควรมีความเข้าใจในภาษาพูดได้ถูกต้อง เช่น ความดังของเสียงทำนอง การพูด การออกเสียง และถ้อยคำน้ำเสียง

3. ลักษณะทางใจ ครูศิลปควรทำความเข้าใจจิตใจตนเอง เพื่อจะได้ปรับปรุงให้ดี เช่น การปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น การอุทิศตนให้กับงาน การทำจิตใจให้สงบ และมีความพอใจภูมิใจในงานที่ทำ

สุลักษณ์ ศรีบุรี (2530) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของครูศิลปศึกษาไว้ว่า ควรมีลักษณะที่ดี เสียงดังฟังชัด มีอารมณ์ขัน ด้านแต่งกายถึงจะแปลกแต่ควรให้สุภาพ ควบคุมอารมณ์ให้ได้กับคน ทุกประเภทและเด็กทุกระดับ

กำจร สุนพงษ์ศรี (2530) กล่าวถึงคุณสมบัติของครูศิลปศึกษาว่า ควรมีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ

1. มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างถ่องแท้ ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นสูงสุด เช่น ความรู้เรื่องวัสดุ และกลวิธีในการบริการสื่อวัสดุ
2. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารให้นักเรียน เข้าใจได้ง่าย
3. มีจริยธรรมที่ดี

พาสตัน (Paston, 1973) และลินเดอร์แมน (Linderman, 1960) ได้ให้ภาพลักษณะ ของครูศิลปะที่เหมือนกันว่า ควรมีลักษณะพิเศษ คือหยั่งรู้เข้าใจถึงผู้เรียนว่ากำลังคิดอย่างไร รู้สึก อย่างไร ต้องมีความรู้ เป็นคนตรงไปตรงมา รู้จักตนเอง และต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามยอมรับฟัง ความคิดเห็นด้วย

จากคุณสมบัติ สมรรถภาพ และบทบาทหน้าที่ของครูศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาที่กล่าวมา ข้างต้น จะช่วยส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรง นักเรียนจะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาพฤติกรรม ที่ตั้งมาขึ้นในตัวเองได้ และสามารถนำเอาการเรียนรู้ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยผ่านกระบวนการ การสอนและการอบรมของครู ดังนั้นครูศิลปศึกษาควรมีความกระตือรือร้น และมีการปรับปรุงตนเอง ให้ทันต่อความก้าวหน้าของวงการศิลปศึกษา

4 โครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาสู่สังคมไทยมากขึ้น การศึกษาจึงจำเป็นต้องช่วยให้นักไทยมีหลักในการคิดรู้จักวิเคราะห์ เลือกสรร ตัดสินใจ และปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์ และสิ่งใหม่ๆ ที่มาสู่ชีวิตตลอดเวลา โดยโรงเรียนจะต้องจัดการเรียนการสอนให้เป็นระบบ มีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างมีอิสระเต็มกำลังความสามารถ

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครซึ่งเป็นหน่วยงานบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีนักเรียนที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกันหลายระดับ บางคนเรียนรู้เร็ว บางคนเรียนรู้ช้า และส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมและความสามารถของเด็กแต่ละคน

ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการศึกษาจึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นโรงเรียนแกนนำและโรงเรียนนำร่องที่จะทำให้นักเรียนมีความสามารถเต็มศักยภาพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคนในการที่จะเลือกค้นคว้าในเรื่องที่ตนเองมีความสามารถและความสนใจ
2. เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นการเสริมศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน
3. เพื่อให้โรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการส่งเสริม ศักยภาพนักเรียน
4. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน เป็นตัวอย่างของกรุงเทพมหานคร

โดยได้เริ่มดำเนินการระยะแรกในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2540 จำนวน 48 โรงเรียน

เป็นโรงเรียนแกนนำ 8 โรงเรียน โดยคัดเลือกจาก 8 โซน ๆ ละ 1 โรงเรียน

เป็นโรงเรียนนำร่อง 40 โรงเรียน โดยคัดเลือกจาก 40 สำนักงานเขต ๆ ละ 1 โรงเรียน

และในปีการศึกษา 2541 ได้ขยายผลชั้น ป.1 และ ป.2 โดยใช้ครูจาก 48 โรงเรียนเพิ่มปริมาณอีก 203 โรงเรียนปีการศึกษา 2542 ได้ขยายผลชั้น ป.1 ถึงชั้น ป.4 ครบทั้ง 430 โรงเรียนทั่วทั้งกรุงเทพมหานคร และมีนโยบายที่จะดำเนินการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครให้ครบทุกระดับชั้น และ ทุกโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 430 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2543

โดยมีปรัชญาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างพลังความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ในตนเองให้เจริญเติบโตอย่างเต็มขีดความสามารถ และนำศักยภาพนี้มาพัฒนาตนเอง และสังคมได้เหมาะสมกับความสามารถแห่งตนเพื่อเป้าหมายให้เป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข (หน่วยศึกษานิเทศก์. สำนักการศึกษา, 2540)

การเสริมสร้างศักยภาพด้านศิลปะ

การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนให้เป็นไปอย่างสูงสุด โดยเน้นความเป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งในการจัดการเรียนการสอน ครูต้องกระตุ้นเร้าและสร้างเสริมพัฒนาศักยภาพของนักเรียนดังต่อไปนี้

1. ด้านความคิด กระตุ้นนักเรียนให้เป็นนักคิด คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดอย่างรอบคอบคิดอย่างไตร่ตรอง และคิดอย่างสร้างสรรค์มีจินตนาการ สามารถกระตุ้นโดยฝึกให้นักเรียนรู้จักการสังเกตการเปรียบเทียบ การวิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์และสังเคราะห์

2. ด้านการแสดงออก สร้างความเชื่อมั่น และฝึกให้นักเรียนรู้จักแสดงออกทางความคิดทางการพูด โดยถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3. ด้านสร้างสรรค์ผลงาน สร้างเสริมเร้ากระตุ้นประสบการณ์การเรียนรู้ และสื่อทางการเห็นให้แก่ นักเรียน ให้นักเรียนคิดสร้างสรรค์จินตนาการ มีอิสระในการทำงาน แล้วสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานตามเป้าหมายสอดคล้องกับประเด็นที่กำหนดให้

4. ด้านความรับผิดชอบ สร้างเสริมให้นักเรียนควบคุมตนเองได้ มีระเบียบวินัย ไม่ละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น มีความขยันขันแข็งในการทำงาน มีความตั้งใจ และส่งงานตามเวลาที่ได้กำหนดเอาไว้

5. ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฝึกให้นักเรียนมีจิตใจเมตตากรุณา ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ตระหนี่ ไม่เห็นแก่ตัว เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม ฝึกตนให้เป็นคนเสียสละเป็นผู้ให้ ตามฐานะที่พึงกระทำได้

6. ด้านความซื่อสัตย์ สร้างเสริมฝึกฝนให้นักเรียนรักและใส่ใจในการทำงานเพื่อพัฒนาตนเองพร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง และไม่ลอกเลียนแบบ

การสอนศิลปะศึกษาที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางครูต้องคำนึงถึงลักษณะความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนแต่ละคน หลังจากศึกษาหลักสูตรแล้วครูต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อปรับเนื้อหากิจกรรมโดยจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ครูต้องใช้ความเพียร

พยายามค้นหาวิธีนำเทคนิควิธีสอนมากระตุ้นเร้าเสริมแรง ตลอดจนการนำเสนอสื่ออุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมแก่ นักเรียน ซึ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่สอนรายบุคคลหรือการสอนเป็นกลุ่มโดยใช้ กิจกรรมทางศิลปะเป็นสะพานเพื่อเดินทางไปสู่จุดหมายที่วางไว้ การสอนศิลปะที่ดีควรส่งเสริมให้นักเรียนมีบทบาทมากที่สุดโดยฝึกให้นักเรียนเป็น นักคิด นักทำ นักพูด นักสังเกต และนักแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองซึ่งมีครูผู้สอนอำนวยความสะดวกและแก้ปัญหาที่คับข้องใจ ครูควรส่งเสริมการเรียนการสอนทั้งที่เป็นกิจกรรมรายบุคคล และกิจกรรมกลุ่ม ในกิจกรรมที่เป็นรายบุคคลควรเน้นการเสริมสร้างเอกลักษณ์ส่วนตัวของนักเรียนแต่ละคน ให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ ส่วนกิจกรรมการสอนเป็นกลุ่มเน้นความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักปรับตัวสร้างบุคลิกลักษณะความเป็นผู้นำและปฏิบัติตามอีกทั้งฝึกความอดทน ในการสอนกิจกรรมกลุ่มก่อนที่นักเรียนจะลงมือปฏิบัติครูต้องอธิบายขั้นตอนการทำงาน ขึ้นแนววิธีการทำงาน ตลอดจนบอกการวัดและประเมินผลการเรียนแบบกิจกรรมกลุ่มวัดเรื่องการช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการทำงานมีความสามัคคี และผลงานที่ทำสำเร็จหลังจากที่ทำกิจกรรมการเรียนเสร็จทุกครั้งครูควรฝึกให้นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง เพื่อฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออก ทางการพูดโดยครูช่วยส่งเสริมและชี้แนะประเด็นที่มีความหมายจากผลงานของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของงานที่ตนเองทำและสามารถนำเอาผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (ลลิตพรรณ ทองงาม ,2540)

วิธีสอนวิชาใดย่อมต้องเหมาะสมกับลักษณะของวิชานั้น ๆ โดยเฉพาะการสอนจึงจะได้ผลวิชาแต่ละวิชาไม่สามารถใช้วิธีสอนวิธีเดียวกันได้ตลอด วิธีสอนจะต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะและความมุ่งหมายของวิชานั้น ๆ ศิลปะเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และจินตนาการ ดังนั้นในการสอนศิลปะครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้วิธีการหลายอย่างที่จะเร้าให้เด็กเกิดอารมณ์ เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อให้สามารถสร้างผลงานทางศิลปะที่มีคุณภาพครูจะต้องแสวงหาถ้อยคำที่กระตุ้นให้เด็กคิดเกิดอารมณ์ตื่นเต้น หดหู่ เสียใจ สลดใจ ครูฟังหลีกเลี่ยงถ้อยคำที่จะเป็นอุปสรรคหรือขัดขวาง หรือสกัดกั้นความคิดของเด็กความเป็นอิสระในการแสดงออกของเด็ก แต่ควรเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง ในการแสดงออกซึ่งแนวคิดและวิธีการของตนเอง (ประเทิน มหาพันธ์ , 2531)

5. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การเรียนรู้ให้ "รู้" เกิดขึ้นที่จิตใจของผู้เรียน การเรียนการสอนที่ไม่เข้าถึงจิตใจของผู้เรียนจะไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ หลักของการเรียนรู้คือต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดย "จิตใจเข้าร่วม" จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมก็คือกิจกรรมที่ผู้เรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมโดยเอาจิตใจเข้าร่วม และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม โดยนัยดังกล่าวครูจึงมีบทบาทเป็นผู้จัดการให้เกิดการเรียนรู้ ครูจะต้องปรับพฤติกรรมการสอน โดยเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของ

การเรียนรู้ บทบาทของครูจะเปลี่ยนไปครูเป็นเพียงผู้ประสานงานคอยแนะนำช่วยเหลือนักเรียนเท่านั้น ครูจะพูดน้อยโดยให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อค้นคว้า และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง เน้นกระบวนการที่ให้นักเรียนได้พัฒนาในด้าน การคิด วิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง อีกทั้งมุ่งเน้นการเรียนรู้จากสภาพจริงมากกว่าการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาจากครูแต่เพียงฝ่ายเดียว ครูต้องปรับกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาขีดความสามารถของตนเองได้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลซึ่ง สุมณฑา พรหมบุญ (2540) ได้เสนอกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้ไปสู่ศักยภาพสูงสุดตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วย ยุทธวิธี 4 ประการคือ

ยุทธวิธีที่ 1 วิธีการสอน

ยุทธวิธีที่ 2 การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้

ยุทธวิธีที่ 3 การแนะแนวเพื่อค้นหาและส่งเสริมศักยภาพ

ยุทธวิธีที่ 4 การประเมินผลที่ประเมินจากผลงานนักเรียนทุกด้าน

ซึ่งการเรียนการสอนที่มีคุณภาพจะต้องพยายามจัดการให้มียุทธวิธีทั้ง 4 กลุ่ม มากบ้างน้อยบ้างขึ้นอยู่กับปัญหาและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ยุทธวิธีทั้ง 4 นี้มีใช้ทางเลือก 4 อย่าง แต่ต้องมีทั้ง 4 อย่าง และเชื่อมโยงกันโดยเฉพะอย่างยิ่งยุทธวิธีที่ 2 - 4 จะสนับสนุนและส่งเสริมให้การสอนในชั้นเรียนตามยุทธวิธีที่ 1 ได้ผลดียิ่งขึ้น (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน, 2540)

ยุทธวิธีที่ 1 วิธีการสอน

วิธีการสอนถือเป็นวิธีที่สำคัญต่อการเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งการสอนศิลปะในระดับชั้นประถมศึกษานั้นมีหลักสำคัญอยู่เพื่อให้เด็กได้แสดงออกทางศิลปะ และด้วยผลงานทางศิลปะที่แสดงออกมานั้นจะเป็นสะพานที่พาดผ่านไปสู่วุฒิกรรมและลักษณะนิสัยที่ต้องการ คือ เก่ง ดี มีสุข ซึ่งลักษณะนิสัยดังกล่าวนี้จะติดตัวเด็กต่อไปจนเป็นผู้ใหญ่และเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ ครูควรเลือกใช้วิธีสอนหรือกิจกรรมที่หลากหลาย เพราะความหลากหลาย (Variety) เป็นอาภรณ์สำคัญที่จะช่วยแต่งเติมสีสันให้แก่การสอน ครูและนักเรียนจะได้สอนและเรียนกันอย่างมีชีวิตชีวา ซึ่งสอดคล้องกับ อุบล ตูจินดา (2532) ซึ่งได้กล่าวว่า “ไม่มีวิธีการสอนวิธีใดที่ดีที่สุดแต่เพียงเทคนิคเดียว การสอนที่มีประสิทธิภาพต้องเลือกใช้ยุทธศาสตร์หลายๆ อย่าง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่แตกต่างกันได้ และเพื่อช่วยให้การสอนของครูบังเกิดผลดีที่สุดต่อการเรียนของผู้เรียน” นอกจากนั้น ครูจะต้องรู้จักวิธีสอนโดยเน้นจิตวิทยาการเรียนรู้ และรู้จักวิธีสอนแบบต่างๆ ซึ่งครูจะต้องรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียนและตัวนักเรียน จึงจะประสบความสำเร็จในการสอน ดังนั้นการเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการจัดการศึกษาโดยทั่วไปทุกระดับจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว หรือต่อคุณภาพมีสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากวิธีการสอนของครู

เป็นสำคัญ (จำนง พรายแยมแบ, 2531) และการที่เด็กระดับประถมศึกษาตั้งใจเรียนนั้น ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนเพราะเห็นความสำคัญของเนื้อหาสาระเท่าใดนัก แต่เรียนเพราะวิธีการเรียนการสอนที่ดี หรือมีครูสอนดีนั่นเอง (วรณี โสมประยูร, 2540) และไม่ว่าจะใช้วิธีสอนใดๆก็ตามผู้เรียนควรมีโอกาสได้แสดงออกอย่างอิสระทางความคิดและการปฏิบัติ (เลิศ อานันท์, 2523)

วิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านศิลปะตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ เทคนิคการสอนของครูในชั้นเรียนโดยกระบวนการ 5 อย่าง ดังนี้

- 1.1 การเรียนเป็นกลุ่ม
- 1.2 การใช้คำถามเป็นสื่อให้คิด
- 1.3 การให้เด็กทำกิจกรรมและสร้างผลงาน
- 1.4 การช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการโดยการเสริมสื่อสายตาต่าง ๆ
- 1.5 การเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

1.1 การเรียนเป็นกลุ่ม ยุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพได้เน้นให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มและลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้ค้นพบความรู้ด้วยตัวของนักเรียนเอง ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าว กล่าวได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน และประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2540) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จะก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้สูงสุดเพราะเป็นการศึกษาจากประสบการณ์จริงโดยที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น ๆ อันทำให้การเรียนรู้ต่างๆ เต็มไปด้วยความสนุกสนานมีชีวิตชีวาเป็นผลให้ผู้เรียนซาบซึ้งและจดจำได้นาน ตลอดจนสามารถฝึกนิสัยให้สามารถเข้าสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ในการจัดให้เด็กทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนี้ นอกจากจะเป็นการช่วยให้เด็กเกิดความสนใจในการทำงานแล้วยังเป็นการฝึกนิสัยการทำงานที่ต้องการได้อีกหลายอย่างที่ไม่อาจฝึกได้ในการทำงานคนเดียว เช่น การแบ่งงานกันทำ การร่วมมือกันทำงาน การเสียสละ เป็นต้น (ประเทิน มหาพันธ์, 2531)

ดังนั้นนักการศึกษาจึงได้พยายามมุ่งฝึกฝน และพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่มให้กับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ได้มีการกำหนดแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนทุกระดับรักการทำงาน สามารถทำงานเป็นทีมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แนวคิดดังกล่าวเป็นการปลูกฝังการทำงานกลุ่มในวัยเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดีและจะให้ผลดีกว่าการปลูกฝังอบรมฝึกฝนเมื่อโตแล้ว การทำงานเป็นกลุ่มจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการปลูกฝังเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพอันเป็นความจำเป็นต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคต

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่มมีหลายวิธี เช่น เกม บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง อภิปรายกลุ่ม ฯลฯ ครูต้องพยายามให้อิสระแก่เด็กให้มากที่สุด เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มแสวงความคิดเห็นตลอดจนความสามารถของตนได้เต็มที่ (ประเทิน มหาพันธ์, 2531) ครูศิลปะที่มีความพอใจและมองเห็นถึงคุณค่าของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (GROUP

PROcess) ย่อมเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดกิจกรรมทางศิลปะเพื่อพัฒนาการทางสังคมแก่เด็กอย่างเหมาะสม เช่น การมอบหมายงานให้เด็กแบ่งกลุ่มทำงานเป็นคณะหรือเป็นทีม ตั้งแต่ 2-3 คน ขึ้นไปจนถึงการทำงานกลุ่มใหญ่ 10-15 คน อาทิ การเขียนภาพฝาผนังหรือการทำงานศิลปะที่แสดงเรื่องราวต่อเนื่องตามที่กำหนดให้ ฯลฯ กิจกรรมดังกล่าวนี้ ย่อมกำหนดบทบาทให้เด็กเรียนรู้และฝึกหัดทางด้านสังคม เช่น การวางแผนงานหรือปรึกษาหารือ การรอคอย การร่วมมือร่วมใจ การประนีประนอม การแก้ปัญหา ความขัดแย้ง ฯลฯ จากกระบวนการในการแสดงออกโดยผ่านกิจกรรมศิลปะนี้มีผลให้เด็ก ๆ รู้จักลดความต้องการของตนลง เมื่อต้องทนอยู่ร่วมในการทำงานกับเพื่อนๆหรือพี่น้องของตนที่แต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกันไป (เลิศ อานันท์, 2535)

วิธีการสอนแนวใหม่ที่มุ่งเน้นศักยภาพของนักเรียนด้านศิลปะโดยมีเป้าหมายให้เด็กเป็นคนเก่ง ดี มีความสุขนั้นจะเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนโดยการให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อค้นคว้าและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง วิธีการสอนศิลปะแบบนี้ นักเรียนจะมีส่วนร่วมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแสดงความสามารถของตนอย่างเต็มที่เป็นการสร้างคุณลักษณะประชาธิปไตยในตัวเด็ก และช่วยสอนให้เด็กรู้จักการทำงานเป็นทีม กิจกรรมกลุ่มจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกำลังใจแก่สมาชิกในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จไม่ว่าเด็กจะเรียนอ่อนแอเพียงใดก็ตาม กลุ่มจะเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีโอกาสแสดงออกในด้านต่างๆ รวมทั้งเป็นโอกาสที่เด็กจะได้รู้จักตนเองจากการตอบสนองและปฏิกิริยาของสมาชิกในกลุ่ม การเรียนเป็นกลุ่มเป็นการสร้างความอบอุ่นทางใจตลอดจนทำให้สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และช่วยให้เกิดการระดมสมองที่คิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดีทำให้มีความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชามากขึ้น อีกทั้งสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนอื่นมากขึ้น ครูจะเป็นเพียงผู้ประสานงานและคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่นักเรียนเท่านั้น การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง การวัดผลจะเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนเป็นสำคัญ

ดังนั้นเพื่อให้การสอนศิลปะบรรลุผลโดยสมบูรณ์ การเรียนศิลปะจะต้องเกิดขึ้นโดยการร่วมกันทำงาน รู้จักแบ่งปัน รู้จักทั้งการให้และการรับ ซึ่งทั้งหมดนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการทำงานแบบประชาธิปไตยหากครูมีวิธีส่งเสริมให้บรรยากาศในห้องเรียนเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงแล้วเด็กจะให้ความร่วมมือกันมากขึ้น วิชาศิลปะช่วยในด้านนี้ได้มาก การที่เด็กได้ทำงานร่วมกัน เด็กจะเข้าใจดี รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนดีขึ้นที่สำคัญก็คือ ครูต้องช่วยเด็กทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้ถนัดทางศิลปะหรือไม่ ให้ได้พบกับความสวยงามของชีวิตซึ่งเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของทุกคน (ประเทิน มหาพันธ์, 2531)

1.2 การใช้คำถามเป็นสื่อให้คิด การใช้คำถามมีความสำคัญต่อกระบวนการสอนศิลปะเป็นอย่างมาก เพราะไม่ว่าครูจะสอนโดยวิธีใดก็ตาม ครูมักจะใช้คำถามประกอบการสอนเพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆ เสมอเพราะคำถามเป็นเครื่องมือที่ต่องานหนึ่งที่ช่วยให้ครูได้ทราบว่า ผู้เรียนคนใดยังไม่พร้อมที่จะเรียนรู้ คนใดจำเรื่องที่เรียนไปแล้วได้หรือไม่ คนใดยังไม่เข้าใจบทเรียนที่ตนกำลังเรียนอยู่ หรือไม่เข้าใจ

ทั้ง ๆ ที่เรียนไปแล้ว หรืออาจกล่าวสั้น ๆ ได้ว่า คำถามเป็นเครื่องมือที่ครูใช้เพื่อจะหาจุดอ่อนของเด็ก รวมทั้งหาจุดอ่อนของครูที่สอนไปแล้ว เพื่อปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป(บำรุง กัลลัทธิ และ ฉวีวรรณ

กินาวงค์, 2527) คำถามจะช่วยกระตุ้นความสนใจ ท้าทายให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด มีอารมณ์ร่วมระหว่างสอนก่อให้เกิดการอภิปราย (จินตนา พุทธิพันธ์, 2533) ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน การใช้คำถามจึงเป็นเทคนิคสำคัญในการพัฒนาความคิดของนักเรียนเป็นอย่างดี

ซึ่งอุบล ตูจินดา (2532) ได้กล่าวไว้ว่าการใช้คำถามที่เหมาะสมกับบทเรียนและวัยของนักเรียน ในการสอนศิลปะจะช่วยให้นักเรียนได้รับประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมความสามารถทางความคิดให้กับนักเรียน การสอนศิลปะที่ใช้คำถาม จะเป็นการสร้างนิสัยการคิดที่ดีให้กับนักเรียน
2. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งหมายถึงนักเรียนได้มีโอกาสตอบคำถามและมีส่วนร่วมเชิงพฤติกรรมอีกด้วย
3. เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เช่น การใช้คำถามทบทวนความรู้ทางศิลปะที่นักเรียนเคยเรียนรู้มาแล้ว เพื่อโยงมาสู่เรื่องที่จะได้เรียนรู้ต่อไป
4. การใช้คำถามที่ดี ช่วยให้เกิดการอภิปรายอย่างต่อเนื่อง เป็นการขยายความคิดและแนวทางในการเรียนรู้ศิลปะให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
5. ช่วยส่งเสริมให้เกิดการค้นคว้าและสำรวจความรู้ใหม่ การใช้คำถามที่ดีจะเป็นต้นเหตุให้นักเรียนมีการค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นการปลูกฝังนิสัย ในการค้นคว้าทางศิลปะต่อไป
6. ใช้เป็นสิ่งเร้าและกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้ทุกขั้นตอน การซักถามระหว่างการสอน จะก่อให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้น
7. ใช้คำถามทบทวนหรือสรุปเรื่องราวที่สอนไปแล้ว ให้กะทัดรัดยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนทราบว่าตนได้เรียนรู้อะไรทางศิลปะไปแล้วบ้าง หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้วนั้น จะจำหรือบันทึกไว้อย่างไรบ้าง
8. ใช้วัดผลความเข้าใจ ความสามารถของนักเรียนว่าได้ผลตามจุดมุ่งหมายเพียงใด ดังนั้นในการสอนศิลปศึกษา ครูจึงต้องพัฒนาปัญญาของนักเรียนด้วยการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดและจินตนาการอย่างเป็นระบบ กระตุ้นให้นักเรียนสนใจอยากรู้ อยากเห็นอยากตอบคำถาม และอยากลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ ช่วยให้นักเรียนฝึกคิด แก้ปัญหา และเป็นการช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ นักเรียน ซึ่งครูควรมีความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้คำถามที่เหมาะสม และพัฒนาลักษณะการใช้คำถามของครูให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด

1.3 การให้เด็กทำกิจกรรมและสร้างผลงาน

การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนด้านศิลปะบทบาทของผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมพยายามค้นหาและแสวงหาความรู้ที่เรียนด้วยตนเอง นักเรียนจะต้องทำกิจกรรมในสิ่งที่เป็นตัวของตัวเอง และเป็นการเพิ่มทักษะให้แก่ตนเอง ลักษณะการสอนเป็นการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่ ที่ต้องการให้

นักเรียนคิดทำ และแก้ปัญหาเป็น การสอนของครูควรเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้แสดงมาเป็นผู้กำกับ การแสดงคอยชี้แนะแนวทางนั้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง วิชาศิลปะศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา มีกิจกรรมศิลปะมากมายหลายประเภท ซึ่งแต่ละกิจกรรมสามารถสนองความต้องการในการแสดงออก ของผู้เรียนอย่างกว้างขวาง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการครบทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์เท่าที่แต่ละคนจะมีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ อันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพต่อไป

กิจกรรม หมายถึง มวลประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2533) การจัดกิจกรรมศิลปะศึกษานั้น ครูควรคำนึงว่ากิจกรรมนั้นๆ จะให้คุณค่าที่แท้จริง ของประสบการณ์ทางศิลปะแก่ผู้เรียนได้มากเท่าใด เพราะกิจกรรมที่ดีจะมีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้าน ทักษะคิด อุปนิสัย ความคิด และรูปแบบพฤติกรรม จะมีผลต่อผู้เรียนอย่างฝังรากลึก ติดตัวจนถึงเป็นผู้ ใหญ่กลายเป็นมาตรฐานชีวิตของความเป็นผู้ใหญ่ที่ดี (Jefferson, 1960) นอกจากนั้นเด็กวัยเล็กๆ ยังใช้ กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อที่ช่วยให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองและสภาพแวดล้อม ครูจึงควรจัดกิจกรรมให้มีความ หลากหลาย ครอบคลุมศิลปะประเภทต่างๆ และปรับเนื้อหากิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับความเจริญ เต็มโตและพัฒนาการของผู้เรียน (Lansing, 1976)

กิจกรรมศิลปะมีธรรมชาติที่ยืดหยุ่นสูงและมีลักษณะหลายรูปแบบ ตลอดจนสามารถเลือกร ะดับกิจกรรมตั้งแต่ระดับง่ายไปจนถึงกิจกรรมที่ยากเพื่อตอบสนองต่อระดับความสามารถของเด็ก ๆ ที่มีความ แตกต่างกันได้เป็นอย่างดี (เลิศ อานันท์, 2535) ดังนั้นครูจึงต้องตระหนักอยู่เสมอว่าศิลปะเด็ก ในชั้นประถมนั้นเป็นงานของเด็กที่จะต้องจัดขึ้นตามวุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ ตลอดจน ประสบการณ์ของเด็ก (ประเทิน มหาพันธ์, 2531) เมื่อเด็กๆ ได้ทำกิจกรรมศิลปะแล้ว ผลการเรียนรู้ที่จะ เกิดตามมา คือ การเรียนรู้เรื่องความงาม พัฒนาการทางสติปัญญา การเรียนรู้ทางการควบคุมอารมณ์ การเรียนรู้เทคนิควิธีทำงานศิลปะ การเรียนรู้ในการใช้มือทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว การเรียนรู้ทางสังคม และการเรียนรู้ทางการสร้างสรรค์ (นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร, 2525) อีกทั้งผลงานที่เด็กแสดงออกมา เป็นสิ่งสำคัญ เพราะการแสดงออกตามธรรมชาติของเด็ก เป็นภาพสะท้อนตัวของเด็กว่าเขามีการรับรู้ เรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัวเขามากน้อยเพียงใด (ลลิตพรรณ ทองงาม, 2540) นอกจากนั้นยังสะท้อนให้เห็นถึง ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็กได้อย่างอิสระเสรี (เลิศ อานันท์, 2535)

ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมที่ดี จะเน้นและปลูกฝังนิสัยที่ดีแก่เด็ก การสร้างนิสัยแก่เด็กนั้นไม่ได้สร้างด้วยตัวหนังสือ หรือคำพูด แต่เน้น ด้วยการได้ลงมือปฏิบัติจริงอย่างสม่ำเสมอ เด็กจะแสดงออกให้เห็นกระบวนการปฏิบัติกิจกรรมนั้น อย่างละเอียดลึกซึ้ง มีความสุขุมรอบคอบ กิจกรรมบางอย่างเด็กได้ริเริ่มสร้างสรรค์ สังเกต ทดลองด้วย ตนเอง เด็กจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ ซึ่ง Hiderbrand (1975) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการ จัดกิจกรรมศิลปะไว้ดังนี้ คือ

1. ให้ความสำคัญในกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานของเด็ก
2. ให้ความสำคัญสนับสนุนการแสดงออกทางด้านการสร้างสรรค์โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กวาดลวดลายแบบ หรือวาดภาพระบายสีจากสมุดวาดภาพทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิดอิสระซึ่งทั้ง 2 แบบนี้มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์
3. แสดงความชื่นชมต่อผลงานความก้าวหน้าของเด็ก
4. วางแผนและเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กน้อยให้พร้อม
5. ควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เด็กสามารถหยิบได้ง่ายและสะดวกในการใช้
6. ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่ว่า "กำลังทำอะไรอยู่" หรือเดาว่าสิ่งที่เด็กทำคืออะไร
7. ฝึกฝนและแนะนำให้เด็กได้ลองฝึกปฏิบัติด้วยตัวเอง รู้จักการแสดงออก และมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย
8. ให้คิดว่ากิจกรรมทางด้านศิลปะมีความสำคัญเหมือนกับการจัดประสบการณ์ในการเขียนและอ่าน
9. ให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด รูปร่าง ฯลฯ แก่เด็ก
10. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายและแนวทางในการส่งเสริมการสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะแก่เด็ก

และวิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (2529) ให้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาให้แก่เด็ก ไว้ดังนี้

1. ควรช่วยส่งเสริมให้เด็กได้มีการทดลองสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ
 2. ให้เด็กมีโอกาสตรวจสอบความถนัด และความสนใจด้านการจัดกิจกรรมและการใช้วัสดุที่มีขอบข่ายกว้างขวาง
 3. ควรจัดให้เด็กมีโอกาสทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้เด็กทำการเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น
 4. ควรมอบหมายงานที่ใช้จินตนาการให้เด็กมีอิสระสามารถเลือกเรื่องราวและวางแผนของตนเอง
- นอกจากนั้น Schirmacher (1993) ยังได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กว่าควรเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะ ดังนี้คือ
1. ให้เด็กแสดงออกถึงลักษณะเฉพาะตัว
 2. เป็นการผสมผสานระหว่างกระบวนการ และผลงาน
 3. เปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างสรรค์
 4. เปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นหาและทดลองด้วยตนเอง
 5. เปิดโอกาสและสนับสนุนให้เด็กได้ทำงานอย่างอิสระ

1.4 การช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการโดยการสริมด้วยสื่อสายตาต่าง ๆ

จินตนาการเป็นความคิดคำนึงของเด็ก หากปราศจากความคิดคำนึงเสียแล้วผลงานที่เด็กผลิตออกมาก็เป็นเสมือนผลแห่งการลอกแบบ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องหาสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็น

สื่อมากระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการและถ่ายทอดจินตนาการนั้นออกมาให้ปรากฏในผลงาน อันจะทำให้ครูสามารถทราบถึงความงอกงามในทางจินตนาการของเด็กแต่ละคนได้โดยการพิจารณาจากผลงานนั้นๆ

เคอร์(1985)ได้ให้ข้อคิดว่าการใช้สื่อการสอนรวมทั้งการให้ตัวอย่างที่มองเห็นได้จะมีผลต่อการเรียนรู้ในการทำงานศิลปะ และกระบวนการสอน อีกทั้งสื่อการสอนจะเป็นจุดรวมความสนใจ เพิ่มความเป็นรูปธรรมเป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด มองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องราว หรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ถูกต้องจดจำเรื่องราวต่างๆ ได้นาน (ชาญชัย ศรีไสยเพชร, 2527)

การใช้สื่อการสอนวิชาศิลปะศึกษาจึงมีความหมายหรือมีบทบาทต่อผู้เรียนเป็นอย่างมากซึ่ง วิรุณ ตั้งเจริญ (2528) ได้กล่าวว่า การใช้สื่อการสอนให้ได้ผล ครูจะต้องรู้จักผลิตหรือรู้จักเลือกใช้สื่อการสอนที่ดี ซึ่งสื่อการสอนที่ดีควรประกอบด้วย

1. ต้องตรงเนื้อหาวิชาที่สอน
2. มีรูปแบบ เรื่องราวที่เร้าความสนใจ
3. ให้ความรู้ความเข้าใจและให้ให้ความคิด
4. เหมาะสมกับบุคลิกภาวะและการรับรู้ของเด็ก
5. คู่กับเวลาและการลงทุนในการผลิต
6. ประหยัดหรือใช้วัสดุในท้องถิ่น

นอกจากนี้การเลือกใช้สื่อการสอนจะต้องให้เหมาะสมกับหน้าที่ของสื่อการสอน โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทของสื่อการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้รับรู้แล้วช่วยขยายความรู้ ความคิดและความเข้าใจของผู้เรียน ผลจากการรับรู้แล้วจะมีผลต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะโดยตรงหรือไม่ก็ได้ สื่อการสอนในลักษณะนี้ คือ วัสดุ อุปกรณ์ และการสาธิต สื่อเหล่านี้จะช่วยขยายเนื้อหาสาระทางศิลปะ เมื่อถึงโอกาสที่ผู้เรียนได้กระทำกิจกรรมศิลปะ ความรู้ ความคิดและความเข้าใจเหล่านั้นจะมีผลต่องานศิลปะทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบ

2. ประเภทของสื่อการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้รับรู้เพื่อเป็นสื่อคล้อยในการแสดงออกและการสร้างสรรค์งานศิลปะ สื่อการสอนในลักษณะนี้จะทำหน้าที่กระตุ้นการรับรู้ทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบ กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ ความคิดและจินตนาการ แสดงออกมาเป็นงานศิลปะ สื่อการสอนชนิดนี้คือ วัตถุต่างๆ เช่น คน หุ่นนิ่ง ทิวทัศน์ ฯลฯ

3. ประเภทของสื่อการสอนที่ผู้เรียนปฏิบัติแล้ว เกิดความรู้ ความคิดและเข้าใจผลจากการปฏิบัติ คือ ผลงานศิลปะตามเป้าหมายของการใช้สื่อชนิดนี้ ได้แก่ การทดลองและปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ ซึ่งการเสนอสื่อนี้จะมีสภาพเป็นนามธรรม และปฏิบัติงานด้วยสื่อวัสดุที่เป็นรูปธรรม

เด็กในวัยระดับชั้นประถมศึกษา มักจะสนใจเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างและสนใจในสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม การนำสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น สื่อการสอนนับเป็นสิ่งที่มีความหมายอย่างมาก (Richey, 1958) เนื่องจากเป็นเครื่องมือประกอบการสอนที่ผู้เรียนได้ยืมและมองเห็นได้ดีเท่า ๆ กัน จึงสามารถถ่ายทอดทั้งสิ่งที่เป็นจริง ทักษะ ทศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งไปยังผู้เรียน (Hass and Packer, 1955) อีกทั้งยังช่วยพัฒนาความคิดรวบยอดให้กับผู้เรียน ซึ่งก็หมายถึงความสามารถในการสรุปภาพรวมของเนื้อหา และอาจเพิ่มพูนความสามารถจนกระทั่งประยุกต์ความรู้หนึ่งไปสู่สภาพการณ์ใหม่ได้ (Dale, 1969) นอกจากนี้สื่อการสอนยังสามารถเอาชนะข้อจำกัดในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ภูมิหลังและพื้นฐานความรู้เดิม รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนที่เสียเปรียบทั้งทางด้านสติปัญญาและทางเศรษฐกิจ (Richey, 1958)

ในด้านคุณค่าของสื่อการสอนศิลปศึกษานั้น อารี สุทธิพันธ์ (2515) ได้กล่าวว่า การที่ครูใช้สื่อต่าง ๆ มาช่วยในการสอนศิลปศึกษา จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนดังนี้

1. สามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น
2. สามารถเข้าใจเนื้อหานั้น ๆ ได้นาน ฝังแน่นในความทรงจำ
3. สามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที เป็นการประหยัดเวลาและแรงงานของครูผู้สอน
4. ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน บังเกิดความสนใจสม่ำเสมอ

ดังนั้นสื่อการสอนจึงมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ดังผลการวิจัยของ

Vongsingthong (1984) ที่ได้ศึกษาถึงความสามารถด้านการรับรู้ในการใช้สื่อการสอน และประสิทธิภาพของสื่อการสอนในวิชาการปฏิบัติงานศิลปะพบว่าสื่อการสอนมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปะภาคปฏิบัติมาก สามารถตอบสนองและสนับสนุนความมุ่งหมายการสอนในทุกด้าน นอกจากนั้น สุธน พรเสริมลักษณ์ (2526) ยังได้กล่าวสรุปถึงคุณสมบัติทางคุณภาพของสื่อการสอนระดับประถมศึกษาว่า ในหัวข้อเรื่องของการสร้างความสนใจต่อการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การประเมินผล การได้รับประสบการณ์ที่ถูกต้อง ช่วยย่นระยะเวลาในการเรียน และการสร้างความเข้าใจใน บทเรียนเหล่านี้ล้วนเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พนม อินวกุล (2527) ที่กล่าวว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นว่า สื่อการสอนเป็นสิ่งจำเป็นเพราะช่วยการสอนได้ผลดี และช่วยให้ นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดีอีกด้วย

จากข้อค้นพบงานวิจัยของ ยุพิน จายะภูมิ (2533) พบว่า ครูในโรงเรียนดีเด่นกรุงเทพมหานคร ส่วนมากจัดทำสื่อการสอนใช้เองเนื่องจากสื่อการสอนของโรงเรียนมีไม่เพียงพอ เกสร สิงห์ธนะ (2535) พบว่าครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีปัญหาในการได้รับบริการสื่อวัสดุ อุปกรณ์การสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑล คงอุทัยกุล (2530) สรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านการผลิตอุปกรณ์คือ ขาดเงินในการซื้อวัสดุ และไม่มีเวลาผลิต ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์

พบว่า สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การสอนที่ทางสำนักงานการศึกษาจัดส่งให้มีจำนวนไม่เพียงพอและไม่ทันกับการใช้งาน สื่อบางประเภท เช่น สไลด์ วีดิทัศน์ ที่ทางโรงเรียนได้รับก็จะเก็บไว้ในห้องโสตของ โรงเรียนทำให้ครูผู้สอนไม่ทราบ ไม่มีการสำรวจและประชาสัมพันธ์จึงไม่มีการนำไปใช้ และสื่อบางประเภทที่ทางสำนักงานการศึกษาจัดส่งให้ก็ไม่สะดวกแก่การใช้ของครู เนื่องจากมีคุณภาพไม่ดีและไม่ตรงกับความต้องการ อีกทั้งสื่อการสอนจะเพียงพอในโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากประชาชน และผู้ปกครอง

1.5 การเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

การสอนปัจจุบันเน้นเชื่อมโยงชีวิตจริง และควรจำลอง สถานการณ์จริงมาเป็นสถานการณ์เรียนรู้ในห้องเรียนตามวุฒิภาวะของนักเรียนด้วย การสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้ตามความสนใจ ตามความต้องการและตรงกับปัญหาชีวิตได้อย่างดี ซึ่งจะทำให้บทเรียนนั้นมีความหมายต่อตัวนักเรียนมากขึ้น (วรรณิ โสมประยูร, 2540) และประสบการณ์ในการเรียนรู้จะได้ผลดีที่สุดก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มองเห็นว่าประสบการณ์ที่เขาได้รับนั้นมีความสัมพันธ์ หรือเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่เขาได้พบในชีวิตจริงของเขา ตามปกติเรื่องที่เด็กเรียนรู้ได้ดีจึงมักจะมี ความหมายหรือความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันที่อยู่ใกล้ๆ ตัวเด็กและเป็นเรื่องที่มีลักษณะ เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรมอีกด้วย เพราะจะช่วยให้เด็กสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างบทเรียนกับการนำไปใช้ได้ง่ายขึ้น

ศิลปะมีความผูกพันกับชีวิตประจำวัน แทรกซึมอยู่ในกิจกรรมทุกอย่างในทุกสถานที่ทุกเวลา การจัดบ้านให้สวยงามน่าอยู่ การแต่งกายให้เหมาะสมกลมกลืนน่าดู การเลือกซื้อของที่สวยงามแปลกตาไว้ใช้ การแสดงความรู้สึกนึกคิดที่เหมาะสมพอดี ล้วนแต่ต้องใช้ศิลปะเข้าช่วยทั้งสิ้น อีกทั้งโลกปัจจุบันนี้ มีสิ่งสวยงามแปลกๆ ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งเป็นผลมาจากความคิดริเริ่มทางศิลปะทั้งสิ้น ศิลปะจึงเป็นวิถีทางแห่งชีวิต การกระทำ ความคิด การรู้สึก การเลือก และการมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย ศิลปะกับชีวิต จึงมีความสัมพันธ์กันดังที่ วิรุณ ตั้งเจริญ และ วรรณรัตน์ อินอ้า (2515) กล่าวว่า ศิลปะจะเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการแสดงออกของมนุษย์และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ซึ่ง ประเทิน มหาพันธ์ (2531) กล่าวว่า ศิลปะยังมุ่งให้เกิดความซาบซึ้งในชีวิตประจำวัน ศิลปะสอนให้คนมีความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ สอนให้เป็นคนช่างคิด มีเหตุผลเป็นของตนเอง และวิชาศิลปะศึกษาไม่ได้เน้นความรู้เนื้อหาเหมือนกับวิชาทั่วไป แต่เน้นให้ผู้เรียนมีความสุขแบบในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น ซึ่งนอกจากจะส่งเสริมในการพัฒนาด้านต่างๆ ที่จะทำให้เด็กเติบโตขึ้น เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์แล้ว ยังช่วยปลูกฝังค่านิยมที่ดี สุนทรียภาพ และการนำประโยชน์ของความงามมาใช้ให้ตนเองมีความสุขตามอัตภาพในการดำรงชีวิต (สุลักษณ์ ศรีบุรี, 2530)

ศิลปะจึงมีคุณค่ายิ่งต่อมนุษย์ในด้านของอารมณ์ ความรู้สึก นึกคิดและจิตใจ เพราะคุณค่าทางศิลปะจะเป็นผลทางอ้อมที่ช่วยขัดเกลาจิตใจมนุษย์ให้มองโลกในแง่ดี (ปรีชา เกาทอง, 2530) โดยศิลปะ

จะจรรโลงจิตใจของผู้ที่ได้เข้าไปสัมผัสในเกิดความพึงพอใจและอึดอ้อมในอารมณ์ รวมทั้งจะช่วยกลมเกลียว หล่อหลอมจิตใจให้มีความละเอียดอ่อน ละเมียดละไม และมีสุนทรียภาพในการดำเนินชีวิต

ยุทธวิธีที่ 2 การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการ 5 อย่าง ดังนี้

2.1 การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดและสามารถใช้เวลาที่เหลืออยู่ทำกิจกรรมของตนเองในห้องเรียน

ห้องเรียนเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนใช้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ทั้งวิชาความรู้ การฝึกความคิด การปฏิบัติและการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น ห้องเรียนยังเป็นสถานที่สำหรับผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมส่วนตัว กิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจหาความสนุกสนานเพลิดเพลินและใช้พักผ่อนยามว่าง จากผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมในห้องเรียนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนการสอนของครู สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยจะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีผลดี ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าห้องเรียนมีความสำคัญต่อผู้เรียน ครูต้องตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ได้แก่ การจัดและตกแต่งห้องเรียน การจัดที่นั่ง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ การจัดมุมเสริมความรู้และอื่นๆ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่จะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้จะต้องยึดหลักการจัดที่เปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอตามความจำเป็นของการเรียนรู้ ไม่ใช่จัดไว้อย่างไรก็คงสภาพนั้นตลอดไป การจัดสภาพห้องเรียนในลักษณะนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพของสิ่งเร้า เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ (กรมวิชาการ, 2534) เพราะครูผู้สอนเข้าใจดีว่า วัยเด็กเป็นวัยที่ต้องการความแปลกใหม่อยู่เสมอ และจะพึงพอใจสิ่งหนึ่งสิ่งใดในระยะสั้นๆ การปล่อยปละละเลยให้ห้องเรียนมีลักษณะเดียวตลอดสัปดาห์ตลอดเดือนจะเป็นเหตุให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดความกระตือรือร้น สิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อนักเรียนโดยตรง ดังนั้นในการจัดห้องเรียนศิลปะจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงสภาพแวดล้อมและจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้มีส่วนเอื้ออำนวยในการเรียนการสอน การจัดห้องเรียนได้ดังนี้ จะทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น อยากเรียนรู้ ตั้งใจเรียนไม่อยากขาดโรงเรียน ทำให้เกิดผลดีแก่การเรียนการสอน ซึ่งอุบล ตูจินดา (2532) ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดห้องเรียนศิลปะไว้ดังนี้

1. เหมาะสมกับวัยของนักเรียน เช่น ขนาดของโต๊ะ เก้าอี้ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ มีขนาดพอเหมาะกับวัยของนักเรียน และขนาดของห้องเรียนต้องพอเหมาะกับจำนวนนักเรียนที่จะทำกิจกรรมศิลปะได้สะดวก

2. การจัดบรรยากาศในห้องเรียนศิลปะ ให้เด็กได้มีอิสระในการแสดงออก ระเบียบในชั้นจึงไม่ควรหยุ่มหยุ้มมากเกินไป แต่ก็ไม่ควรให้ห้องเรียนดูวุ่นวายหรือมีระเบียบเข้มงวดจนเด็กเกิดความรู้สึกว่าเขาถูกบังคับให้เรียน ห้องเรียนศิลปะต้องสะอาดและมีความสะดวกในการทำกิจกรรมต่างๆ ในการเรียนอาจจะจัดกิจกรรมไม่เหมือนกันทั้งชั้น โดยการแบ่งกลุ่มแต่ละกลุ่มอาจจะหาสถานที่ที่ทำงานให้เหมาะสม

ได้โดยครูยึดหลักว่า ที่ใดที่นักเรียนสามารถทำงานศิลปะได้สำเร็จและมีความสุข ที่นั่นก็เหมาะสมที่จะใช้เป็นที่ยืนได้

3. ถูกสุขลักษณะ ห้องเรียนไม่ควรมียังยวบยวอน มีแสงสว่างเพียงพอ การถ่ายเทของอากาศต้องมีหน้าต่าง ประตู ให้อากาศถ่ายเทหรือติดพัดลมเพื่อให้ห้องเรียนเย็นสบายเหมาะกับการเรียนการสอนศิลปะ

4. มีมุมสร้างความสนใจ เพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่สอน ควรจัดมุมแสดงผลงานทางศิลปะ มีป้ายนิเทศที่ติดข่าว หรือความรู้ใหม่ ๆ ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจ

5. ควรมีตู้ โต๊ะ ชั้น หรือที่สำหรับเก็บวัสดุและวัตถุทางศิลปะ เช่น กระดาษ สี ฟูกัน เครื่องมือต่าง ๆ ฯลฯ ของเหล่านี้ ควรจะมีที่สำหรับเก็บให้เหมาะสมและเป็นระเบียบ มิฉะนั้นแล้ววัสดุที่สำหรับใช้จะไม่เรียบร้อย เสียหาย เป็นการเปลืองไม่ประหยัด ทั้งยังก่ออันตรายไม่ตีให้แก่เด็กนักเรียน ควรมีการแสดงผลงานต่างๆ ทางศิลปะของนักเรียนด้วย เพราะห้องเรียนจะสวยงามและมีคุณค่าได้ส่วนใหญ่อีกต้องอาศัยความรู้ทางศิลปะของครูและนักเรียน ที่จะช่วยกันคิดวางแผนและดำเนินการจัดให้เป็นไปตามความต้องการหรือตามบทเรียนฉะนั้นห้องเรียนจะน่าสนใจหรือไม่นั้น อาจจะบอกให้รู้ถึงการเรียนการสอนศิลปะด้วยก็ได้

6. เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุที่ใช้ในงานศิลปะ โรงเรียนมักไม่สามารถจัดหาให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ในการเรียนถ้าวัสดุหรือเครื่องมือไม่เพียงพอแล้ว ย่อมเป็นช่องทางให้เด็กบางคนไม่มีโอกาสจะทำงาน ไม่มีโอกาสจะสร้างสรรค์และแสดงออกได้เลย ทำให้เด็กเบื่อหน่ายในการเรียนและมีทัศนคติที่ไม่ดี ซึ่งจะเป็นผลต่อการเรียนการสอน

7. การจัดหาวัสดุ วัตถุประสงค์หรือจุดหมายปลายทางของการสอนศิลปะนั้น ต้องกระตุ้นให้นักเรียน แสดงออกตามความรู้สึกนึกคิด จึงต้องอาศัยสื่อหลายอย่างและวัสดุเป็นเครื่องมือหรือสื่ออย่างหนึ่ง ฉะนั้น ครูควรรวบรวม สะสม และจัดหา

2.2 การจัดบริเวณในโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้ และแหล่งสนับสนุนความรู้ โรงเรียนเป็นสถานที่ซึ่งมีบทบาทและอิทธิพลต่อชีวิตนักเรียนมาก อันจะเห็นได้ว่าระยะเวลาที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนนั้นเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน จนมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของโรงเรียนว่าเป็นเสมือนบ้านที่สองของนักเรียน ตลอดระยะเวลาที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนนั้นนักเรียนจะต้องเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมโรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น สภาพแวดล้อมในโรงเรียนจะมีส่วนเสริมสร้างความเจริญงอกงามของนักเรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม เพราะนอกจากจะเป็นที่พักอาศัยมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้แล้วยังเป็นที่พบปะสังสรรค์ มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างครูและนักเรียน เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมทางการศึกษาของนักเรียนและชุมชน (สุปรีชา หิรัญโต, 2524) ซึ่งสอดคล้องกับ เอนกกุล กรีนสง (2520) ที่ได้เน้นถึง

ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน โดยให้แนวคิดที่ว่าการศึกษารุ่นใหญ่จะยอมรับฟังแล้วว่าครูมีใช้ตัวจักรสำคัญที่จะสร้างความเจริญเติบโตแก่เด็กทุกด้านอาคารสถานที่ และการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนก็มีส่วนช่วยเสริมสร้างความเจริญงอกงามทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมของนักเรียนอยู่มาก และจากงานวิจัยของ ทศพล สังหิตนุ (2533) พบว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อีกทั้งกรมสามัญศึกษาได้กำหนดนโยบายปฏิบัติด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดลอมที่ดีในโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนนำไปดำเนินการ เพราะเชื่อว่าบรรยากาศและสิ่งแวดลอมที่ดีของโรงเรียนโดยเฉพาะครูที่พูดไม่ได้นั้นจะมีส่วนในการเสริมสร้าง ความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียนได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาเพราะลักษณะวิชามุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม ให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รู้คุณค่าทางศิลปะ รักความสะอาด รักความสวยงาม และเป็นผู้ที่มีรสนิยมที่ดี ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสภาพความจริงในสังคมได้ แต่ในทางปฏิบัติโรงเรียนในกรุงเทพมหานครอาจจะจัดบริเวณในโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้และสนับสนุนความรู้ได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร เพราะลักษณะพื้นที่ที่ตั้งของโรงเรียนจะมีอาณาบริเวณที่จำกัด จึงทำให้ลักษณะด้านกายภาพของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนเท่าที่ควร

2.3 การจัดบริเวณศูนย์วิทยากรให้เป็นแหล่งความรู้ที่หลากหลายนอกเหนือไปจากหลักสูตรปกติและห้องสมุด เพื่อเน้นให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง นักเรียนสามารถเรียนด้วยตนเองตามความสนใจ

ศูนย์วิทยากร เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพทั้งนี้เพราะศูนย์วิทยากรได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตามความสามารถ และความสนใจของนักเรียนแต่ละคนโดยมีครูคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเมื่อนักเรียนต้องการ ประกอบกับเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ และศูนย์วิทยากรเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการเรียนการสอนในชั้นเรียน สื่อกิจกรรมภายในศูนย์วิทยากรมีทั้งสิ่งที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียน และส่วนที่นอกเหนือจากหลักสูตร สื่อและกิจกรรมในศูนย์วิทยากรมีความหลากหลายจึงสามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างนักเรียนแต่ละคนได้เป็นอย่างดี ซึ่งห้องเรียนปกติมีข้อจำกัดอย่างยิ่งในการสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนั้นยังให้บริการและประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน เช่น การประสานงานกับฝ่ายแนะแนวในการเก็บข้อมูลและผลงานของนักเรียนที่ทำในศูนย์วิทยากรซึ่งสามารถนำไปใช้ส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียนในส่วนของ Portfolio และการประสานงานกับครูผู้สอนในการจัดหาสื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนและสิ่งที่เรียนในแต่ละสัปดาห์ สำหรับการเรียนรู้ภายในศูนย์วิทยากรมีลักษณะเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ฉะนั้นกิจกรรมที่เกิดขึ้นแต่ละขณะมีความหลากหลายและยืดหยุ่นทั้งในด้าน

สื่อการเรียน สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม และรูปแบบของกิจกรรม นักเรียนเป็นผู้เลือกกิจกรรมที่จะทำและรูปแบบในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ การเข้ากลุ่มเป็นไปตามความสมัครใจ ผู้เรียนจึงได้เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง กิจกรรมภายในศูนย์วิทยาการแต่ละกิจกรรมมีลักษณะของการบูรณาการประสบการณ์หลายอย่างเข้าด้วยกัน การเรียนในช่วงเวลาจึงมีความหลากหลายและยืดหยุ่นโดยมีครูประจำศูนย์วิทยาการเป็นผู้คอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดตามความต้องการของผู้เรียน การเรียนภายในห้องศูนย์วิทยาการจะช่วยให้เด็กเกิดความสุขที่จะเรียนและรักการเรียน เพราะนักเรียนได้เลือกเรียนสิ่งที่ตนสนใจและได้เรียนตามวิธีที่ตนเองถนัด จะนั่งเรียน นอนเรียน หรือถ้ายังไม่พร้อมที่จะเรียนก็อาจจะไปนั่งเล่นที่มุมสบาย ๆ นอนฟังเพลง ฟังวิทยุ โทรทัศน์ไปพลาง ๆ ก่อน รู้สึกอยากเรียนเมื่อไรก็เริ่มได้ทันที แต่นักเรียนคนใดอยู่ที่มุมสบาย ๆ ทุกครั้งครูจะต้องสังเกตพฤติกรรมและหาทางแนะนำหรือช่วยเหลือให้นักเรียนให้ได้ทดลองทำกิจกรรมในมุมอื่น ๆ ด้วย นักเรียนแต่ละคนจะได้ค้นพบตนเอง ได้รู้ว่าตนเอง ชอบทำกิจกรรมประเภทใด ชอบเรียนวิชาใด ในขณะที่เดียวกันครูก็จะทราบว่านักเรียนของตนเองมีความรู้ความสามารถพิเศษในเรื่องใด มีสิ่งใดที่ควรสนับสนุนเพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ (อรพรรณ พรสีมา, 2540)

ในการจัดมุมส่งเสริมศักยภาพด้านศิลปะภายในศูนย์วิทยาการนั้นครูควรคำนึงถึงพัฒนาการของนักเรียนควบคู่กันไปกับเนื้อหาวิชา พัฒนาการของนักเรียนนั้นได้แก่ การพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาการรับรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งทางสุนทรียศาสตร์ ครูควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักวิธีการทำงาน รู้จักทดลองใช้วัสดุ อุปกรณ์ และส่งเสริมคุณค่าทางประสาทสัมผัส จิตนาการ การแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ รสนิยม สร้างความภูมิใจ และมั่นใจในการแสดงออก รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ คือพยายามที่จะเรียนรู้และหาข้อมูลต่างๆ เพื่อสรุปแนวคิด ซึ่งเมื่อนักเรียนโตขึ้นก็นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

1. การฝึกให้นักเรียนเห็นความสวยงามของศิลปะ
2. การวาดภาพพระบายสี
3. การทดลองเกี่ยวกับสี
4. การพิมพ์
5. การปั้น
6. งานกระดาษ
7. งานสาน
8. งานไม้
9. งานประดิษฐ์ (อุบล ตูจินดา , 2532)

แต่อย่างไรก็ตามในการจัดกิจกรรมนั้น ครูต้องคำนึงถึงความยากง่าย เหมาะสมกับความ สามารถ และความสนใจของนักเรียนอีกด้วย (วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ , 2531) ดังนั้นการจัดกิจกรรม ศิลปศึกษาให้นักเรียนระดับประถมศึกษานั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะกิจกรรมศิลปศึกษาจะช่วยพัฒนา นักเรียนทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การรับรู้ การสร้างสรรค์ สุนทรีย์ภาพ ตลอดจนการ สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขสมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มี คุณค่าในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เป็นผู้มีสุขภาพจิตสมบูรณ์มองโลกสวยงาม มีความรักธรรมชาติ รักศิลปวัฒนธรรม มีจิตสำนึกที่มีคุณธรรมไม่คิดทำลายสิ่งต่างๆ ที่เป็นมรดกของธรรมชาติ

2.4 การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อช่วยเสริมสิ่งแวดล้อมที่บ้าน

นักการศึกษาและนักสังคมวิทยาต่างยอมรับแล้วว่าสภาพแวดล้อมในบ้านมีอิทธิพลต่อพัฒนาการ ทางการศึกษาของเด็กมากกว่าตัวแปรอื่นๆ จากผลการวิจัยของ เพรสคอต (Presscott, 1961) ได้ศึกษา ค้นพบเกี่ยวกับเด็กพบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประการหนึ่งคือ องค์ประกอบ ทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัวสภาพ แวดล้อมที่บ้าน ฉะนั้นผู้ปกครองนักเรียนจึงควรเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการศึกษา โดยการให้ การสนับสนุนและร่วมมือกับทางโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย เพราะการศึกษาเป็น กระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและทุกสถานที่ ดังนั้นความร่วมมือจากผู้ปกครองจึงเป็นสิ่งจำเป็น อย่างยิ่ง (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2531) ซึ่งละเมียด ลิมอักษร (2520) ก็ได้กล่าวถึงความสำคัญของ ผู้ปกครองไว้ดังนี้คือ บ้านหรือผู้ปกครองเป็นทั้งครูคนแรกและคนสุดท้าย เป็นครูที่สำคัญของเด็ก เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดที่สุดของเด็ก ได้คลุกคลีอยู่กับเด็กเป็นประจำ และเข้าใจพื้นฐานอันแท้จริงตลอดจน ปัญหา ต่างๆ ของเด็ก ดังนั้น เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนแล้วการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครองที่บ้านก็ยัง จำเป็นต้องดำเนินต่อไป ไม่ควรทิ้งให้เป็นหน้าที่ของครูแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า "ในเรื่อง การศึกษาของเด็กๆ น่าจะเป็นความรับผิดชอบของผู้ปกครอง ยิ่งกว่าจะมอบภาระให้เป็นโรงเรียน ฝ่ายเดียว" (อาทร รัตนคำนวน, 2522) เมื่อเด็กมาโรงเรียนบ้านกับโรงเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมที่ต่างชนิดกัน ซึ่งเด็กจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งสองดังกล่าว ถ้าทั้งบ้านและโรงเรียนต่างมีการเน้น ที่คล้ายคลึงกันคือการเน้นในเรื่องการ จูงใจและการเรียนรู้เด็กก็จะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ แต่ถ้าบ้านและโรงเรียนมีการเน้นที่แตกต่างกันเด็กก็จะประสบกับความล้มเหลวในการเรียนรู้ ดังนั้นการ ส่งเสริมสนับสนุนของผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาศึกษาของเด็กจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ (ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2532) และด้วยเหตุผลที่ว่าครูผู้สอนแม้จะมีประสิทธิภาพสูงเพียงใดก็ตาม ก็จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ของเด็กแต่เพียงปีต่อปีเท่านั้น เมื่อเด็กเลื่อนชั้นครูคนใหม่ก็จะมาแทนที่ครูคนเก่าต่อไป แต่ผู้ปกครองเป็น ผู้ที่ต้องรับผิดชอบในการ อบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาแก่เด็กตั้งแต่เกิดจนกว่าจะจบการศึกษา ดังนั้นผู้ป กครองจึงต้องให้ความร่วมมือกับครูเพื่อช่วยเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่บ้าน อันจะทำให้เกิดประโยชน์อย่างสูง

สุดแก่ตัวเด็ก ซึ่งบลูม (Bloom, 1981) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมภายในบ้านที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กมี 5 ประการ ดังนี้

1. นิสัยการทำงานของผู้ปกครองและเด็ก
2. การแนะแนวและการสนับสนุนทางวิชาการ
3. การกระตุ้นให้สำรวจและอภิปรายความคิดและเหตุการณ์ต่าง ๆ
4. พัฒนาการทางภาษาของเด็กที่บ้าน
5. ความคาดหวังของผู้ปกครองในด้านวิชาการ

จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองนอกจากจะมีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเบื้องต้นแก่เด็กแล้ว เมื่อเด็กเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนก็ต้องให้การส่งเสริมด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับโรงเรียน ซึ่งได้แก่ การให้ความร่วมมือในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนให้ตามที่ต้องการ ให้คำแนะนำในการทำการบ้าน และงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากครู นอกจากนี้ยังต้องปรับสภาพแวดล้อมในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

สภาพแวดล้อมมีผลต่อการเรียนรู้ทางศิลปะเป็นอย่างมาก การจัดสภาพแวดล้อมทางบ้านที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานศิลปะของนักเรียน จึงเป็นการสกัดกั้นจินตนาการของนักเรียนอีกด้วยเพราะ การเรียนรู้ของนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสิ่งแวดล้อม ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน ฯลฯ ถ้าสภาพแวดล้อมภายในบ้านเอื้ออำนวยให้นักเรียนเกิดการอยากเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ก็จะทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น อยากเรียนรู้สิ่งต่างๆ มีความคิดกว้างขวางขึ้น ผู้ปกครองควรจัดให้มีห้องส่วนตัวหรือ อาจจะเป็นมุมใดมุมหนึ่งของบ้าน ที่ไม่ทำลายสมาธิเวลานักเรียนทำงาน ซึ่งช่วยกระตุ้นให้นักเรียนรักที่จะทำงานศิลปะ ควรจัดบริเวณให้นักเรียนทำงานศิลปะด้วยความสะดวก จัดที่วางอุปกรณ์ให้หยิบใช้ได้ง่าย ทำความสะอาดง่าย อากาศถ่ายเทดี มีแสงสว่างเพียงพอ ควรปล่อยให้เด็กมีโอกาสทำงานศิลปะได้อย่างเต็มที่ โดยปราศจากการควบคุม ควรจัดหาภาพสวยๆ แพลกตา หรือนำผลงานของนักเรียนมาติดตามฝาผนังในส่วนที่นักเรียนทำงาน เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าผลงานของตัวเอง ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้นักเรียน รู้จักจัดสภาพแวดล้อม บริเวณบ้าน เช่นการจัดบรรยากาศภายในบ้าน ให้นำอยู่ รอบบ้านควรปลูกต้นไม้และเก็บกวาดรอบบ้านให้สะอาดน่าอยู่อาศัย เพื่อให้นักเรียนซึมซับกับสิ่งเหล่านี้ไปทีละน้อยๆ และมีคุณลักษณะนิสัยที่ดีติดตัวตลอดไป (ครรชิต นิสวอนุตรพันธ์ , 2540)

2.5 การร่วมมือกับผู้ปกครองควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกบ้านและนอกโรงเรียน

สิ่งแวดล้อมในบ้านหรือในโรงเรียนบางครั้งสถานการณ์อาจไม่อำนวยให้เกิดการเรียนรู้ศิลปะที่ดีได้ ครูและผู้ปกครอง ควรได้นำนักเรียนออกไปศึกษา สังเกตในสถานที่ต่างๆ เพื่อให้เด็กได้ประสบการณ์ตรงได้ศึกษาและสังเกตสิ่งต่างๆ ทำให้เด็กได้สนุกสนานเพลิดเพลินเป็นการนำนักเรียนจากตำราไปสู่โลกความเป็นจริง ดังที่ วิรุณ ตั้งเจริญ (2558) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูข้อหนึ่งว่า ครูต้อง

พยายามเข้าใจ หุดคุ้ยชักจูงให้เด็กสนใจที่จะค้นพบสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เสาะแสวงหาแหล่งวิชา และประสบการณ์เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สถานแสดงภาพ โบราณสถาน ครูควรเป็นผู้นำเด็กไปสู่ แหล่งประสบการณ์เหล่านี้ด้วย และพยายามหุดคุ้ยสร้างทัศนคติที่ดี ด้วยวิธีการค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้เด็กจะเรียนรู้โดยไม่ได้ตั้งใจ และเด็กจะนำเอาประสบการณ์จากห้องเรียนมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เป็นการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากการสอนในโรงเรียน ดังนั้นทั้งครูและผู้ปกครองจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนด้วยวิธีการที่คล้ายคลึงกันเพื่อส่งผลให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

3. ยุทธวิธีที่ 3 การแนะแนวและจิตวิทยา โดยประสาน วิทยาลัยมิตร 5 กลุ่ม ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครูแนะแนว และนักจิตวิทยา ด้วยกระบวนการ 5 อย่าง ดังนี้

3.1 การปรับโครงสร้างในการแนะแนวและจิตวิทยา โดยการทำงานแบบเป็นทีมและมีการประสานงานกันอย่างเป็นระบบ (Multidisciplinary Team) ซึ่งจะมีทั้งนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ นักแนะแนว ครู และผู้ปกครองทุกคน รวมทั้งผู้บริหารด้วย

การบริการแนะแนวในโรงเรียน มิใช่เป็นเพียงหน้าที่ของครูแนะแนวเท่านั้นที่มีบทบาทหน้าที่ต่อบริการแนะแนวในโรงเรียน บุคคลหลายฝ่ายล้วนมีบทบาทที่สำคัญต่อบริการนี้ บุคคลเหล่านั้นคือผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว ครู ผู้ปกครองทุกคน และนักจิตวิทยา หรือจิตแพทย์ ในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนนั้น จะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือ และให้การช่วยเหลือจากบุคคลทุกๆ ฝ่าย ทั้งที่เป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรภายนอกโรงเรียน เช่น ผู้ปกครองนักเรียน นักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ ฯลฯ โดยที่แต่ละคนจะมีส่วนร่วมรับภาระหน้าที่ต่างๆ กัน (พนม ลีมาวีร์, 2533) ซึ่งการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนจะได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดและการบริหารงานเป็นสำคัญ เพราะงานแนะแนวเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่าย ทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนและบุคลากรภายนอกโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานแนะแนวได้รับความร่วมมือและมีการประสานงานกันเป็นอย่างดีจากบุคลากรทุกฝ่าย ควรมีหลักในการบริหารงานแนะแนวดังนี้

บุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของบริการแนะแนวในโรงเรียน และพร้อมที่จะร่วมงาน ฉะนั้นในการริเริ่มโครงการจะต้องให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมในการวางแผนงานด้วยโดย

มีการติดต่อประสานงานกับบุคลากรและสถาบันต่าง ๆ ที่จะส่งตัวนักเรียนไปขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เช่น นักจิตวิทยา หรือจิตแพทย์ และประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมมือในการช่วยเหลือ

จะต้องมีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรต่าง ๆ ที่มีต่อบริการแนะแนวโรงเรียน และมีการประสานงานไม่ก้าวถ่างงานซึ่งกันและกัน (วัชร ทรัพย์มี, 2531)

ในการเรียนวิชาศิลปะศึกษาเพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนทุกครั้งที่ทำกรเรียนการสอน ครูต้องมีการบันทึกผลการเรียนของนักเรียนของนักเรียนว่าก้าวหน้ามากน้อยอย่างไร เมื่อย่านไประยะหนึ่ง ครูผู้สอนต้องสามารถสรุปรายละเอียดของนักเรียน แต่ละคนที่มาเรียนได้ว่านักเรียนคนไหนมีพัฒนาการทางการเรียนศิลปะเป็นอย่างไร มีความสามารถคือการแสดงออกทางด้านศิลปะมากน้อยแค่ไหนหากนักเรียนที่มีการแสดงออกทางด้านศิลปะศึกษาที่โดดเด่นครูควรสร้างเสริมพัฒนาศักยภาพยิ่งขึ้น นักเรียนที่ไม่พัฒนาเท่าที่ควร ครูต้องหาสาเหตุปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม โดยครูนำข้อมูลต่างๆ จากพฤติกรรมกรเรียนที่บันทึกไว้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านศิลปะศึกษามาประกอบร่วมกัน แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มอ่อน กลุ่มกลาง กลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ หลังจากนั้นสร้างเสริมปรับปรุงให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่มตลอดจนสร้างเสริมกำลังใจเสริมแรงและกระตุ้นเร้าทั้งนี้ต้องขอความร่วมมือจากครูผู้สอน ในระดับชั้นเดียวเพื่อปรึกษาหารือกันและวางแผนในการแก้ไขนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน การดำเนินการติดตามผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างสูงสุด (ลลิตพรรณ ทองงาม , 2540) ดังนั้นการแนะแนวเพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านศิลปะศึกษาของนักเรียนควรมีการร่วมมือและประสานงานจากบุคลากรทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ครูแนะแนว ผู้ปกครอง เป็นต้น

3.2 การปรับระบบข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนทุกด้าน เพื่อให้ครูและผู้ปกครองสามารถนำข้อมูลที่ได้มา ไปใช้ในการพัฒนานักเรียนแต่ละคน

การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะจะช่วยให้ครูได้รู้จักและเข้าใจนักเรียนดีขึ้น เป็นแนวทางให้ครูได้จัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งเสริมพัฒนาการ ช่วยป้องกันปัญหาและแก้ไขปัญหาย่างถูกต้องเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน (วัลนิภา ฉลากบาง, 2535)

ข้อมูลที่ครูศิลปะควรจะได้ศึกษาและเก็บรวบรวมเอาไว้สามารถจำแนกออกได้ 3 ประเภทคือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน การที่ครูทราบพฤติกรรมที่ผ่านมาของนักเรียน จะช่วยให้ครูสามารถคาดการณ์หรือทำนายพฤติกรรมของนักเรียนที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อครูจะได้สามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมและทันห้วงที่

2. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนตัวของนักเรียน เช่น สภาพร่างกาย ระดับสติปัญญา ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ การควบคุมอารมณ์ การเข้าสังคม ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน อุปนิสัยใจคอตลอดจนภูมิหลังของนักเรียน เพราะสิ่งเหล่านี้ จะมีประโยชน์ต่อครูเป็นอย่างมากในการที่ครูจะให้ความช่วยเหลือหรือพัฒนาส่งเสริมนักเรียน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียน สภาพความเป็นอยู่ที่บ้าน พื้นฐานทางครอบครัว ชุมชนุมชนที่นักเรียนอยู่ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ในชั้นเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ตลอดจนถึงสิ่งต่างๆ ที่แวดล้อมตัวนักเรียน ย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรแสดงออกของนักเรียนทั้งหมด (พนม ลัมอารีย์, 2533)

ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่รวบรวมได้หากไม่มีการจัดระบบในเรื่องการสรุปการบันทึกและการจัดเก็บก็อาจทำให้เกิดการสูญหาย ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์และเกิดทัศนคติไม่ดีต่อการรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะนำไปสู่การไม่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งต่อไป ด้วยเหตุนี้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่รวบรวมมาได้ด้วยวิธีและเครื่องมือชนิดต่างๆ ควรเก็บและเป็นข้อมูลที่มีลักษณะสะสมต่อเนื่องกันนับแต่เริ่มเข้าเรียนจนจบการศึกษา เมื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนคนใดก็สามารถศึกษาได้ทันที (วัลนิภา ฉลากบาง, 2535)

การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยทั่วไปเกี่ยวกับตัวนักเรียนไว้ เพื่อประโยชน์แก่ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือเด็ก ป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพด้านศิลปศึกษาของนักเรียนได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยการใช้เทคนิคต่างๆ เข้าช่วย ทั้งเก็บข้อมูลและจัดข้อมูลให้เป็นระบบ กล่าวได้ว่าเทคนิคที่สำคัญและจำเป็นมากที่สุดคือระเบียบสะสมซึ่งเป็นเอกสารที่จัดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างมีระเบียบและเป็นระบบตลอดเวลาที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียน ดังนั้นระเบียบสะสมจึงเป็นเอกสารที่ช่วยให้ครูหรือผู้ปกครอง มองเห็นภาพพัฒนาการของนักเรียนด้านต่างๆ เช่น ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฯลฯ เพื่อประโยชน์ในการค้นหาและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ ด้านศิลปศึกษาของนักเรียน ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนศิลปศึกษาจำเป็นต้องใช้ข้อมูลของนักเรียนในระเบียบสะสมเพื่อการเสริมสร้างศักยภาพด้านศิลปศึกษาของนักเรียน ส่วนผู้ปกครองควรได้รับทราบข้อมูลจากระเบียนสะสมเช่นกัน เพื่อผู้ปกครองจะได้เข้าใจและสามารถให้การสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพด้านศิลปศึกษาเด็กของตนดียิ่งขึ้น

ระเบียบสะสม

ลักษณะทั่วไปของระเบียบสะสม

ระเบียบสะสม เป็นบันทึกซึ่งแสดงถึงสภาพปัจจุบันของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งทำให้มองเห็นภาพของนักเรียนคนนั้นเด่นชัดว่าแตกต่างไปจากคนอื่นๆ ข้อมูลที่อยู่ในระเบียบสะสมจะเป็นข้อมูลที่เริ่มต้นจากอดีตและทำให้ปัจจุบันอยู่เรื่อยๆ แหล่งของข้อมูลที่นำมาใส่ไว้ในระเบียบสะสมได้มาจากหลายฝ่ายซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายปกครอง ฝ่ายพยาบาล และฝ่ายวิชาการ เป็นต้น จุดมุ่งหมายของการทำระเบียบสะสมขึ้นมานั้น ประการแรก เพื่อที่ครูจะได้ช่วยนักเรียนให้ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนหรือแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็ก และประการที่สอง ใช้ข้อมูลในระเบียบสะสมเพื่อให้นักเรียนเข้าใจตนเองทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ การเรียน และพัฒนาการทางสังคมปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ในแนวปฏิบัติงานแนะนำตามแผนพัฒนาการแนะนำไว้ว่า สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการให้มีระเบียบสะสมประจำตัวผู้เรียนทุกคนและมีการเรียกเก็บระเบียบสะสมเมื่อนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นด้วย ยิ่งไปกว่านั้นยังมีแนวดำเนินการให้กรมเจ้าสังกัดดูแลให้สถาน

ศึกษาจัดทำรูปแบบระเบียบสะสมอย่างต่อเนื่องเป็นมาตรฐานเดียวกันและใช้ระเบียบสะสมอย่างต่อเนื่องเป็นมาตรฐานเดียวกันอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ , 2540)

ข้อมูลที่บ้านทักเกี่ยวกับตัวนักเรียนทุกด้านจะเก็บไว้ในระเบียบสะสม โดยทั่วไปข้อมูลที่ใส่ไว้ในระเบียบสะสมประกอบด้วย

- 1 ภูมิหลังและสุขภาพนักเรียน
- 2 วันที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียน
- 3 ผลการเรียน
- 4 รายวิชาที่เรียนมาจากโรงเรียน
- 5 ผลการทดสอบต่างๆ
- 6 การเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน
- 7 ระเบียบพฤติกรรม
- 8 บุคลิกภาพ
- 9 อัตชีวประวัติ

การใช้ระเบียบสะสม

การใช้ระเบียบสะสมนั้น เป็นไปเพื่อช่วยนักเรียนอย่างลึกซึ้ง ตรงตามความเป็นจริง และนำเอาความเข้าใจนั้นไปใช้ประโยชน์ในการช่วยเหลือนักเรียนได้วางแผนชีวิตและดำเนินชีวิตอย่างฉลาดรอบรอบในการใช้ระเบียบสะสมให้เกิดประโยชน์มากที่สุดมีข้อควรสนใจ ดังนี้

1 ข้อตกลงเบื้องต้นประการแรกของผู้ใช้ระเบียบสะสม คือ การมองนักเรียนแต่ละคนเป็นภาพรวม เพราะข้อมูลในระเบียบสะสมจะเป็นข้อมูลทุกด้านของนักเรียนที่บ้านทักไว้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2 ควรให้ผู้ระเบียบสะสมมีส่วนในการออกแบบระเบียบสะสมด้วย เพราะการออกแบบนั้นจะทำให้รู้ว่าข้อมูลแต่ละอย่างที่บ้านทักนั้น มีจุดมุ่งหมายใดและจะนำไปใช้อย่างไร

3 ข้อมูลที่บ้านทักไว้ในระเบียบสะสมจะต้องตรง เชื่อถือได้ และบันทึกให้เป็นปัจจุบัน

4 ควรมีคู่มือของการใช้ระเบียบสะสมควบคู่กันไปกับระเบียบสะสม เพราะจะต้องเป็นการอธิบายถึงความหมายของสิ่งต่างๆ ที่บันทึกไว้ในระเบียบอันเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาด

5 ข้อมูลลับเฉพาะ ที่เปิดเผยแล้วนักเรียนจะเสียประโยชน์จะไม่เก็บไว้ในระเบียบสะสม

(บุญขวี คำชาย , 2542)

แฟ้มสะสมงาน (Portfolios)

ความหมายของแฟ้มสะสมงาน

อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์ (2541) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แฟ้มสะสมงาน คือ สิ่งที่ใช้เป็นที่เก็บหลักฐานที่เป็นตัวแทนงานที่นักเรียนปฏิบัติเกี่ยวกับทักษะ แนวคิด ความสนใจ ความสำเร็จ

ตลอดจนการประเมินจุดเด่น จุดด้อยของชิ้นงาน ที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนด้วยตนเองของนักเรียน หลักฐานเหล่านั้นได้มาจากการรวบรวมข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างสภาพการณ์ในชั้นเรียน แล้วนำมาบรรจุในแฟ้มกระดาษ สมุดโน้ตหรือแผ่นดิสก์ เป็นต้น ไม่ว่าจะเก็บหลักฐานในรูปแบบใด แฟ้มสะสมงานไม่ใช่การนำหลักฐานต่างๆมารวมกันแค่นั้น แต่จะต้องมีการจัดระเบียบงานโดยยึดแนวความคิดของนักเรียนเป็นหลัก

กรมวิชาการ (2539) ได้ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงานว่าเป็นการสะสมงานอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อแสดงถึงผลงาน ความก้าวหน้าและสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนในส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนของการเรียนรู้ในวิชา การรวบรวมงานจะต้องครอบคลุมถึงการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา เกณฑ์การคัดเลือกและเกณฑ์การตัดสินให้ระดับคะแนน รวมทั้งเป็นหลักฐานที่สะท้อนการประเมินตนเองของนักเรียนด้วย

เสาวณี เกรียร์ (2540) แฟ้มสะสมงานนักเรียนเป็นการรวบรวมผลงานและบันทึกความก้าวหน้าต่างๆที่คิดสรรแล้วของนักเรียน ซึ่งรวบรวมจากบริบทต่างๆ และในช่วงเวลาต่างๆโดยที่กระบวนการรวบรวมจะประกอบด้วย การประเมินและการประสานความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2540) แฟ้มสะสมงาน หมายถึงแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนซึ่งผลงานเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องมีคุณภาพสูงสุดก็ได้ แต่สามารถนำเสนอหรือสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมบางอย่างที่สัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน เช่น ความสามารถด้านสติปัญญา นิสัยและกระบวนการทำงาน ความรับผิดชอบ เป็นต้น

ส่วนฮามน์และอดัมส์ (Hamn and Adams , 1991) แฟ้มสะสมงาน คือสิ่งที่บรรจุหลักฐานที่แสดงถึงทักษะของบุคคล แสดงถึงพัฒนาการด้านความสามารถ พัฒนาการในด้านทักษะ เจตคติและการแสดงออกในด้านต่างๆของผู้เรียน ครูเป็นผู้ชี้แนะนักเรียนให้อภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกันกับเพื่อน ในการที่จะคัดเลือกชิ้นงานที่เห็นว่าควรจะมีสะสมไว้ในแฟ้มสะสมงานจึงมีความหมายมากกว่ากล่องบรรจุผลงานนักเรียน ทั้งนี้เพราะแฟ้มสะสมงานเป็นสิ่งเชื่อมโยงให้เด็กนักเรียน เพื่อน และครูมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และยังเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สามารถพิจารณาตัดสินชิ้นงานที่คิดว่าดีเพื่อนำเก็บเข้าไปในแฟ้มสะสมงาน

โดยสรุปแฟ้มสะสมงานนักเรียนคือ เอกสารที่นักเรียนรวบรวมขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก เพื่อเป็นหลักฐานแสดงถึงความสามารถและพัฒนาการด้านต่างๆของนักเรียนในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยเจ้าของแฟ้มนั้นเป็นผู้ที่บทบาทในการกำหนดเนื้อหาสาระและการจัดระบบข้อมูลด้วยตนเองหรือภายใต้การแนะนำของครู

แฟ้มสะสมงานนักเรียนเป็นแฟ้มที่บรรจุสาระที่นักเรียนเลือกประเด็นเนื้อหา วางแผนการทำงาน จัดทำผลงาน ปรึกษากับคณะครูผู้เกี่ยวข้อง จักสาระใส่แฟ้มและนำเสนอต่อบุคคลภายนอก ดังนั้นแฟ้ม

สะสมงานผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่แสดงความรู้ ความสามารถหลายๆอย่างของผู้เรียน (อุทุมพร จามรมาน , 2540) แฟ้มสะสมงานให้ค่าสะท้อนความสามารถทุกๆด้านของเจ้าของแฟ้ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสะท้อนความสามารถทางความคิดอย่างเป็นระบบ สะท้อนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วางแผน ชักถาม เขียน จัดเรียงเรียงผลงาน ผสมผสานความรู้ความคิด นำเสนอผลโต้ตอบประเมินตนเอง รับฟังคำติชมของผู้อื่น แก้ไขปรับปรุงตลอดจนปรับตนเองให้อยู่ในโลกแห่งความจริง นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าของแฟ้ม ทั้งที่เป็นตัวผลงานและข้อสนเทศต่างๆ ในเชิงปริมาณและคุณภาพ เป็นเครื่องช่วยกำกับพัฒนาการทางการเรียนของผู้เรียน สนับสนุนการเรียนที่แข่งขันกับตนเอง สร้างความเชื่อมั่นในตนเองตลอดจนวางเป้าหมายของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถของตน(ส.วาสนา ประवालพฤษ์, 2539) และขรรยง บิวอ่อน (2540) ยังเสนอเพิ่มเติมว่านอกจากแฟ้มสะสมงานช่วยให้เห็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ ความพร้อมทางด้านร่างกาย ความมั่นใจและช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตัวเองได้ถูกต้อง เพื่อการเจริญเติบโตในแนวทางที่เหมาะสมแล้ว ยังใช้ศึกษาความสามารถพิเศษของผู้เรียนให้ผู้สอนรู้จักผู้เรียนแต่ละคนและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นยังสามารถช่วยผู้เรียนในการแก้ปัญหาส่วนตัวได้อีกด้วย

จุดประสงค์ของการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

1. เพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการเรียนการสอนทุกระยะ
2. เพื่อเป็นที่รวมผลงานของผู้เรียนตลอดจนข้อสนเทศต่างๆ เชิงปริมาณและคุณภาพ
3. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Childcenter) ด้วยการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) และส่งเสริมการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)
4. เพื่อเป็นสิ่งช่วยกำกับพัฒนาการทางการเรียน พัฒนาสมรรถภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
5. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แทนการท่องจำความรู้ เพื่อพัฒนาพหุปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาในระดับที่สูงกว่าความรู้ความจำ และความเข้าใจ
6. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน (Cooperative Learning) ระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครองในกิจกรรมการเรียน การสอนและการประเมินผล ทำให้นักเรียนสามารถเป็นผู้นำตนเองหรือเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
7. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการเก็บสะสม วิเคราะห์ คัดเลือก จัดระบบและนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบ สนับสนุนกระบวนการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนฝึกนิสัยการเขียนแบบสร้างสรรค์และการเขียนในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการเตรียมคนให้พร้อมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมข้อมูลข่าวสารยุคโลกาภิวัตน์

8. เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินตนเองของผู้เรียน เป็นการฝึกให้ผู้เรียนประเมินปรับปรุงตนเอง ตลอดจนวางเป้าหมายของตนเองได้อย่างเหมาะสมและเป็นแนวทางที่เที่ยงตรงในการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริงของผู้เรียน

9. เพื่อให้ นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในความก้าวหน้าและความสำเร็จของตนเอง ใช้เป็นแหล่งกระตุ้นหรือเสริมสร้างกำลังใจของผู้เรียน สนับสนุนการเรียนแข่งขันกับตนเองทำให้เกิดแรงจูงใจไปสัมฤทธิ์ในการเรียน มีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จตามอัตภาพของตน

10. เป็นการวัดผลด้วยกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในสภาพการเรียนประจำวัน ที่มีคุณประโยชน์ต่อชีวิตผู้เรียน(ส.วาสนา ปรวาลพฤกษ์ , 2539 และ บูรชัย ศิริมหาสาคร,2541)

การเก็บรวบรวมและจัดระบบผลงานเป็นขั้นตอนที่ครูคิดปะต่องการออกแบบการจัดเก็บที่ดีเพื่อสะดวกในการนำข้อมูลออกมาใช้ ผลงานที่นักเรียนทำทุกชิ้นหลังจากการเรียนควรมีการเก็บสะสมไว้ตามระบบที่ตกลงร่วมกันในแฟ้มสะสมงาน (Working Portfolio) ซึ่งในการเก็บรวบรวมผลงานบรรจุไว้ในแฟ้มสะสมงานนั้น สุวิทย์ มูลคำ (2540) ได้กล่าวว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. นักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการคัดเลือก
 2. ต้องมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ตัดสินผลงาน
 3. มีหลักฐานแสดงผลการประเมินตนเอง
- แฟ้มสะสมงานควรประกอบไปด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการสะสมผลงานหรือเอกสารหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ตลอดภาคเรียนหรือตลอดปีการศึกษา

ส่วนที่ 2 เป็นการจัดระบบข้อมูลที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด เนื้อหา การมีข้อแนะนำ หรือมีเกณฑ์ ในการเลือกชิ้นงานและมีเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของชิ้นงาน

ส่วนที่ 3 การมีข้อมูลสะท้อนถึงตัวนักเรียน (โกวิท เข้มกลาง,2539)

ในการรวบรวมผลงานทางศิลปะครูจะต้องทำให้สัมพันธ์กับเป้าหมายและจุดประสงค์ทางการศึกษา ผลงานที่ครูคิดประรวบรวมจึงต้องมีความหลากหลายและเรียงตามลำดับเพื่อที่จะได้ดูความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียนได้ ผลงานที่เก็บรวบรวมควรมีประวัติเป็นรายชิ้น เช่นวันเดือนปีที่ทำเพื่อสะดวกในการสืบค้น ลักษณะพัฒนาการ การจัดเก็บผลงานจะเป็นไปอย่างมีระบบยิ่งขึ้น

3.3 การให้ความรู้ การปรับทัศนคติและเทคนิคพื้นฐานของการแนะแนวและจิตวิทยาแก่ครู ทุกคนเพื่อให้วิธีสังเกตศักยภาพด้านศิลปะ

การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา จะต้องจัดเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา และให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา หลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตลอดจนวัตถุประสงค์ของโรงเรียนประถมศึกษาด้วย (พนม ลิมอารีย์, 2533) เพราะการแนะแนวเป็นการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เจริญเต็มขีดจำกัดไม่ว่าจะเป็นด้านความสามารถทางสมองความถนัดตามธรรมชาติ ความ

สนใจ ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากช่วยในการป้องกันและแก้ไขปัญหา (สมจิต ธนสุกาญจน์, 2522) ดังนั้นการแนะแนวจะต้องสอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนของครูทุกคนและจะต้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเรียนรู้ทางวิชาการ และพัฒนาการด้านอื่น ๆ ตามจุดมุ่งหมาย และหลักการของหลักสูตร ซึ่งการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา ควรถือเป็นหน้าที่ของครูทุกคนในการดำเนินการร่วมกันและจะต้องมีการประสานงานและร่วมมือกันเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูซึ่งสอนนักเรียนระดับประถมศึกษา จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับแนะแนว และการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในขณะที่ยังกำลังทำการสอนนักเรียน (พนม ลีมาวีร์, 2533) ครูทุกคนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในวัยต่าง ๆ อย่างดีเยี่ยม (วัลนิภา ฉลากบาง, 2535) และครูต้องมีทัศนคติที่ถูกต้องต่องานและแนะแนว มีความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ และการให้ความช่วยเหลือบนพื้นฐานของหลักการแนะแนว รวมทั้งให้ครูมีความปรารถนาและความพึงพอใจในการให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น (อุษณีย์ เย็นสบาย, 2533) ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จะต้องปฏิบัติดังนี้

1. ทำความเข้าใจกับคณะครู โดยชี้แจงให้คณะครูทราบว่า การแนะแนวมีประโยชน์ และความจำเป็นต่อนักเรียนและครูอย่างไรบ้าง

2. จัดให้มีการอบรมเรื่อง การแนะแนวแก่คณะครูในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และถูกต้องในเรื่องการแนะแนว (พนม ลีมาวีร์, 2533)

ครูผู้สอนศิลปศึกษาควรได้รับความรู้พื้นฐานของการแนะแนวและจิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะ เพื่อครูจะได้รู้วิธีสังเกตศักยภาพด้านศิลปศึกษาของนักเรียน จะได้เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างศักยภาพด้านศิลปศึกษาของนักเรียน และในการดูแลเอาใจใส่ ครูผู้สอนจะต้องรับผิดชอบในการพัฒนาของเด็กแต่ละคน ช่วยคลี่คลายปัญหาและความคิดของเด็กโดยวิธีซักถาม หุุดคุย ครูต้องพยายามให้เด็กได้มีการแสดงความคิดเห็น อภิปรายในปัญหาทั่วไปที่เหมาะสมและเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติแก่นักเรียนอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอแต่พยายามเปิดโอกาสให้ทำงานอย่างอิสระ (นิรมล ติรณสาร สวัสดิบุตร , 2528) เมื่อมีความจำเป็นต้องวิจารณ์ควรใช้คำวิจารณ์ที่มีเหตุผลในลักษณะการติเพื่อก่อ จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าครูสนใจและให้ความจริงใจต่องานของตน เด็กจะมีความเชื่อถือในครู และมีความภูมิใจในงานของตนเมื่อได้รับความเอาใจใส่จากครู (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ , 2530 อ้างอิงมาจาก Eisner , 1973-7974) ข้อปฏิบัติดังกล่าวนี้ตรงกับหลักการจิตวิทยาการสอนที่ว่า การเรียนรู้จะเกิดผลดีในบรรยากาศที่เด็กรู้สึกว่าคุณมีความปลอดภัย ได้รับความรัก ได้รับการยกย่องนับถือเมื่อประสบความสำเร็จ (เกษม สุขหอมและคณะ , 2536) เด็กทุกคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการสอนศิลปศึกษาของครูจำเป็นต้องยอมรับว่า ผลงานและกระบวนการทำงานของเด็กแต่ละคนย่อมเป็นไปตามความคิดและความสามารถของเด็กเอง ครูควรส่งเสริมและแสดงออกถึงการยอมรับด้วยการไม่แสดงท่าที หรือการใช้คำพูดที่บ่งบอกว่าเด็กทำงานใช้ไม่ได้ ทำงานสู้เพื่อนไม่ได้ เพราะเด็กจะมีความรู้สึกไวต่อการแสดงออกของ

ผู้ใหญ่ ในกรณีที่เด็กขอร้องให้ช่วยเหลือ ครูไม่ควรเข้าไปแก้ไขตัดแปลงงานของเด็ก แต่ครูอาจจะทำด้วยการยกตัวอย่างกว้าง หลายแง่มุมเพื่อเป็นแนวทางให้เด็กได้มองเห็นหนทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง การเข้าไปแก้ไขผลงานของเด็กจะ ทำให้เด็กหมดความภาคภูมิใจในงานชิ้นนั้นๆ และลดความมั่นใจตนเองลงไป (วิรุณ ตั้งเจริญ , 2528)

3.4 การให้ความช่วยเหลือทางจิตวิทยา ในกรณีที่ผู้เรียนมีปัญหาเกินกว่าที่ครูจะช่วยเหลือได้

คนแต่ละวัยย่อมมีปัญหาด้วยกันทั้งสิ้นต่างกันที่ว่าเป็นปัญหาในด้านใด มีความรุนแรงมากน้อยประการใด สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นปัญหาพื้นฐานยังไม่ซับซ้อนรุนแรงมากนัก แต่ปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับความช่วยเหลือ หรือแก้ไขอย่างถูกต้องทันที่ว่าจะสะสมพอกพูนจนกลายเป็นปัญหารุนแรง และซับซ้อนยากแก่การแก้ไข และทำให้เกิดผลเสียต่อนักเรียนทั้งในด้านการเรียนและบุคลิกภาพ (วัลนิภา ฉลากบาง, 2535) ด้วยเหตุผลดังกล่าวในโรงเรียนจึงต้องจัดให้มีบริการให้คำปรึกษากับนักเรียนซึ่งจัดเป็นบริการหนึ่งในบริการแนะแนวที่มีความสำคัญ และจำเป็นในการช่วยเหลือบุคคลให้มีพัฒนาการส่วนบุคคลในทิศทางที่ถูกต้องจนบรรลุภาวะตามช่วงวัยของตน (อุษณีย์ เย็นสบาย, 2533) และ Pattenson ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาเป็นสัมพันธภาพของมนุษย์ชนิดหนึ่ง และในสัมพันธภาพนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะจัดบรรยากาศทางจิตวิทยาหรือเงื่อนไขซึ่งจะช่วยให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาเกิดความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงหรือกลายเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเลือกในการแก้ปัญหา และพัฒนาความเป็นอิสระอย่างมีความรับผิดชอบของตนซึ่งทำให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาเป็นบุคคลดีขึ้น และเป็นสมาชิกของสังคมที่ตีเพิ่มขึ้นอีกด้วย (พนม ลิ้มอารีย์, 2533) การให้คำปรึกษาอาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา ที่เป็นเช่นนี้เพราะคำว่าให้การให้คำปรึกษามักใช้กันทั่วไปในสังคมในแง่ความเข้าใจที่ว่าใครๆ ก็สามารถให้คำปรึกษาได้ อันที่จริงมีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา กับการให้คำปรึกษาที่คนทั่วไปใช้กัน การให้คำปรึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษาและมีองค์ประกอบหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การสัมภาษณ์ การแนะนำ จิตบำบัด (อุษณีย์ เย็นสบาย, 2533) และการให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือโดยบุคคลที่ได้รับการฝึกฝนอบรมทางด้านการศึกษาและประสบการณ์เฉพาะ (พนม ลิ้มอารีย์, 2533) หรือจากบุคคลที่ได้รับการศึกษาอบรมทางวิชาการแนะแนวเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี (รวีวรรณ ชินะตระกูล, 2537) โดยมากมักจะเป็นความช่วยเหลือของผู้มีความชำนาญเป็นพิเศษ (อุษณีย์ เย็นสบาย, 2533) ซึ่งการให้คำปรึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการให้คำปรึกษาด้านสังคมส่วนตัวของนักเรียนเป็นประการสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติและพัฒนาการของนักเรียน สำหรับการเตรียมตัวเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (วัลนิภา ฉลากบาง, 2535) ในโรงเรียนผู้ที่สามารถให้คำปรึกษาได้ควรเป็นครูแนะแนว อีกบุคคลหนึ่งซึ่งมักเกี่ยวข้องอยู่เสมอคือครูผู้สอนทุกๆ ไปในโรงเรียน จากบริการบริการแนะแนว พบว่าการที่เด็กมาพบครูเพื่อขอคำปรึกษานั้น เขาไม่ได้เข้ามาในกระบวนการของ

การให้คำปรึกษาอย่างแท้จริง เขาเพียงต้องการข้อมูลเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเขาเท่านั้น ในกรณีนี้การสัมภาษณ์ การให้ข้อเสนอแนะในรูปแบบของการแนะนำเป็นสิ่งที่ครูจะทำเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของเด็ก ดังนั้นครูโดยทั่วไปก็สามารถให้ความช่วยเหลือในลักษณะนี้กับเด็กได้ และก็ยังเรียกลักษณะเช่นนี้ว่า ครูให้คำปรึกษาแก่เด็ก แต่ถ้าเป็นการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาและควรเป็นหน้าที่ของครูผู้ที่ได้รับการอบรมมาและมีประสบการณ์ทางด้านนี้โดยเฉพาะ อันได้แก่ครูแนะแนวนั้นเอง (อุษณีย์ เย็นสบาย, 2533) บางครั้งโรงเรียนอาจร่วมมือกับวิทยากรในชุมชนนั้น เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือจิตแพทย์ ในกรณีที่นักเรียนมีความผิดปกติทางจิตเกินกว่าที่ครูจะช่วยเหลือได้

3.5 การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตวิทยาของเด็กและการส่งเสริมศักยภาพด้านศิลปะของเด็ก

พัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายนั้นพัฒนาการในช่วงวัยเด็กถือว่าเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดเพราะวัยเด็ก เป็นช่วงแห่งการหล่อหลอมบุคลิกภาพ ความเชื่อทัศนคติ ตลอดจนค่านิยมต่างๆ เพื่อพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กจึงจำเป็นโดยเฉพาะสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กทั่วไป ความผิดพลาดในการอบรมเลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่มาจากพื้นฐานของความไม่เข้าใจพฤติกรรม และความต้องการของเด็ก และบางทีก็ไม่พยายามทำความเข้าใจ โดยยึดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางมากเกินไปทำให้เด็กติดกลายเป็นเด็กไม่ดีไปอย่างน่าเสียดาย (เกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว และสุรีย์ กาญจนวงศ์ , 2523) สุชา จันทน์เอม (2536) ได้เขียนถึงความสำคัญของการศึกษาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการไว้ข้อหนึ่งว่า เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของบุคคลและสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่า บุคคลที่ตนเกี่ยวข้องกับนั้นต่อไปจะมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร มีสิ่งใดที่ควรส่งเสริมสร้างหรือขัดขวางเพื่อช่วยเหลือให้บุคคลผู้นั้นพัฒนาไปในทางที่ดี ซึ่งการให้ความรู้กับผู้ปกครองเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาของเด็ก เพื่อให้ผลในการพัฒนาเด็กให้เกิดความเจริญงอกงามในทุกๆด้านและเพื่อช่วยให้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นไปอย่างราบรื่น และมีความก้าวหน้า (พนม ลิมอารีย์ , 2533) พ่อแม่จำเป็นจะต้องรู้ถึงหลักการของพัฒนาการ ลักษณะของพัฒนาการและสาเหตุต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กเพื่อจะได้เข้าใจและวางแผนทางสนองความต้องการแต่ละด้านของเด็กให้ถูกต้องยิ่งขึ้น (สุชา จันทน์เอม , 2536)

การที่ผู้ปกครองมีความรู้ทางจิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะจะทำให้ผู้ปกครองรู้จักและเข้าใจเด็กของตนดียิ่งขึ้นจะช่วยให้การตัดสินใจเกี่ยวกับเด็กของตนได้ถูกต้อง สามารถจัดสิ่งแวดล้อมทางบ้านให้สนองตอบต่อความต้องการด้านศิลปะของเด็กได้ ซึ่งจะเป็นการช่วยส่งเสริมศักยภาพด้านศิลปะศึกษา

ยุทธวิธีที่ 4 การประเมินผลโดยกระบวนการ 5 อย่างดังนี้

4.1 การประเมินผลโดยการทดสอบ

การทดสอบ (Testing) เป็นวิธีวัดที่สำคัญและใช้มากในการวัดพฤติกรรมทางสมอง (Cognitive Domain) (ชโลม พงษ์สามารถ , 2526) และเป็นการทดสอบโดยใช้ข้อสอบซึ่งนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในการวัดคุณลักษณะและความสามารถต่าง ๆ ของนักเรียนในทุกระดับการศึกษา การวัดผลด้วยข้อสอบหรือแบบทดสอบนั้นจะถูกต้องเที่ยงตรงหรือเชื่อมั่นได้เพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อสอบเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการทดสอบเพื่อจุดมุ่งหมายใดก็ตามการเขียนข้อสอบที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์จึงเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงเป็นอย่างมาก เพราะจะส่งผลต่อคุณภาพของข้อสอบโดยตรง (อุบล ตูจินดา, 2532) แบบทดสอบของวิชาศิลปะศึกษามี 2 แบบ คือ

1. แบบทดสอบแบบข้อความ ได้แก่ ข้อสอบแบบอัตนัย ข้อสอบแบบปรนัย
2. แบบทดสอบแบบรูปภาพ ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาด

ในการทดสอบอาจใช้แบบทดสอบแบบข้อความและแบบรูปภาพร่วมกันเช่น ในการทดสอบเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปะครุศิลป์ฉายภาพหนึ่งเกี่ยวกับภาพวาดให้เด็กดูแล้วตอบคำถามในแบบทดสอบแบบปรนัย หรือครุศิลป์ให้นักเรียนดูรูปภาพผลงานประติมากรรมแล้วตอบคำถามในแบบทดสอบปรนัย (ชโลม พงษ์สามารถ , 2526) และจากงานวิจัยของ มาลียา กองสุข (2534) พบว่าครุศิลป์เห็นด้วยว่าควรสร้างข้อสอบแบบปรนัยและอัตนัยปนกัน และเนื่องจากการวัดผลที่ต้นนั้นควรใช้เครื่องมือวัด หลายๆ แบบและวัดในหลาย ๆ ด้านจึงจะทำให้ได้ผลการวัดที่มีผิดพลาดน้อยที่สุด การเลือกชนิดของข้อสอบต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายของการทดสอบ เวลาที่ใช้ในการสร้างข้อสอบ และการให้คะแนน จำนวนนักเรียนที่ทดสอบ เครื่องมือจัดทำข้อสอบ และทักษะในการเขียนข้อสอบชนิดต่าง ๆ (อนันต์ ศรีโสภา, 2525) การสอบด้วยข้อสอบที่ครูสร้างขึ้นโดยมากครูมักจะให้เฉพาะข้อสอบแบบเลือกตอบเท่านั้น จึงควรมีการสอบที่ให้นักเรียนได้แสดงความสามารถที่แท้จริงเพื่อตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ (กรมวิชาการ, 2539) และถ้าจำเป็นต้องใช้แบบทดสอบ ควรจะให้นักเรียนตอบโดยใช้กระบวนการทางสมองที่ซับซ้อน และควรมีการประเมินหลาย ๆ วิธี (Shepard, 1989)

4.2 การประเมินจากแฟ้มผลงานหรือแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ในวิชาศิลปะศึกษา

แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และตรงกับสภาพความเป็นจริงการประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานเป็นการประเมินผลงานที่ผู้เรียนแสดง กระทำ บลิต หรือสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเองเพื่อประเมินความก้าวหน้าของการเรียนและตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน (วัฒนาพร รั้งบุษย์, 2541)

การใช้แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือในการประเมินผล จะชี้ให้เห็นว่าบุคคลดังกล่าวทำงานอะไรบ้าง ทำแล้วได้ผลดีมากน้อยเพียงใด แฟ้มสะสมงานที่ใช้ได้ผล คือ แฟ้มที่ทำให้เห็นว่าเจ้าของแฟ้มมีทั้ง

พัฒนาทั้งทางร่างกายจิตใจ สังคม สติปัญญาไปพร้อมกัน ทำให้เจ้าของแฟ้มมีพัฒนาการในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนด้วย แฟ้มสะสมงานมีวัตถุประสงค์ 2 อย่าง คือ

1. เพื่อให้เจ้าของแฟ้มได้ประเมินตนเองว่างานที่ทำเป็นอย่างไร มีระบบหรือไม่
2. เพื่อให้ผู้อื่นได้ประเมินเจ้าของแฟ้มว่ามีความสามารถในการปฏิบัติงานในระดับใด

แฟ้มสะสมงานอาศัยหลักการประเมินร่วมกันระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน ทั้งในด้านการเก็บรวบรวม การจัดระบบและการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อสนเทศที่สอดคล้องกับชีวิตจริงทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน จึงเป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกระดับอายุสามารถแสดงผลสำเร็จของตนเอง โดยผู้เรียนสามารถเลือกใช้ชีวิตการและตัดสินใจเลือกผลงาน มีอิสระ ในการสร้างสรรค์คิดค้นกลวิธีและสะท้อนภาพความคิดของตนเองออกมาได้อย่างสมบูรณ์ (สุวิทย์ มูลคำ, 2540) นอกจากนี้ ยังสามารถวัดทักษะ ความชื่นชม การตัดสินใจ อันเป็นพัฒนาการเรียนรู้จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นหลักฐานที่สะท้อนการประเมินตนเองของนักเรียนด้วย (กรมวิชาการ , 2535)

แฟ้มสะสมงานช่วยให้ครูมองเห็นบริบทการทำงานของนักเรียนและมองเห็นโครงสร้างของหลักฐานแต่ละชิ้น ซึ่งทำให้ครูมองเห็นภาพกว้างของการเรียนรู้ของนักเรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นในตัวนักเรียน นักเรียนจะเรียนรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจในคุณภาพและความมีประโยชน์ของงานตนและการตัดสินใจนี้จะนำไปสู่บุคลิกภาพของความสำเร็จที่เข้มแข็งของนักเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมด้วยครูในกระบวนการประเมิน อันเป็นแนวทางในการฝึกให้นักเรียนประเมินตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการเกิดกิจนิสัยในการพัฒนาตนเองตลอดชีวิต (อาภร บางเจริญพงศ์ , 2541) การทำแฟ้มสะสมประสบการณ์และการเรียนรู้จะทำให้เป็นคนคิดเก่ง คิดอย่างเป็นระบบ เขียนเก่ง เป็นคนมีระเบียบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นการเปิดโอกาสให้นำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาได้ (สวัสต์ ดีซัน, 2540)

การใช้แฟ้มสะสมงานนักเรียนสำหรับประเมินผล จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านเช่น เบิร์ต (Bird, 1990) วิกกินส์ (Wiggins, 1988) และวูลฟ์ (Wolf , 1989) ประมวลได้ 7 ประการด้วยกัน คือ

1. การแสดงจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน (Explicitness of Purpose) ครู หรือ ครูร่วมกับนักเรียน จะเป็นผู้กำหนดจุดประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน นั่นคือ นักเรียนจะต้องทราบว่าเขาถูกคาดหวังไว้อย่างไร ก่อนที่จะเริ่มต้นพัฒนาแฟ้มสะสมงาน
2. การบูรณาการ (Integretion) ระหว่างความรู้ที่ได้จากห้องเรียนกับประสบการณ์ในชีวิตจริง นอกห้องเรียน โดยมุ่งประเมินว่านักเรียนทำอะไรได้บ้างมากกว่าการวัดว่านักเรียนจำอะไรได้บ้าง โดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากผลผลิตหรือการสร้างงานมากกว่าการตอบแบบทดสอบ
3. การมีแหล่งข้อมูลหลากหลาย (Multisourced) ในการตัดสินใจนักเรียนอย่างแม่นยำ โดยใช้แฟ้มสะสมงานนั้น หลักฐานในแฟ้มสะสมงานจะต้องได้มาจากหลายแหล่งข้อมูล

4. ความเชื่อถือได้อย่างแท้จริงจากการที่หลักฐานในแฟ้มสะสมงานกับกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเชื่อมโยง (Linking) กันโดยตรง โดยเน้นกิจกรรมที่มีความหมายสำหรับนักเรียนและมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ปฏิบัติได้

5. การประเมินที่มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic Assessment) เพื่อตรวจสอบความงอกงามและการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน

6. การสะท้อนบุคลิกภาพแห่งตน จากการทำให้นักเรียนได้แสดง สร้างสรรค์ ผลิตผลงานด้วยตนเองและประเมินตนเองจนเกิดความรู้สึกการเป็นเจ้าของ (Ownership) กิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งแต่เดิมครูจะเป็นผู้เสนอบทบาทนี้แต่เพียงผู้เดียว

7. นำไปใช้ได้หลายจุดประสงค์ (Multipurposed) เช่น

7.1 ใช้กับการสอนที่เน้นบทบาทผู้เรียนเกี่ยวกับการริเริ่มหรือสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองและเน้นบทบาทของครูในการริเริ่มหรือสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองและเน้นบทบาทของครูในการยกระดับหรือส่งความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.2 ใช้ได้ทุกรายวิชาและทุกระดับชั้นตั้งแต่ก่อนประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา

7.3 ใช้สนับสนุนการทำงานกันเป็นทีม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Collaboration) จากการใช้โอกาสนักเรียนแลกเปลี่ยนและวิพากษ์วิจารณ์ให้ข้อสังเกตประเมินผลซึ่งกันและกัน

แฟ้มสะสมงานสามารถใช้เป็นเอกสารสำคัญในการเรียนรู้ตามหลักสูตร เพราะเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถหรือสมรรถภาพ พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงตลอดจนสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ (เสริมศรี ไชยคร , 2539) จากการสะสมข้อสนทนาทั้งหมดของผู้เรียน สะท้อนให้เห็นภาพรวมของผู้เรียนในลักษณะต่างๆ อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการวินิจฉัยข้อบกพร่อง การประเมินความก้าวหน้า การหาจุดเด่นของผู้เรียนเพื่อคัดเลือกโอกาสต่างๆ นอกจากนั้น ยังสามารถใช้ประเมินผลการสอนและตรวจสอบกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานมีจุดเด่นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน
2. พัฒนาทักษะทางวิชาการระดับสูงแก่นักเรียน
3. พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมเพื่อให้งานสำเร็จ
4. เป็นการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้จากนามธรรมไปสู่รูปธรรม
5. แสดงพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและนักเรียนได้ปรับปรุงงานตลอดเวลา
6. วัดความสามารถของนักเรียนได้หลายด้าน
7. เป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในสภาพการเรียนประจำวันที่มีประโยชน์ต่อชีวิตนักเรียนในสภาพชีวิตจริง
8. นักเรียนมีความตระหนักในการที่ส่วนร่วมการเรียน การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูลหรือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการสอบปกติถ้าไม่สอนเรื่องเหล่านี้โดยตรงแล้ว นักเรียนจะมีโอกาสเรียนรู้เรื่องนี้ได้น้อยมาก

9. นักเรียนได้มีโอกาสในการแสดง สร้างสรรค์ ผลิตหรือทำงานด้วยตนเอง (สุวิทย์ มูลคำ, 2540)

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง (Authentic Learning) จึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะศึกษา และการประเมินผลการเรียนรู้วิชาศิลปะศึกษาในสถานการณ์ที่เป็นจริง โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานเป็นหลักฐานเพื่อให้เกิดการยอมรับในผลการประเมินซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

4.3 การประเมินจากกระบวนการทำงานศิลปะของนักเรียน

ในการประเมินค่าการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน จะต้องไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของงานเป็นหลักแต่ควรจะคำนึงถึงกระบวนการทำงานศิลปะที่จะนำไปสู่การพัฒนาความเป็นมนุษย์ อันได้แก่

1. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เป็นส่วนสัมพันธ์กับการเรียนรู้

2. กระบวนการทำงานของเด็กที่จะนำไปสู่การพัฒนาทางด้านเจตคติ อันได้แก่ ความรู้สึก อารมณ์ ความสนใจ ความชอบ ค่านิยม และธรรมเนียมที่ดี อันเป็นเป้าหมายหลักของวิชาศิลปะศึกษา

3. กระบวนการทำงานของเด็กที่จะนำไปสู่ความสามารถในการฝึกฝนปฏิบัติอันเป็นผลที่นำไปสู่ทักษะและความชำนาญซึ่งเป็นความสามารถเฉพาะอย่างของเด็กในอนาคตต่อไป อันเป็นเป้าหมายรองของการสอนศิลปะศึกษา

4. กระบวนการทำงานของเด็กที่จะนำไปสู่การปลูกฝังเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนประณีต สะอาดอ่อน รักความสะอาดสวยงาม หนต่อความสกปรกรุ่งรังจากสิ่งแวดล้อมไม่ได้ (อุบล ตูจินดา, 2532)

4.4 การประเมินจากพัฒนาการลักษณะนิสัยของนักเรียน

ศิลปะศึกษามีหลักการเกี่ยวกับการให้การศึกษาด้านศิลปะกับเด็กมุ่งเน้นการเสริมสร้างศิลปะนิสัยให้กับผู้เรียน มิได้มุ่งหวังจะให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนเป็นศิลปิน แต่เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีประสบการณ์ทางศิลปะ มีความคิดที่ติดต่อศิลปะ กิจกรรมทางศิลปะจึงเน้นหนักไปทางหวังผลกระทบต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคมมากขึ้น พัฒนาศิลปะนิสัยผู้เรียนให้มีบุคลิกและอารมณ์ที่ประณีตละเอียดอ่อน โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนทางศิลปะ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2529) ซึ่งในขณะที่เด็กกำลังทำงานศิลปะเด็กจะแสดงลักษณะต่างๆออกมาให้เห็นครูสามารถใช้ลักษณะในการทำงานดังกล่าวเป็นเกณฑ์สำหรับประเมินได้เป็นอย่างดี และลักษณะอันพึงปรารถนาที่เด็กแสดงออกขณะที่เขาทำงานซึ่งครูควรนำมาพิจารณา มีดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ เด็กจะไม่คดโกงโดยการลอกแบบของผู้อื่นบ้าง เอาวัสดุตลอดจนผลงานของผู้อื่นมาอ้างเป็นของตนเองบ้าง คดโกงในเรื่องเวลาบ้าง

2.ความตรงต่อเวลา เด็กจะลงมือทำงานหรือเลิกงานตามกำหนดทำงานเสร็จทันตามกำหนดและส่งงานทันเวลาเสมอ โดยที่ครูหรือเพื่อนไม่ต้องเตือน

3.ความรับผิดชอบ เด็กจะมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักหน้าที่ จัดหาวัสดุของตนมาทุกครั้ง ไม่นิยมการหยิบยืมของผู้อื่น ขณะทำงานไม่เกเลาใจ รู้จักรักษาอุปกรณ์ ตลอดจนสถานที่เป็นอย่างดี

4.ความรักงาน ขณะที่ทำงานจะแสดงความสนใจ ความตั้งใจ ความเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา หากทางปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ไม่สัปดาห์ทำงานให้เสร็จๆ ไปครั้งหนึ่งเท่านั้น

5.ความรอบคอบ เด็กจะทำงานอย่างรอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วน ไม่มีการหลงลืมเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการหลงลืมรายละเอียดที่แสดงออกในผลงาน หรือหลงลืมรายละเอียดที่แสดงออกในขณะที่ทำงาน หรือหลงลืมวัสดุอุปกรณ์ของตนอยู่เป็นนิจ

6.ความเป็นประชาธิปไตย เด็กได้แสดงความเป็นประชาธิปไตยให้ปรากฏ ในขณะที่ทำงานร่วมกัน เช่น รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน รู้จักการให้และการรับ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว รู้จักโอกาสของตนและของผู้อื่น เป็นต้น ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นหัวใจของการศึกษาในยุคปัจจุบัน (ประทีน มหาพันธ์ ,2531)

4.5 การประเมินจากข้อสอบมาตรฐานเพื่อวัดความสามารถพิเศษของนักเรียนด้านศิลปะ

ข้อสอบมาตรฐานแตกต่างจากข้อสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้ในการเรียนการสอน ผลการสอบจะออกมาเป็นคะแนนที่โดยมากจะเปรียบเทียบกับกลุ่ม ข้อสอบมาตรฐานโดยมากมักจะเป็นข้อสอบที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานสำหรับพัฒนาข้อสอบมาตรฐานโดยเฉพาะ ซึ่งกระทรวง จังหวัด หรือโรงเรียนกำหนดให้มีการสอบเพื่อคุณภาพการศึกษา เช่น ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อสอบวัดความพร้อม ข้อสอบวินิจฉัยข้อบกพร่อง ข้อสอบวัดความถนัด ข้อสอบวัดความสามารถทางวิชาการ เป็นต้น (กรมวิชาการ, 2539)

การวัดและประเมินผลการเรียนเป็นสิ่งสำคัญกับการจัดการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อมีการปฏิรูปการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน แนวโน้มของการจัดการศึกษาในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงาน การจัดการ การคิด มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้แปลกๆใหม่ๆมาเพิ่มพูนความรู้ของตน สื่อสารได้ดี สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ตลอดจนการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมรับกับแนวโน้มดังกล่าวครูไม่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเนื้อหาหรือสิ่งที่สอน แต่ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีการสอนและวิธีการวัดผลให้สอดคล้องกันโดยพิจารณาจากพัฒนาการของนักเรียนความประพฤติ สังเกตพฤติกรรม การเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ ไปกับการเรียนการสอน โดยไม่ยึดการทดสอบเป็นสำคัญดังที่เป็นอยู่แต่จะเน้นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assesment) ซึ่งเครื่อง

มือที่จะใช้ก็คือ Portfolio เพื่อให้ผลที่ได้จากการวัดสะท้อนให้เห็นภาพกิจกรรมที่นักเรียนและครูทำในห้องเรียน โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติงานและผลงาน เน้นการเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหา เน้นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และเน้นสภาพปัญหาแท้จริงที่กำลังเผชิญอยู่ จากงานวิจัยของเกษร สิงห์ชนะ (2535) ในด้านการวัดและประเมินผลกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนจัดทำเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งจากการสังเกตพบว่าส่วนใหญ่ครูจัดทำเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้เป็นแบบทดสอบซึ่งยึดแนวทางจากหนังสือแบบเรียนสำเร็จรูปของสำนักพิมพ์เอกชนโดยวัดหลังจากที่สอนจบหน่วยการเรียนรู้ ส่วนเครื่องมือวัดผลปลายภาคเรียนได้จัดทำร่วมกับคณะครูในกลุ่มโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้มากที่สุด คือ แบบทดสอบ มีการประเมินผลปลายภาคเรียนโดยการสรุปจากคะแนนทดสอบ และผลการผ่านเกณฑ์จุดประสงค์การเรียนรู้จะเห็นว่าครูผู้สอนยังมุ่งเน้นวัดผลด้านความรู้มากกว่าพฤติกรรม และคำนิยม ซึ่งสอดคล้องกับ มีนา คงสุริยนาวิณ (2528) พบว่าครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีปัญหาเรื่องครูไม่ค่อยเข้าใจแนวทางและวิธีวัดผล และการวัดการปฏิบัติยังไม่มีเกณฑ์ ไม่เป็นระบบ และบรรจง บุญकारी (2532) พบว่า การพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาด้านการวัดผลและประเมินผล มีปัญหาสำคัญคือ ครูขาดความรู้ ขาดหลักในการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งไม่สามารถประเมินผลงานได้ตามวิธีการที่ถูกต้อง

๘. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

กัญญา เดชาภิวัฒน์สกุล (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนของครูประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน ตามความคิดเห็นของตนเอง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน มีตัวแปรด้านวุฒิและประสบการณ์ สมรรถภาพด้านการสอน ประกอบด้วย การเตรียมการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกวิธีการและเทคนิคการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดและการประเมินผลการสอน กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ครูที่ทำการสอนตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปทุมวัน จำนวน 223 คน โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าครูมีปัญหาการสอนในระดับปานกลางในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การสอน ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน ครูมีความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนในเรื่องการผลิตและการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ครูที่มีวุฒิต่างกันมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพการสอนไม่แตกต่างกัน ทั้งในด้านการเลือกวิธีการและเทคนิคการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผลการสอน

บรรจง บุญการี (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี ในด้านการเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้กำลังทำหน้าที่สอนวิชาการต่างๆ รวมทั้งสอนศิลปศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2,4,6 ในโรงเรียนที่เปิดสอนครบชั้นจาก 90 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประกอบด้วยแบบสอบถามชนิดเลือกตอบผลการวิจัยพบว่าด้านการเตรียมการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การทำบันทึกการสอน มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือการเข้ารับการอบรม ด้านการดำเนินการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุดคือการเดินสังเกตและให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนกำลังทำงาน มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การให้บอกภาพของครูบนกระดานดำ ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การใช้สื่อการสอนที่เป็นของจริง มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การได้รับสื่อการสอนจากหน่วยงานเอกชนหรือส่วนบุคคลปัญหาสำคัญคือการขาดแคลนงบประมาณในการผลิตด้านการวัดผลและการประเมินผลปัญหาสำคัญคือขาดความรู้ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความต้องการในการเข้าอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในทุกด้านเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

พิภพ ปิติ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4 ในด้านการเตรียมการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน วัสดุและสื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล และการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 424 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 212 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4 ประสบปัญหาและมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาในด้านการวัดผลและประเมินผล วิธีสอน และเทคนิคการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน วัสดุและสื่อการสอน และการเตรียมการสอนอยู่ในระดับมาก

เทียนชัย เสาจินดารัตน์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพกับความต้องการของครูประจำชั้น ในการสอนศิลปศึกษา ผลการวิจัยในด้านสภาพการปฏิบัติการสอนศิลปศึกษา พบว่า

1. ด้านกิจกรรมการสอน มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การเดินสังเกตและให้คำแนะนำช่วยเหลือขณะ
ที่นักเรียนทำงาน

2. ด้านการผลิตและใช้สื่อการสอน มีการปฏิบัติมากที่สุดคือการใช้สื่อต่างๆ เช่นรูปภาพ
ของจริง เพื่อสร้างความบันเทิงใจให้เกิดความคิดใหม่ๆ

3. ด้านการวัดและประเมินผล มีการปฏิบัติมากที่สุดคือการวัดและประเมินผลโดยคำนึงถึง
พัฒนาการและการสังเกตพฤติกรรมการเรียนศิลปะและการวัดผลโดยตรวจผลงาน

ในด้านความต้องการในการสอนศิลปศึกษา ครูประจำชั้นมีความต้องการโดยส่วนรวมมากเมื่อ
จำแนกเฉพาะด้านพบว่า

1. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีความต้องการมากที่สุด คือการรับการฝึกอบรมเทคนิคและวิธี
การสอนศิลปะในรูปแบบต่างๆ เพื่อจูงใจความสนใจของนักเรียน

2. ด้านการผลิตและใช้สื่อการสอนมีความต้องการมากที่สุด คือการเข้ารับการฝึกอบรมวิธี
การใช้วัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่นมาผลิตสื่อการสอน

3. ด้านการวัดและประเมินผล มีความต้องการมากที่สุดคือการใช้เครื่องมือหรือแบบฟอร์ม
การประเมินผลสำเร็จรูปของวิชาศิลปะแต่ละกิจกรรม

พีระศักดิ์ เทพไตรรัตน์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการ
เตรียมการสอน การดำเนินการสอน การผลิตและใช้สื่อการสอน การวัดผลและการประเมินผล กลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้คือครูประถมศึกษาสังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา จำนวน 81 คน เครื่อง
มือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถามประเมินค่าและแบบสอบถามปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่าสภาพและปัญหาการ
สอนศิลปศึกษา ในด้านการเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การผลิตและใช้สื่อการสอน
การวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ครูประถมศึกษามีความสามารถเตรียมการสอน
อยู่ในสภาพไม่ดีพอ เนื่องจากขาดความเข้าใจเนื้อหาศิลปศึกษาในหลักสูตร และแผนการสอน ไม่มีเวลา
หาความรู้ศิลปศึกษาเพราะต้องทำหน้าที่สอนทุกกลุ่มวิชา อีกทั้งยังทำหน้าที่เสริมการสอนอื่นๆในโรงเรียนอีก
การดำเนินการสอนของครูประถมศึกษายังอยู่ในสภาพไม่ดีพอเช่นกัน โดยครูยังมีการกำหนดให้นักเรียน
ปฏิบัติกิจกรรมตามแบบอย่างจากครู ซึ่งครูยังให้ความสำคัญกับผลงานสำเร็จรูปมากกว่า พฤติกรรมที่
นักเรียนแสดงออกระหว่างปฏิบัติกิจกรรม ปริมาณสื่อการสอนและเครื่องโสตทัศนูปกรณ์มีจำนวนน้อย
สภาพไม่พร้อมที่จะใช้ ทำให้เป็นเรื่องยุ่งยากสำหรับครูในการใช้สื่อการสอน ครูยังมีการใช้ผลงานสำเร็จ
รูปเป็นเกณฑ์ในการประเมิน การวัดผลโดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการแสดงออกทางศิลปะของ
นักเรียนเป็นส่วนน้อย ครูส่วนใหญ่มีความต้องการเข้ารับการอบรมสัมมนาด้านศิลปศึกษา

เกสร สิงห์ธนะ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มประชากรที่ใช้การวิจัย คือผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ผลการวิจัยสรุปได้ว่าในด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลในระดับกลุ่มโรงเรียน ครูส่วนใหญ่ได้เตรียมการสอน และจัดทำเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ขึ้นเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลมากที่สุดคือ แบบทดสอบ การสอบซ่อมเสริมได้สอนเสริมนักเรียนที่มีทักษะพิเศษมากที่สุด และครูมีปัญหาระดับ ปานกลางในเรื่องการจัดหาสื่อและอุปกรณ์การสอนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและการวัดและประเมินผล

วรสุดา ขวัญสุวรรณ (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพปัญหาการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ วัดดูประสงค์เพื่อได้ศึกษาและปัญหาการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครูศิลปศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้ใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านหลักสูตร ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการผลิตและใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ ที่มีนักเรียนนับถือศาสนาอิสลามเกินร้อยละ 80 จำนวน 159 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ แบบประเมินค่า และคำถามปลายเปิด จากผลการวิจัยพบว่าสภาพของการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในทุกด้านที่ศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอนเมื่อพิจารณารายละเอียดในส่วนของสภาพการสอน ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในด้านนักเรียน ในข้อที่ว่า นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมศิลปะบางอย่างได้ เนื่องจากไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในด้านหลักสูตร ในข้อที่เกี่ยวกับความไม่สอดคล้องของหลักสูตรศิลปศึกษากับท้องถิ่นในด้านศาสนา ในส่วนของปัญหาการสอน ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในด้านนักเรียนในข้อที่เกี่ยวกับความสามารถของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในด้านหลักสูตรในข้อที่เกี่ยวกับความเข้าใจหลักสูตรศิลปศึกษาของครูผู้สอน

งานวิจัยต่างประเทศ

เบเบทีโดห์ (Bebetodoh, 1986) ได้ศึกษาสภาพของศิลปะในโรงเรียนระดับประถมศึกษาในรัฐเบนเดล ประเทศไนจีเรีย โดยมีจุดมุ่งหมายศึกษาลักษณะสถานภาพของวิชาศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา ในรัฐเบนเดล เกี่ยวกับนโยบาย ความแตกต่าง ศึกษาติดตามทิศทางหลักสูตรศิลปศึกษา วัดดูประสงค์ เนื้อหาวิธีการสอนของครูคุณภาพของครูและวิธีการวัดและประเมินผลในส่วนของความแตกต่างกันในการใช้หลักสูตรระหว่างชุมชนเมือง ชานเมือง และชนบท เกี่ยวกับวัดดูประสงค์ เนื้อหาวิธีการสอน คุณภาพของครูผู้สอนและการวัดและประเมินผล กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ครู

40 คน จากโรงเรียน 20 โรงเรียน ในเขตเมือง และครู 40 คน จากโรงเรียนในเขตชนบท รวม 120 คน ใช้แบบสอบถามซึ่งพัฒนาโดยนักวิจัยจากการคัดเลือกของผู้บริหารผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนระดับประถมศึกษาในรัฐเมนเดล ส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ จากการรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับศิลปะศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศพอสรุปได้ว่า การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษามีปัญหาในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านตัวครูผู้สอน ไม่มีวิธิต่างด้านศิลปะศึกษา มีผลทำให้สมรรถภาพการสอนของครูลดลง และสอนไม่ตรงเป้าหมายของหลักสูตร เนื่องจากไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปะศึกษา ขาดความรู้ด้านวิธีสอนและเทคนิคการสอนใหม่ๆ ขาดงบประมาณสนับสนุนด้านการสร้างสื่อการสอน ครูไม่มีความมั่นใจในการประเมินผลงานศิลปะศึกษา ครูส่วนใหญ่ต้องการแบบวัดและประเมินผลที่เป็นมาตรฐาน และครูส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในการจัดกิจกรรมในหลักสูตรยังพบอีกว่าครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาต้องการได้รับอบรม สัมมนา เกี่ยวกับวิชาศิลปะในทุกๆด้าน เพื่อพัฒนาคุณภาพในด้านการสอนของตัวครู ของหลักสูตรศิลปะศึกษากำหนดนโยบายศิลปะศึกษาแห่งชาติ 2) เนื้อหาโครงสร้างของหลักสูตรศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐเบนเดลทำอย่างง่าย 3) โปรแกรมศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในเบนเดลทำอย่างง่าย 4) โครงการสร้างแบบแผนถูกทำลายโดยครูศิลปะส่วนใหญ่ในเบนเดลในแนวของการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชาติและความคิดสร้างสรรค์ตามเกณฑ์ของหลักสูตรศิลปะ 5) การวัดและประเมินผล ครูส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติตาม การวัดและประเมินผลของหลักสูตรศิลปะในด้านวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ 6) ครูในชนบทและชานเมืองในเบนเดลต้องการให้นักเรียนขายผลงานเพื่อหารายได้จากกิจกรรมศิลปะมากกว่าครูในเขตเมือง

ฮอบสัน (Hopson, 1985) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Descriptive Study of the Problems and Concerns of Beginning Art Teachers" มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกและอธิบายปัญหาของครูศิลปะศึกษาในรัฐเนบรัสกาและรัฐไอโอวา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูสอนศิลปะ ในรัฐเนบรัสกา ไอโอวา มิสซูรี แคนซัส โคโรราโด ไวโอมิ่ง และเซาธ์ดาโกต้า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภารกิจที่รับผิดชอบในการสอนศิลปะศึกษาจำนวน 537 อย่าง ได้มีการระบุปัญหาออก 57 ปัญหา แต่ปัญหาหลักมี 8 ประการคือ การควบคุมทัศนคติต่อโปรแกรมทางศิลปะ การสอน สิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์และวัสดุ การจัดการในห้องเรียน การวางแผนและการพัฒนาหลักสูตร คุณลักษณะของอาชีพ และประการสุดท้าย ได้แก่ การประเมินผลครูที่มีอายุ 40-49 ปี จำนวนร้อยละ 20.8 มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์และวัสดุ และปัญหาเดียวกันนี้จะเป็นปัญหาของครูหญิงร้อยละ 13.8 จำนวนครูร้อยละ 21.9 จะมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการในห้องเรียน

ไรท์ (Wright, 1988) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Arts Education in Secondary class rooms factors related to what student learn" มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างวิชาต่างๆที่มีการเรียนการสอนในชั้นเรียน และผลกระทบต่างๆที่มีต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนศิลปะศึกษา ในการศึกษานี้ใช้ข้อมูลที่รวบรวมจากโครงการวิจัยแห่งชาติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน ตัวอย่าง

ประชากรประกอบด้วย ชั้นเรียนศิลปศึกษา 122 ชั้นเรียน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 25 โรงเรียน ข้อมูลที่ได้รับเพิ่มเติมได้มาจากการสังเกตการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครู และการสัมภาษณ์ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแปรปรวนในการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาในชั้นเรียนมี 4 ประการคือ ครูผู้สอน ผู้เรียน การมีผลกระทบและความสัมพันธ์ภายในชั้นเรียนและเนื้อหาของหลักสูตรทั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะข้อปฏิบัติซึ่งได้จากผลการวิจัยดังนี้คือ

1. ครูศิลปศึกษาจะต้องประสานงานและจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ครูศิลปศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง
3. ครูศิลปศึกษาจะต้องให้ความสนใจอย่างยิ่งต่อผลกระทบ และความสัมพันธ์ภายในชั้นเรียน
4. โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาควรมีห้องเรียนเฉพาะสำหรับการเรียนการสอนศิลปศึกษา
5. ในกลุ่มปฏิบัติการกิจกรรมทางศิลปศึกษาควรเน้นการปฏิบัติการทางทัศนศิลป์

เทอร์เบิร์น (Thorburn, 1982) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “The Place of Teacher Attitude Design : A Case Study of How Art Teacher in, New Zealand Primary and Secondary Schools view Their Role” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อพิจารณาสถานภาพของการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยพิจารณาความสัมพันธ์กันและความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อการออกแบบรูปแบบของหลักสูตรและเพื่อหาหนทางในการกำหนดและวางแผนในการจัดการศึกษาด้านศิลปศึกษา และผลของการวิจัยพบว่า ผลกระทบต่อทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษา เป็นปัญหาที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา คือครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกันของจุดประสงค์ของวิชาศิลปศึกษาในสังคม ความสอดคล้องกันของทัศนคติของครูประถมศึกษากับครูมัธยมศึกษา ความสอดคล้องกันของทฤษฎีและการปฏิบัติการกิจกรรมทางศิลปศึกษา

ลอเรนซ์ เอสเต้ (Lawrence Estes, 1991) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “The Design of Learning Environments (Playgrounds , Elementary Classroom).” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาว่าสิ่งแวดลอมช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตอบสนองทางการสร้างสรรค์ โดยได้ทดลองจัดสิ่งแวดลอมนอกห้องเรียนและในห้องเรียนสำหรับนักเรียนเกรด 3 ผลการวิจัยพบว่าสิ่งแวดลอมเป็นแรงเสริมให้นักเรียนและครูมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนเกิดการตอบสนอง มีความคิดที่หลากหลาย มีทัศนคติที่ดี นักเรียนจะแสดงออกมากขึ้น และสิ่งแวดลอมจะมีอิทธิพลมากต่อนักเรียนใน 4 ด้าน คือ ทางสุนทรียภาพ จิตพิสัย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสัญชาตญาณ

แม็กซ์ คินนี่ (Mc Kinney, 1988) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ Five Tips to Improve Teaching ” โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมของครูที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก และวิธีการปรับปรุงการสอน นักวิจัยจากสถาบันการวิจัยเพื่อการสอน (IRT) ของมหาวิทยาลัย มิชิแกน ได้ศึกษาและพบยุทธวิธีที่มีผลต่อการสอน 5 วิธี ซึ่งครูที่ดีควรทำตาม ได้แก่

1. ตั้งจุดประสงค์ของการสอน ครูที่ดีควรตั้งจุดประสงค์ที่จะให้เด็กประสบผลสำเร็จทางการเรียนอย่างน้อย 2 จุดประสงค์พร้อมกัน เช่น ครูในระดับประถมศึกษาสอนให้เด็กพัฒนาทักษะทางด้านภาษาควบคู่ไปกับการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์
2. การสื่อสารกับเด็ก ครูที่ดีควรสามารถสื่อสารกับเด็กได้อย่างดี เพราะเด็กบางคนจะมองโรงเรียนเป็นที่กักกันมากกว่าสถานที่เรียนรู้ ครูควรอธิบายเด็กได้ว่า เขาควรเรียนอะไร มีประโยชน์อะไร และครูควรเชื่อมบทเรียนกับการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
3. การเข้าใจเนื้อหาที่สอน ครูที่ดีควรเข้าใจอย่างทะลุปรุโปร่งในเนื้อหาที่ตนเองสอน
4. ยึดเนื้อหาในการเรียนการสอนเป็นหลัก ครูที่ดีไม่ควรยึดเนื้อหาในหนังสือเป็นหลักควรเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับลักษณะนิสัย และวัยของเด็ก
5. มีความรับผิดชอบต่อการสอน ครูที่ดีต้องมีความรับผิดชอบต่อการสอนของตนเองรู้จักเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการสอน และหมั่นฝึกฝนตนเอง

โจเซฟ อัลเฟด (Joseph Alfred , 1893) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ The Jugendstil and its Relation to The Development of Child – Centered Art Education.” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของ Jugendstil เพื่อพัฒนาการสอนศิลปะโดยที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง 3 ประการบนรากฐานของวัฒนธรรมที่เป็นปัญหาของทวีปยุโรป โดยเฉพาะในเยอรมันนีและออสเตรีย ระหว่างปี 1895 - 1919

ประการแรก เพื่อศึกษาประวัติของเมือง Jugendstil เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางศิลปะซึ่งเกิดจากแนวคิดของศิลปะสมัยใหม่กับความสัมพันธ์ของศิลปะที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางในยุคนี้

ประการที่ 2 เพื่อดูความสนใจทางวิชาการของนักการศึกษา นักจิตวิทยา นักมนุษยวิทยาในยุโรปในช่วงปี 1895 - 1919

ประการที่ 3 เพื่อแสดงถึงทฤษฎีการสอนศิลปะโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางที่พัฒนาโดย Franz Cizek ผลการวิจัยพบว่าข้อมูลที่ได้สนับสนุนว่ารากฐานทางวัฒนธรรมที่แพร่กระจายไปเป็นส่วนหนึ่งของการสอนศิลปะโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ชื่อของ Jugendstil และ Vienna Succession เป็นส่วนหนึ่งในทางศิลปะ และการสอนศิลปะศึกษาได้มีการค้นคว้าทางจิตวิทยาและ มนุษยวิทยาเพื่อการปฏิรูปการศึกษาในเยอรมัน และมีความเกี่ยวพัน ต่อลัทธิชาตินิยมในเยอรมัน การศึกษาระหว่าง 1895 -1919 แสดงถึงการสอนศิลปะศึกษาโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางมีรากฐานจากวัฒนธรรม ที่กระจายออกไปจากการแบ่งแยกดินแดนและลัทธิ แล้วได้พัฒนาขึ้นเป็นศิลปะ และการสอนศิลปะโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางในยุคนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้คือ

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

1.1 ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร สิ่งตีพิมพ์วารสาร ตำรา และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย

1.2 ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว

2. กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัย คือครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ในโรงเรียนโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยการจับสลากจากครู 430 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ในสำนักงานเขตต่างๆ จำนวน 50 สำนักงานเขต และแต่ละสำนักงานเขตได้จัดแบ่งกลุ่มสำนักงานเขตได้จำนวน 6 กลุ่มตามการจัดแบ่งกลุ่มสำนักงานเขตของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจึงได้สุ่มเลือกโรงเรียนกลุ่มเขตละ 40 โรงเรียน ได้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 240 โรงเรียนเลือกกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้นจำนวน 240 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาที่มีต่อทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผล ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับโดยได้กำหนดความหมายไว้ดังนี้

1 หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2 หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
3 หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
4 หมายถึง	เห็นด้วย
5 หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

และข้อเสนอแนะมีลักษณะเป็นปลายเปิด (Open ended)

3.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง

3.3 นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา การสื่อความหมาย และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิมีดังนี้

1. เป็นผู้เชี่ยวชาญและมีผลงานเป็นที่ยอมรับในวงราชการทางด้านศิลปศึกษา
2. เป็นผู้เชี่ยวชาญทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนด้านศิลปศึกษา
3. มีตำแหน่งนักวิชาการฝ่ายพัฒนาการเรียนการสอน สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
4. มีตำแหน่งนักวิชาการศึกษา ฝ่ายนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
5. มีตำแหน่งศึกษานิเทศก์วิชาศิลปศึกษา

3.4 นำแบบสอบถามกลับมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเรียบร้อยอีกครั้ง

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อตรวจสอบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม โดยใช้กับประชากรซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับประชากรจริง คือ ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 24 คน

3.6 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) ซึ่งเป็นการวัดความสอดคล้องภายในมีสูตรดังต่อไปนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{S_x^2} \right]$$

α = สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

N = จำนวนข้อในแบบสอบถาม

$\sum s_i^2$ = ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมดหรือกำลัง

สองของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนผู้รับการทดสอบทั้งหมด (ประคอง
กรรมสูตร, 2542)

จากการทดลองใช้แบบสอบถาม (Try out) กับตัวอย่างประชากร ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 24 ชุด ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.9516

3.7 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ต้องการศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และขอหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตแต่ละสำนักงานเขต เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่ได้สุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง 240 โรงเรียน และเก็บรวบรวมทางไปรษณีย์ โดยการส่งแบบสอบถามเจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนได้สะดวก

4.3 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้น 240 ฉบับ ได้รับคืนกลับมา 194 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และใช้ในการวิเคราะห์ได้ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.83

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับคืนมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละจากสูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \times 100$$

(ประคอง กรรณสูตร, 2542)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วยด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านแนะแนวและจิตวิทยาและการประเมินผล วิเคราะห์การสรุปข้อมูลจากครูผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สูตรหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคำถามแต่ละข้อโดยใช้สูตร

$$1. \quad \bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\bar{X} = \text{มัชฌิมเลขคณิต}$$

$$\sum fx = \text{ผลรวมของคะแนนทุกคนในกลุ่ม}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}$$

$$2. \quad \text{S.D.} = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

$$\text{S.D.} = \text{ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน}$$

$$\sum fx = \text{ผลรวมของคะแนนทุกคนในกลุ่ม}$$

$$\sum fx^2 = \text{ผลรวมของคะแนนกำลังสอง}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}$$

(ประคอง กรรณสูตร, 2542)

หลังจากนั้นจึงนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาทำการแปลความหมายและวิเคราะห์โดยถือเกณฑ์การแปลความหมายดังต่อไปนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง มีความเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.50 – 4.49	หมายถึง มีความเห็นในระดับเห็นด้วย
2.50 – 3.49	หมายถึง มีความเห็นในระดับเห็นด้วยปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง มีความเห็นในระดับไม่เห็นด้วย
1.00 – 1.49	หมายถึง มีความเห็นในระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

นำข้อมูลดิบมาทำการวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป S P S S PC (Statistical Package for the Social Science) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียงส่วนข้อเสนอแนะผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามและจัดหมู่โดยพิจารณาว่าข้อเสนอแนะใดผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน นำมาจัดเป็นกลุ่มเดียวกัน แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางแจกแจงความถี่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูศิลปศึกษา (ตารางที่ 1)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในด้าน

1. ด้านวิธีสอนวิชาศิลปศึกษา (ตารางที่ 2)
2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา (ตารางที่ 3)
3. ด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปศึกษา (ตาราง 4)
4. ด้านการประเมินผลในวิชาศิลปศึกษา (ตารางที่ 5)

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ส่วนข้อเสนอแนะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามแล้วจัดกลุ่มโดยพิจารณาว่าข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นใกล้เคียงกันนำมาจัดเป็นกลุ่มเดียวกันแล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง และจัดลำดับความที่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูศิลปศึกษา

ตารางที่ 1 ความถี่และค่าร้อยละตามสถานภาพของครูศิลปศึกษา

ลำดับที่	ข้อความ	จำนวน (N)	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย.....	112	57.73
	หญิง.....	82	42.27
2	อายุ		
	20 - 25 ปี.....	6	3.09
	26 - 30 ปี.....	14	7.22
	31 - 35 ปี.....	26	13.40
	36 - 40 ปี.....	22	11.34
	41 - 45 ปี.....	74	38.14
	46 ปีขึ้นไป.....	52	26.80
3	ระดับการศึกษา		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี.....	8	4.12
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า.....	174	89.69
	สูงกว่าปริญญาตรี.....	12	6.19
4	สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษาหรือไม่		
	ใช่.....	148	76.29
	ไม่ใช่.....	46	23.71
5	ประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษา		
	น้อยกว่า 1 ปี.....	20	10.31
	1 - 5 ปี.....	34	17.53
	6 - 10 ปี.....	40	20.62
	11 ปีขึ้นไป.....	100	51.55
6	เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางหรือไม่		
	เคย.....	144	74.23
	ไม่เคย.....	50	25.77

จากตารางที่ 1 สถานภาพของครูศิลปศึกษา

เพศ จากตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถาม เป็นชาย 112 คน คิดเป็นร้อยละ 57.73 เป็นหญิง 82 คน คิดเป็นร้อยละ 42.27

อายุ ตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่จะมีอายุในช่วง 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.14 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 26.80 ช่วงอายุ 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.40 ช่วงอายุ 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.34 ช่วงอายุ 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.22 และช่วงอายุ 20-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.09

ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 89.69 ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 4.12 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 6.19

สำเร็จการศึกษา ตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา คิดเป็นร้อยละ 76.29 และไม่ได้สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา คิดเป็นร้อยละ 23.71

ประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษา ตัวอย่างประชากรที่มีประสบการณ์ทางการสอน ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.55 รองลงมาอยู่ในช่วง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.62 และช่วง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.53 และตัวอย่างประชากรที่มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่า 1 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.31

การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ตัวอย่างประชากรจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งเคยได้รับการอบรมคิดเป็นร้อยละ 74.23 และไม่เคยได้รับการอบรม คิดเป็นร้อยละ 25.77

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ด้านวิธีสอนวิชาศิลปศึกษา

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.	การเรียนรู้วิชาศิลปศึกษาเป็นกลุ่ม			
1.1	กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนกล้าแสดงออก.....	4.21	0.76	เห็นด้วย
1.2	กิจกรรมกลุ่มช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น..	3.97	0.79	เห็นด้วย
1.3	กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน....	4.33	0.73	เห็นด้วย
1.4	กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนเกิดความผูกพันกับการทำงาน..	4.01	0.71	เห็นด้วย
1.5	กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น..	3.76	0.79	เห็นด้วย
	รวม	4.06	0.57	เห็นด้วย
2.	การใช้คำถามในการสอนวิชาศิลปศึกษา			
2.1	คำถามช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้.....	4.20	0.64	เห็นด้วย
2.2	คำถามช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดจินตนาการ.....	4.15	0.68	เห็นด้วย
2.3	คำถามช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์.....	4.11	0.73	เห็นด้วย
2.4	คำถามช่วยกระตุ้นความคิดให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึก ของตนออกมา.....	4.15	0.70	เห็นด้วย
2.5	คำถามก่อให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญาแก่นักเรียน.....	4.08	0.62	เห็นด้วย
	รวม	4.14	0.56	เห็นด้วย
3.	การให้นักเรียนทำกิจกรรมและสร้างผลงานศิลปะ			
3.1	เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของนักเรียน.....	4.41	0.59	เห็นด้วย
3.2	เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิต ประจำวันได้.....	4.21	0.69	เห็นด้วย
3.3	เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์กับนักเรียน.....	4.51	0.61	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.4	เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการนักเรียนครบทุกด้าน.....	4.14	0.80	เห็นด้วย
3.5	เป็นกิจกรรมที่นักเรียนทำแล้วเกิดความสนุกสนาน.....	4.64	0.61	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
	รวม	4.38	0.46	เห็นด้วย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
4.	การใช้สื่อการสอนวิชาศิลปะศึกษาเพื่อให้นักเรียนเกิดจินตนาการ			
4.1	สื่อที่ใช้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวคิดที่แปลกใหม่.....	4.32	0.74	เห็นด้วย
4.2	สื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้.....	4.41	0.72	เห็นด้วย
4.3	สื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน.....	4.26	0.74	เห็นด้วย
4.4	สื่อช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดจินตนาการ.....	4.37	0.71	เห็นด้วย
4.5	สื่อท้าทายให้นักเรียนอยากสร้างสรรค์งานศิลปะ.....	4.46	0.71	เห็นด้วย
	รวม	4.36	0.64	เห็นด้วย
5.	การจัดการสอนวิชาศิลปะศึกษาให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง			
5.1	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ.....	4.24	0.62	เห็นด้วย
5.2	จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน.....	4.29	0.67	เห็นด้วย
5.3	จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำผลงานไปประดับ ตกแต่งเพื่อความสวยงาม.....	4.28	0.62	เห็นด้วย
5.4	จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำผลงานไปใช้เอง หรือเป็นของที่ระลึก.....	4.24	0.69	เห็นด้วย
5.5	จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการลักษณะนิสัยในการอยู่ร่วมกันของนักเรียน.....	4.16	0.62	เห็นด้วย
	รวม	4.24	0.48	เห็นด้วย
	รวมทั้งหมด	4.24	0.38	เห็นด้วย

จากตารางที่ 2 ด้านวิธีการสอนวิชาศิลปะศึกษาพบว่า ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.24$) ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ การให้นักเรียนทำกิจกรรมและสร้างผลงานศิลปะ ($\bar{X} = 4.38$)

ข้อที่ 1. การเรียนวิชาศิลปะศึกษาเป็นกลุ่มนั้น ครูศิลปะศึกษามีความเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.06$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 4.33$)

ข้อที่ 2. การใช้คำถามในการสอนวิชาศิลปะศึกษา ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.14$) ซึ่งข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ คำถามช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้ ($\bar{X} = 4.20$)

ข้อที่ 3. การให้นักเรียนทำกิจกรรมและสร้างผลงานศิลปะ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.38$) ซึ่งข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ เป็นกิจกรรมที่นักเรียนทำแล้วเกิดความสุขสนุกสนาน ($\bar{X} = 4.64$)

ข้อที่ 4. การใช้สื่อการสอนในวิชาศิลปะศึกษาเพื่อให้นักเรียนเกิดจินตนาการ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.36$) ซึ่งข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ สื่อท้าทายให้นักเรียนอยากสร้างสรรค์งานศิลปะ ($\bar{X} = 4.46$)

ข้อที่ 5. การจัดการสอนวิชาศิลปะศึกษาให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.24$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.29$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับ
ชั้นประถมศึกษา เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว
ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.	ปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนศิลปศึกษา เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง			
1.1	จัดป้ายนิเทศให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้าง ประสบการณ์ให้นักเรียน.....	4.32	0.65	เห็นด้วย
1.2	จัดและประดับตกแต่งผนังห้องด้วยงานศิลปะของนักเรียน เพื่อสร้างประสบการณ์ทางความคิด.....	4.49	0.63	เห็นด้วย
1.3	จัดป้ายนิเทศที่แสดงข่าวสารและการเคลื่อนไหวทางศิลปะ...	4.42	0.61	เห็นด้วย
	รวม	4.41	0.53	เห็นด้วย
2.	จัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้และแหล่ง สนับสนุนการเรียนวิชาศิลปศึกษา			
2.1	จัดให้มีการวาดภาพประดับตกแต่งบริเวณโรงเรียน.....	4.43	0.61	เห็นด้วย
2.2	จัดแสดงนิทรรศการศิลปะภายในโรงเรียน.....	4.37	0.68	เห็นด้วย
2.3	จัดมุมสวนหย่อมสำหรับให้นักเรียนทำงานศิลปะ.....	4.35	0.61	เห็นด้วย
	รวม	4.38	0.56	เห็นด้วย
3.	จัดกิจกรรมในศูนย์วิทยากรสนับสนุนการเรียนวิชา ศิลปศึกษา			
3.1	จัดกิจกรรมในมุมศิลปะส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าด้วย ตนเอง.....	4.38	0.65	เห็นด้วย
3.2	จัดกิจกรรมในมุมศิลปะให้หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ เลือกแสดงออกตามความสนใจ.....	4.40	0.60	เห็นด้วย
3.3	จัดกิจกรรม, สถานการณ์ ที่ท้าทาย เหมาะสมกับวัยกับความ สามารถที่นักเรียนจะทำได้ และมีความหมายสำหรับนักเรียน..	4.32	0.70	เห็นด้วย
	รวม	4.37	0.56	เห็นด้วย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
4.	การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อช่วยสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่บ้าน			
4.1	ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการนำผลงานศิลปะของนักเรียนไปตกแต่งบ้าน.....	3.89	0.75	เห็นด้วย
4.2	ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการแนะนำนักเรียนให้นำวัสดุเหลือใช้ที่บ้านมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ.....	4.04	0.76	เห็นด้วย
4.3	ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องของการมีส่วนร่วมกับนักเรียนในการทำงานศิลปะที่บ้าน.....	3.95	0.73	เห็นด้วย
	รวม	3.96	0.66	เห็นด้วย
5.	การร่วมมือกับผู้ปกครองควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปะศึกษา			
5.1	เชิญชวนผู้ปกครองให้พานักเรียนไปดูการจัดนิทรรศการทางศิลปะ.....	4.06	0.80	เห็นด้วย
5.2	เชิญชวนผู้ปกครองให้พานักเรียนไปดูศิลปะวัฒนธรรมไทย เช่น พิพิธภัณฑน์ วัด ฯลฯ.....	4.06	0.75	เห็นด้วย
5.3	เชิญชวนผู้ปกครองให้พานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศิลปะในโอกาสพิเศษต่าง ๆ.....	4.07	0.77	เห็นด้วย
	รวม	4.07	0.71	เห็นด้วย
	รวมทั้งหมด	4.24	0.43	เห็นด้วย

จากตารางที่ 3 ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปะศึกษา พบว่า ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.24$) ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนศิลปะศึกษาเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.41$)

ข้อที่ 1. ปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนศิลปะศึกษาเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.41$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุด คือ จัดและประดับตกแต่งผนังห้องด้วยงานศิลปะของนักเรียนเพื่อสร้างประสบการณ์ทางความคิด ($\bar{X} = 4.49$)

ข้อที่ 2. จัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้และแหล่งสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.38$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุด คือ จัดให้มีการวาดภาพประดับตกแต่งบริเวณโรงเรียน ($\bar{X} = 4.43$)

ข้อที่ 3. จัดกิจกรรมในศูนย์วิทยาการสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปะศึกษา ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.37$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ จัดกิจกรรมในมุมศิลปะให้หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้เลือกแสดงออกตามความสนใจ ($\bar{X} = 4.40$)

ข้อที่ 4. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อช่วยสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่บ้าน ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.98$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการแนะนำนักเรียนให้นำวัสดุเหลือใช้ที่บ้านมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ ($\bar{X} = 4.04$)

ข้อที่ 5. การร่วมมือกับ ผู้ปกครองควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปะศึกษา ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.07$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ เชิญชวนผู้ปกครองให้พานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศิลปะในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.07$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับ
ชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว
ด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปศึกษา

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.	การทำงานแนะแนวและจิตวิทยาเป็นทีมในวิชา ศิลปศึกษา			
1.1	ครูศิลปะ ผู้บริหาร และครูแนะแนวได้มีการประสานงานใน การชี้แนะเรื่องการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างเป็น ระบบ.....	4.07	0.75	เห็นด้วย
1.2	ครูศิลปะ ผู้บริหาร และผู้ปกครองได้มีการประสานงาน ในการชี้แนะเรื่องการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างเป็น ระบบ.....	4.02	0.77	เห็นด้วย
1.3	ครูศิลปะ ผู้บริหาร และนักจิตวิทยาได้มีการประสานงานใน การชี้แนะเรื่องการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างเป็นระบบ..	3.95	0.73	เห็นด้วย
	รวม	4.01	0.68	เห็นด้วย
2.	การปรับระบบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเพื่อการพัฒนา			
2.1	มีการเก็บผลงานทางศิลปะของนักเรียนในแฟ้มสะสมงาน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา.....	4.54	0.54	เห็นด้วย
2.2	มีการเก็บข้อมูลการแสดงออกทางความคิดของนักเรียนที่มี ต่อผลงานของนักเรียนเองและผู้อื่น.....	4.34	0.57	เห็นด้วย
2.3	มีการจัดทำแบบสังเกตพฤติกรรมด้านบุคลิกภาพของนักเรียน เช่น มีเหตุผล ซื่อสัตย์ ละเอียดรอบคอบ ฯลฯ.....	4.18	0.64	เห็นด้วย
	รวม	4.35	0.51	เห็นด้วย
3.	การให้ความรู้ การปรับทัศนคติ และเทคนิคพื้นฐาน ของการแนะแนวและจิตวิทยาแก่ครู			
3.1	มีการให้นักเรียนทำงานศิลปะ เชื่อมโยงกับวิชาอื่น ๆ.....	4.45	0.58	เห็นด้วย
3.2	ครูศิลปศึกษาควรกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าด้วย ตนเอง เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะและความ เชื่อมั่นในชีวิตประจำวันได้.....	4.55	0.54	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.3	ครูศิลปศึกษาควรวิเคราะห์ผลงานนักเรียนโดยใช้หลักจิตวิทยา เข้าช่วย.....	4.35	0.58	เห็นด้วย
	รวม	4.45	0.45	เห็นด้วย

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
4.	การให้ความช่วยเหลือทางจิตวิทยาในกรณีที่มีปัญหาเกินกว่าที่ครูศิลปะจะช่วยเหลือได้			
4.1	เมื่อนักเรียนมีปัญหาทางการเรียนในวิชาศิลปะศึกษาคอร์แจ่งให้ผู้ปกครองทราบ.....	3.87	0.93	เห็นด้วย
4.2	เมื่อนักเรียนมีปัญหาทางการเรียนในวิชาศิลปะศึกษาคอร์ส่งไปปรึกษาครูแนะแนว.....	3.29	1.07	เห็นด้วยปานกลาง
4.3	เมื่อนักเรียนมีปัญหาทางการเรียนในวิชาศิลปะศึกษาคอร์ส่งไปปรึกษานักจิตวิทยา.....	2.90	1.12	เห็นด้วยปานกลาง
	รวม	3.35	0.90	เห็นด้วยปานกลาง
5.	การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตวิทยาและการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน			
5.1	แนะนำให้ผู้ปกครองหาโอกาสร่วมชมนิทรรศการผลงานศิลปะของนักเรียน.....	4.29	0.66	เห็นด้วย
5.2	แนะนำให้ผู้ปกครองแสดงความชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อนักเรียนทำงานศิลปะสำเร็จ.....	4.42	0.64	เห็นด้วย
5.3	แนะนำผู้ปกครองให้นำผลงานศิลปะที่นักเรียนทำไปตกแต่งบ้านเพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ.....	4.37	0.63	เห็นด้วย
	รวม	4.36	0.56	เห็นด้วย
	รวมทั้งหมด	4.11	0.44	เห็นด้วย

จากตารางที่ 4 ด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปะศึกษาพบว่า ครูศิลปะศึกษา มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.11$) ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ การให้ความรู้ การปรับทัศนคติและเทคนิคพื้นฐานของการแนะแนวและจิตวิทยาแก่ครู ($\bar{X} = 4.45$)

ข้อที่ 1. การทำงานแนะแนวและจิตวิทยาเป็นทีมในวิชาศิลปะศึกษานั้น ครูศิลปะศึกษา มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.01$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ ครูศิลปะ ผู้บริหาร และครูแนะแนวได้มีการประสานงานในการชี้แนะเรื่องการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.07$)

ข้อที่ 2. การปรับระบบข้อมูลเกี่ยวกับ ผู้เรียนเพื่อการพัฒนา ครูศิลปะศึกษา มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.35$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ มีการเก็บผลงานทางศิลปะของนักเรียนในแฟ้มสะสมงานเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา ($\bar{X} = 4.54$)

ข้อที่ 3. การให้ความรู้ การปรับทัศนคติ และเทคนิคพื้นฐานของการแนะแนวและจิตวิทยาแก่ครูครุศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.45$) ซึ่งข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ควรกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะและความเชื่อมั่นในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.55$)

ข้อที่ 4. การให้ความช่วยเหลือทางจิตวิทยาในกรณีที่มีปัญหาเกินกว่าที่ครุศิลปะจะช่วยเหลือได้ ครุศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.35$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือเมื่อนักเรียนมีปัญหาทางการเรียนในวิชาศิลปศึกษาควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ($\bar{X} = 3.87$)

ข้อที่ 5. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตวิทยาและการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน ครุศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.36$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ แนะนำให้ ผู้ปกครองแสดงความชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อนักเรียนทำงานศิลปะสำเร็จ ($\bar{X} = 4.42$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับ
ชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว
ด้านการประเมินผลวิชาศิลปศึกษา

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.	การใช้แบบทดสอบในวิชาศิลปศึกษา			
1.1	เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน.....	4.10	0.81	เห็นด้วย
1.2	เพื่อวัดการแสดงออกทางความคิดของนักเรียนทางการวิเคราะห์ วิจัย.....	4.01	0.79	เห็นด้วย
1.3	เพื่อวัดกระบวนการทำงานตามขั้นตอนของนักเรียน.....	4.00	0.81	เห็นด้วย
	รวม	4.04	0.73	เห็นด้วย
2.	การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ในวิชาศิลปศึกษา			
2.1	เพื่อวัดทักษะการทำงานตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน...	4.34	0.64	เห็นด้วย
2.2	เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ในรูปแบบของการสร้างผลงาน.....	4.30	0.63	เห็นด้วย
2.3	เพื่อแสดงให้เห็นพัฒนาการการทำงาน of นักเรียน.....	4.48	0.56	เห็นด้วย
	รวม	4.37	0.53	เห็นด้วย
3.	การสังเกตกระบวนการทำงานศิลปะ			
3.1	สังเกตความพร้อมในการเรียน.....	4.45	0.59	เห็นด้วย
3.2	สังเกตความตั้งใจในการทำงาน.....	4.49	0.54	เห็นด้วย
3.3	สังเกตกระบวนการทำงานตามขั้นตอน.....	4.42	0.67	เห็นด้วย
	รวม	4.46	0.52	เห็นด้วย
4.	การสังเกตพัฒนาการลักษณะนิสัยของนักเรียน			
4.1	สังเกตความกล้าตัดสินใจในการทำงาน.....	4.45	0.59	เห็นด้วย
4.2	สังเกตความสะอาดเรียบร้อยของผลงาน.....	4.40	0.62	เห็นด้วย
4.3	สังเกตการควบคุมตนเองในการทำงานของนักเรียน.....	4.39	0.60	เห็นด้วย
	รวม	4.42	0.53	เห็นด้วย
5.	การใช้ข้อสอบมาตรฐานในวิชาศิลปศึกษา			
5.1	ใช้เพื่อวัดความถนัดและความสามารถของนักเรียน.....	4.02	0.90	เห็นด้วย
5.2	ใช้เพื่อวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน.....	4.04	0.95	เห็นด้วย
5.3	ใช้เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน.....	3.86	0.99	เห็นด้วย
	รวม	3.97	0.87	เห็นด้วย
	รวมทั้งหมด	4.25	0.49	เห็นด้วย

จากตารางที่ 5 ด้านการประเมินผลวิชาศิลปศึกษา พบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.25$) ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ การสังเกตกระบวนการทำงานศิลปะ ($\bar{X} = 4.46$)

ข้อที่ 1. การใช้แบบสอบถามในวิชาศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.04$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน ($\bar{X} = 4.10$)

ข้อที่ 2. การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ในวิชาศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.37$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ เพื่อแสดงให้เห็นพัฒนาการการทำงาน of นักเรียน ($\bar{X} = 4.48$)

ข้อที่ 3. การสังเกตกระบวนการทำงานศิลปะ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.46$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ สังเกตความตั้งใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.49$)

ข้อที่ 4. การสังเกตพัฒนาการลักษณะนิสัยของนักเรียนครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.42$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ สังเกตความกล้าในการตัดสินใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.45$)

ข้อที่ 5. การใช้ข้อสอบมาตรฐานในวิชาศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.97$) ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุดคือ ใช้เพื่อวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.04$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับ
ชั้นประถมศึกษา เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยบุทวิธี 4 ดาว
รวมทุกด้าน

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1	ด้านวิธีสอนวิชาศิลปศึกษา.....	4.24	0.38	เห็นด้วย
2	ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในวิชาศิลปศึกษา.....	4.24	0.43	เห็นด้วย
3	ด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปศึกษา.....	4.11	0.44	เห็นด้วย
4	ด้านการประเมินผลในวิชาศิลปศึกษา.....	4.25	0.49	เห็นด้วย
	รวม	4.21	0.35	เห็นด้วย

จากตารางที่ 6 พบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ด้วยบุทวิธี 4 ดาว โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.21$) ด้านที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้าน
การประเมินผลในวิชาศิลปศึกษา ($\bar{X} = 4.25$) และด้านที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ด้านการแนะแนวและ
จิตวิทยาในวิชาศิลปศึกษา ($\bar{X} = 4.11$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับ
ชั้นประถมศึกษา เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว
จำแนกตามอายุ

ด้าน	อายุ											
	20-25 ปี		26-30 ปี		31-35 ปี		36-40 ปี		41-45 ปี		46 ปีขึ้นไป	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. วิธีสอนวิชาศิลปศึกษา	4.09	0.46	4.04	0.34	4.33	0.25	4.29	0.36	4.18	0.43	4.31	0.35
2. การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้น การเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา	4.24	0.48	4.11	0.29	4.27	0.52	4.40	0.44	4.17	0.46	4.29	0.34
3. การแนะแนวและจิตวิทยาในวิชา ศิลปศึกษา	4.04	0.63	4.00	0.52	4.26	0.37	4.18	0.62	4.04	0.44	4.13	0.34
4. การประเมินผลในวิชาศิลปศึกษา	4.18	0.54	3.98	0.63	4.29	0.47	4.18	0.64	4.28	0.48	4.30	0.40
รวม	4.14	0.52	4.03	0.37	4.28	0.28	4.26	0.39	4.16	0.38	4.25	0.25

จากตารางที่ 7 ภาพรวมของทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว จำแนกตามอายุ พบว่า ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกช่วงอายุ เมื่อพิจารณาในด้านวิธีสอนวิชาศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษามีความเห็นด้วยมากที่สุดในช่วงอายุ 31-25 ปี ($\bar{X} = 4.33$) ในด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษามีความเห็นด้วยมากที่สุดในช่วงอายุ 36-40 ปี ($\bar{X} = 4.40$) ในด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษามีความเห็นด้วยมากที่สุดในช่วงอายุ 31-35 ปี ($\bar{X} = 4.26$) และในด้านการประเมินผลในวิชาศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษาเห็นด้วยมากที่สุดในช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.30$)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับ
ชั้นประถมศึกษา เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว
จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษา

ด้าน	ประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษา							
	น้อยกว่า 1 ปี		1 - 5 ปี		6 - 10 ปี		11 ปีขึ้นไป	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. วิธีสอนวิชาศิลปศึกษา	4.11	0.34	4.16	0.40	4.35	0.24	4.24	0.41
2. การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา	4.20	0.40	4.14	0.50	4.41	0.40	4.21	0.41
3. กำหนดแผนและจัดวิทยาในวิชาศิลปศึกษา	4.04	0.53	4.08	0.55	4.19	0.37	4.09	0.42
4. การประเมินผลในวิชาศิลปศึกษา	4.24	0.55	4.12	0.59	4.33	0.36	4.27	0.49
รวม	4.15	0.38	4.12	0.44	4.32	0.23	4.20	0.34

จากตารางที่ 8 ภาพรวมของทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษา พบว่า ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกช่วงของประสบการณ์ เมื่อพิจารณาในด้านวิธีสอนศิลปศึกษาครูศิลปศึกษามีความเห็นด้วยมากที่สุดในช่วงของประสบการณ์การสอนวิชาศิลปศึกษา 6-10 ปี ($\bar{X} = 4.35$) ในด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษาเห็นด้วยมากที่สุดในช่วงของประสบการณ์การสอนวิชาศิลปศึกษา 6-10 ปี ($\bar{X} = 4.41$) ในด้านการแนะแนวและจัดวิทยาในวิชาศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษาเห็นด้วยมากที่สุดในช่วงของประสบการณ์การสอนวิชาศิลปศึกษา 6-10 ปี ($\bar{X} = 4.19$) และด้านการประเมินผลในวิชาศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษาเห็นด้วยมากที่สุดในช่วงของประสบการณ์การสอนวิชาศิลปศึกษา 6-10 ปี ($\bar{X} = 4.33$)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับ
ชั้นประถมศึกษา เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยบุทวิธี 4 ดาว
จำแนกตามการอบรมเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ด้าน	การอบรมเกี่ยวกับการสอนโดยยึดนักเรียน เป็นศูนย์กลาง			
	เคย		ไม่เคย	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. วิธีสอนวิชาศิลปศึกษา	4.29	0.37	4.09	0.36
2. การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา	4.28	0.44	4.10	0.37
3. การประเมินผลเชิงจิตวิทยาในวิชาศิลปศึกษา	4.15	0.44	3.96	0.43
4. การประเมินผลในวิชาศิลปศึกษา	4.29	0.52	4.13	0.41
รวม	4.25	0.36	4.07	0.30

จากตารางที่ 9 ภาพรวมของทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยบุทวิธี 4 ดาว จำแนกตาม
การอบรมเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่
ในระดับเห็นด้วยทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ครูศิลปศึกษากลุ่มที่เคยได้รับการอบรม
เกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีความเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยได้รับการ
อบรมทุกด้าน $\bar{X} = 4.29$, $\bar{X} = 4.28$, $\bar{X} = 4.15$ และ $\bar{X} = 4.29$ ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษา

จากการสำรวจความคิดเห็นครูศิลปศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะที่ได้มาจัดเรียงลำดับตามความถี่และเสนอในรูปตารางดังนี้

ตารางที่ 10 ข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว

ลำดับที่	ข้อความ	ความถี่
	ด้านวิธีสอนศิลปศึกษา	
1	นักเรียนขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ.....	15
2	การจัดกิจกรรมศิลปะควรคำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียน.....	9
3	กิจกรรมกลุ่มบางครั้งอาจทำให้นักเรียนขาดความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมภายในกลุ่ม	7
4	การเรียนเป็นกลุ่มไม่จำเป็นสำหรับวิชาศิลปศึกษา.....	7
5	สื่อช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์.....	4
6	กิจกรรมกลุ่มอาจทำให้นักเรียนมีความคิดแตกแยก.....	4
7	กิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะกลัวเพื่อนไม่ยอมรับ.....	4
8	การใช้สื่อการสอนจะทำให้ให้นักเรียนลอกตามสื่อ.....	3
9	นักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมไม่ดี ฐานะไม่ดี มักจะขาดประสบการณ์ตรง.....	2
10	หลักสูตรและเนื้อหาวิชาศิลปะไม่ค่อยเชื่อมโยงกับวิชาอื่น ๆ	1
11	วัสดุฝึกในแต่ละโรงเรียนต่างกันจะส่งผลให้การเรียนการสอนต่างกัน.....	1
12	นักเรียนบางคนขาดวุฒิภาวะในการสร้างจินตนาการต้องทำตามแบบ.....	1
13	สื่อใดๆ ก็ช่วยได้ยากสำหรับนักเรียนที่ไม่ชอบศิลปะ.....	1
14	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน.....	1
15	ครูศิลปะขาดทักษะและความชำนาญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.....	1
16	ควรจัดให้มีการอบรมครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาเพื่อให้เกิดแนวความคิดสร้างสรรค์และเพิ่มพูนเทคนิคอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ.....	1
	ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา	
1	การให้ความรู้และร่วมมือกับผู้ปกครองควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมที่บ้านเพื่อส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปศึกษาเป็นไปได้อย่าง.....	1

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ลำดับที่	ข้อความ	ความถี่
2	ภาระหน้าที่ของผู้ปกครองไม่เอื้อต่อการปฏิบัติ.....	9
3	การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดป้ายนิเทศ การตกแต่งห้องเรียน มีความจำเป็นมากเพราะช่วยสร้างประสบการณ์ตรงให้นักเรียน.....	9
4	สถานศึกษาไม่ค่อยมีความพร้อมเรื่องห้องเรียน.....	8
5	การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็นไปได้อย่างในโรงเรียนที่มีพื้นที่ใช้สอยจำกัด.....	6
6	ผู้ปกครองอยู่ในชุมชนแออัดจึงไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องสภาพแวดล้อม.....	1
7	ครูศิลปศึกษาต้องสร้างความเชื่อมั่นในผลงานของนักเรียนเพื่อชักนำผู้ปกครองให้ความร่วมมือและสนับสนุน.....	1
8	ครูศิลปศึกษาควรจัดแสดงผลงานนักเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองได้ชื่นชมความสามารถของบุตรหลาน.....	1
9	ระดับความรู้และสภาพความเป็นอยู่ของผู้ปกครองเป็นปัญหาหลักในการสื่อสารกับครูศิลปะ.....	1
10	ผู้ปกครองไม่มีความรู้ทางด้านศิลปะ จึงไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือให้แนวทางการทำงานศิลปะแก่นักเรียนได้.....	1
11	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมศิลปะอย่างเต็มที่.....	1
12	การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีทางศิลปะมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน.....	1
13	ครูศิลปศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาศิลปศึกษา.....	1
14	สภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจทำให้ผู้ปกครองไม่เกิดอารมณ์สุนทรีย์ที่จะพานักเรียนไปดูการจัดนิทรรศการ ไปร่วมงานศิลปะ หรือร่วมกิจกรรมกับบุตรหลานของตน.....	1
15	ผู้ปกครองเห็นว่าสื่อที่ใช้สร้างงานศิลปะเป็นความสิ้นเปลืองของครอบครัว.....	1
16	ผู้ปกครองมองไม่เห็นคุณค่าของวิชาศิลปศึกษาจึงไม่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ทำงานศิลปะไปทำเป็นงานบ้าน หรือใช้เวลาว่างทำงานศิลปะ.....	1
ด้านแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปศึกษา		
1	ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญมากที่สุดในการส่งเสริมและให้กำลังใจในการทำงานศิลปะแก่นักเรียน.....	7
2	ผู้ปกครองควรได้แสดงความชื่นชมผลงานศิลปะของนักเรียน.....	5
3	ครูศิลปศึกษาเป็นนักจิตวิทยาที่ดีที่สุด เมื่อนักเรียนมีปัญหาครูควรแก้ไขด้วยตัวเองก่อน..	5

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ลำดับที่	ข้อความ	ความถี่
4	ศิลปะมีจิตวิทยาอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว ครูแนะแนวหรือนักจิตวิทยาบางท่านอาจไม่มีจิตวิทยาทางด้านศิลปะเพียงพอ.....	1
5	การทำงานศิลปะของนักเรียนต้องมีผู้ติชมนอกจากครูศิลปะ และเพื่อน.....	1
6	ครูแนะแนว ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ผู้บริหาร และผู้ปกครอง ต้องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการเรียน.....	1
7	ครูศิลปะศึกษาไม่ควรตำหนิผลงานนักเรียน เพียงแต่ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น.....	1
8	การปรับระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานนั้น งานศิลปะบางอย่างอาจทำไม่ได้ เช่น งานปั้น งานแกะสลักวัสดุเนื้ออ่อน.....	1
9	ในทางปฏิบัติเป็นไปได้.....	
ด้านการประเมินผลวิชาศิลปะศึกษา		
1	การประเมินวิชาศิลปะศึกษาควรใช้วิธีวัดและประเมินหลากหลายวิธีร่วมกัน.....	11
2	การประเมินควรเน้นการปฏิบัติให้มาก.....	7
3	การประเมินผลเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับการเรียนการสอนทุกรายวิชา.....	2
4	ศิลปะเป็นเรื่องของจิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งจะทดสอบด้วยตัวหนังสือได้ยาก.....	2
5	ควรประเมินผลโดยการสังเกตกระบวนการต่าง ๆ ของนักเรียน.....	2
6	การประเมินผลโดยการใช้แฟ้มสะสมงานในวิชาศิลปะศึกษานั้นทำได้ยากมากหากมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป.....	1
7	นักเรียนที่มีความสามารถหรือสนใจวิชาศิลปะศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีความพร้อมด้านอื่น ๆ.....	1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในเรื่องต่อไปนี้ 1) วิธีการสอน 2) การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การแนะแนวและจิตวิทยา 4) การประเมินผล

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัย คือ ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ในโรงเรียนโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยการจับสลากจากโรงเรียน จำนวน 430 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ในสำนักงานเขตต่าง ๆ จำนวน 50 สำนักงานเขต และจัดแบ่งกลุ่มสำนักงานเขตได้จำนวน 8 กลุ่มตามการจัดแบ่งกลุ่มสำนักงานเขตของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สุ่มเลือกโรงเรียนกลุ่มเขตละ 40 โรงเรียน ได้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 240 โรงเรียน เลือกกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 240 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้น 1 ชุด โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาที่มีต่อทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาวไปใช้ในการปฏิบัติจริง ใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-ended)

แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มครูศิลปศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรจริง เพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability)

เมื่อได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 240 ฉบับ โดยทางไปรษณีย์และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 194 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.83

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS PC⁺ (Statistical Package for the Social Science) เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย หรือค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง และข้อเสนอแนะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลแล้วจัดกลุ่มโดยพิจารณาว่าข้อเสนอแนะใดมีความเห็นใกล้เคียงกัน นำมาจัดเป็นกลุ่มเดียวกัน นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำมาสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของครูศิลปศึกษา

จากการสำรวจสถานภาพของครูศิลปศึกษา จำนวน 194 คน พบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 57.73 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 42.27 ประชากรส่วนใหญ่มีอายุ 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.14 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 89.69 และส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในสาขา

วิชาศิลปศึกษาร้อยละ 76.29 มีประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษา 11 ปีขึ้นไป ร้อยละ 51.55 และเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง คิดเป็นร้อยละ 74.23

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานครในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านวิธีสอนศิลปศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในด้านนี้อยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับ ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดถึงน้อยที่สุดพบว่า

1. การให้นักเรียนทำกิจกรรมและสร้างผลงานศิลปะ โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วย และข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์กับนักเรียน

2. การใช้สื่อการสอนวิชาศิลปศึกษาเพื่อให้นักเรียนเกิดจินตนาการ โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สื่อทักทายให้นักเรียนอยากสร้างสรรค์งานศิลปะ

3. การจัดการสอนวิชาศิลปศึกษาให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

4. การใช้คำถามในการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คำถามช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้

5. การจัดสอนวิชาศิลปศึกษาเป็นกลุ่ม โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในด้านนี้อยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับ ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดถึงน้อยที่สุด พบว่า

1. ปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนศิลปศึกษาเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จัดและประดับตกแต่งผนังห้องด้วยงานศิลปะของนักเรียนเพื่อสร้างประสบการณ์ทางความคิด

2. จัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้และแหล่งสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปะศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จัดให้มีการวาดภาพประดับตกแต่งบริเวณโรงเรียน

3. จัดกิจกรรมในศูนย์วิทยากรสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปะศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จัดกิจกรรมในมุมศิลปะให้หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้เลือกแสดงออกตามความสนใจ

4. การร่วมมือกับผู้ประกอบการควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปะศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วย และข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เชิญชวนผู้ประกอบการให้พานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศิลปะในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

5. การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการเพื่อช่วยสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่บ้าน โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในการแนะนำนักเรียนให้นำวัสดุเหลือใช้ที่บ้านมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ

ด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปะศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในด้านนี้อยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดถึงน้อยที่สุดพบว่า

1. การให้ความรู้ และปรับทัศนคติและเทคนิคพื้นฐานของการแนะแนวและจิตวิทยาแก่ครู โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วย และข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ครูศิลปะศึกษาควรกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะและความเชื่อมั่นในชีวิตประจำวันได้

2. การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการเกี่ยวกับจิตวิทยาและการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ แนะนำให้ผู้ประกอบการแสดงความชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อนักเรียนทำงานศิลปะสำเร็จ

3. การปรับระบบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเพื่อการพัฒนา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีการเก็บผลงานทางศิลปะของนักเรียนในแฟ้มสะสมงานเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา

4. การทำงานแนะแนวและจิตวิทยาเป็นทีมในวิชาศิลปะศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ครูศิลปะ ผู้บริหาร และครูแนะแนวได้มีการประสานงานในการชี้แนะเรื่องการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาอย่างเป็นระบบ

5. การให้ความช่วยเหลือทางจิตวิทยาในกรณีที่มีปัญหาเกินกว่าที่ครูศิลปะจะช่วยเหลือได้ โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วย และข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เมื่อนักเรียนมีปัญหาทางการเรียนในวิชาศิลปศึกษาควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ

ด้านการประเมินผลวิชาศิลปศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในด้านนี้อยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดถึงน้อยที่สุดพบว่า

1. การสังเกตกระบวนการทำงานศิลปะ โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สังเกตความตั้งใจในการทำงาน

2. การสังเกตพัฒนาการลักษณะนิสัยของนักเรียน โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วย และข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สังเกตความกล้าตัดสินใจในการทำงาน

3. การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ในวิชาศิลปศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือเพื่อแสดงให้เห็นพัฒนาการการทำงานของนักเรียน

4. การใช้แบบทดสอบในวิชาศิลปศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน

5. การใช้ข้อสอบมาตรฐานในวิชาศิลปศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ใช้เพื่อวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจครูศิลปศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านวิธีการสอนวิชาศิลปศึกษา

1. กิจกรรมกลุ่มเป็นกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ได้ดีในการเรียนการสอน นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน แต่ในบางครั้งการจัดกิจกรรมกลุ่มก็ไม่มีผลสำหรับวิชาศิลปศึกษา เนื่องจากศิลปะเป็นเรื่องของความงามและความพึงพอใจในแต่ละบุคคล ดังนั้น ความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนจึงแตกต่างกันซึ่งอาจจะส่งผลให้นักเรียนเกิดความคิดที่ขัดแย้งและแตกแยกกันได้ อันเป็นสาเหตุให้นักเรียนบางคนไม่กล้าแสดงออกทางด้านความคิด เพราะกลัวเพื่อนไม่ยอมรับตนเอง และนอกจากนั้นใน

การทำกิจกรรมกลุ่ม มักจะมีนักเรียนบางคนขาดความรับผิดชอบต่อการมีส่วนร่วมในกลุ่มจะปล่อยให้เพื่อน ๆ ทำงานแต่ตนเองจะอยู่เฉย ๆ ไม่แสดงความคิดเห็นใด ๆ ครูจะต้องคอยกระตุ้นอยู่เสมอ จึงเป็นหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่มที่จะต้องทำงานแบบผูกขาดการรับผิดชอบและทำงานเพียงคนเดียวอยู่เสมอ

2. การทำกิจกรรมและสร้างผลงานทางศิลปะนั้นนอกจากจะจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของนักเรียนแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมหลาย ๆ ด้านของนักเรียน เช่น ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียน ภาวะทางอารมณ์ของตัวนักเรียน และประโยชน์ในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยครูศิลปศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำงานศิลปะเพื่อนำไปจำหน่าย นำเงินเข้าเป็นกองทุนชมรมศิลปศึกษา อันจะส่งผลต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไปได้

3. การใช้สื่อเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน ควรหาวิธีนำสื่อมาจากหลายๆแห่ง และสื่อต่างๆควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสังเกต เปรียบเทียบ รู้จักมีการเลือก เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตผลงานให้เป็นแนวคิดของตนเอง สื่อต่างๆจะช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เกิดจินตนาการซึ่งการที่นักเรียนไม่มีประสบการณ์ตรงและประกอบกับฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ดี ขาดสื่อทางด้านวัสดุ อุปกรณ์ จะส่งผลให้นักเรียนไม่มีการแสดงออกทาง การสร้างสรรค์ ดังนั้น ทางโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรจัดสรรงบประมาณในการจัดหาสื่อ ทั้งที่เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียน เกิดความคิดเกิดจินตนาการ และสื่อที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ ในการถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นรูปธรรมให้แก่ นักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้สร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะได้อย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตามในบางครั้งสื่อต่าง ๆ ก็ช่วยได้ยากมากสำหรับนักเรียนบางคนที่ไม่ชอบศิลปะ

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น ครูต้องมีทักษะและความชำนาญในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เป็นอย่างดีการเรียนการสอนจึงจะมีประสิทธิภาพ แต่ครูศิลปศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ขาดการได้รับการอบรม ปักฝนทักษะจนเกิดความชำนาญ ดังกล่าว ครูศิลปศึกษาจึงต้องอาศัยการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง จากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือ เป็นต้น จึงอยากให้ต้นสังกัดมีการจัดโครงการอบรมให้กับครูที่สอนศิลปศึกษาเพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูศิลปศึกษาเกิดแนวคิดสร้างสรรค์ เพิ่มพูนเทคนิคอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑ ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา

1. วิชาศิลปศึกษาเป็นการสร้างสุนทรีย์ทางอารมณ์ ช่วยฝึกให้นักเรียนมีความคิด จินตนาการ สร้างสรรค์ผลงานออกมาเป็นภาพ ในการทำงานนักเรียนต้องการอิสระในการคิดและเมื่อมีการจัด สิ่งแวดล้อมที่ดีทางศิลปะก็ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการ พัฒนาความคิดที่ดี ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งมีประโยชน์มากสำหรับผู้เรียนศิลปะ เพราะ ประสบการณ์ตรงจะช่วยส่งผลให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้ดีที่สุด ฉะนั้นการจัดป้าย

นี้เทศ การตกแต่งห้องเรียนศิลปะและการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนศิลปะจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากในการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา

2. การจัดสิ่งแวดล้อมที่บ้านและชุมชนมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆตัว ถ้าสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยและช่วยสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้นก็จะทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากรู้อย่างไร และมีความคิดกว้างขวางขึ้น แต่ในภาวะความเป็นจริงการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปะศึกษาอาจทำได้ยากหน่อย เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีภาระการทำงานที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติ ผู้ปกครองต้องทำงานจึงทำให้เวลาของผู้ปกครองที่มีให้นักเรียนน้อยเกินไป

3. สภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการเงินในยุคปัจจุบันทำให้ผู้ปกครองไม่เกิดอารมณ์สุนทรีย์ที่จะพาลูกเรียนไปดูการจัดนิทรรศการ ไปร่วมงานศิลปะ หรือร่วมกิจกรรมศิลปะกับบุตรหลานของตนได้ ซึ่งแม้บางครั้งทางโรงเรียนจะเชิญผู้ปกครองมาพบเมื่อนักเรียนมีปัญหา ผู้ปกครองก็ยังไม่ค่อยเวลามาพบ

4. ผู้ปกครองส่วนมากขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของงานศิลปะเพราะศิลปะเป็นความสามารถเฉพาะตัว ผู้ปกครองจึงไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นหรือให้แนวทางในการทำงานศิลปะให้แก่ลูกเรียน

5. ผู้ปกครองมองไม่เห็นคุณค่าของวิชาศิลปะศึกษา ผู้ปกครองจึงไม่ส่งเสริมหรือสนับสนุนที่จะให้นักเรียนนำงานศิลปะไปทำเป็นการบ้าน หรือใช้เวลาว่างในการทำงานศิลปะ แต่จะมุ่งเน้นให้นักเรียนทำวิชาคณิตศาสตร์หรือภาษาไทยเป็นหลัก ครูศิลปะศึกษาคิดว่าควรส่งเสริมกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองได้มองเห็นคุณค่า และความสำคัญของวิชาศิลปะศึกษา ครูศิลปะศึกษาต้องสร้างความเชื่อมั่นในผลงานของนักเรียน เพื่อให้ผลงานของนักเรียนมีคุณภาพ ให้ผู้ปกครองได้ชื่นชมในความสามารถของบุตรหลานโดยการจัดนิทรรศการในโรงเรียน หรือนำนักเรียนไปแข่งขันวาดภาพนอกโรงเรียน สร้างความภูมิใจให้กับครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อชักนำให้ผู้ปกครองมีความร่วมมือและสนับสนุน อันจะส่งผลให้นักเรียนมีกำลังใจในการสร้างสรรค์งานศิลปะต่อไป

6. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้ควรได้จัดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนกันอย่างจริงจังทุกๆ โรงเรียนในประเทศไทย

7. ควรให้ความสำคัญต่อวิชาศิลปะศึกษาโดยสร้างศูนย์วิทยากร จัดให้นักเรียนได้คิดเอง ทำเอง และแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยจัดเป็นสื่อตั้งไว้ หรือใบปลิวความรู้ไม่ต้องมีคนคอยเฝ้า นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปะศึกษา

1. วิชาศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่ไม่เครียดจึงไม่ค่อยพบปัญหาทางการเรียน แต่ถ้านักเรียนเกิดปัญหาทางการเรียนศิลปะขึ้นมา เบื้องต้นไม่ควรส่งไปปรึกษาครูแนะแนวหรือนักจิตวิทยา ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาซึ่งคลุกคลีอยู่กับนักเรียน ใกล้ชิดกับนักเรียนมากกว่าควรจะเป็นผู้วิเคราะห์ได้ดีกว่าในเบื้องต้น อย่างไรก็ตามครูศิลปะศึกษาควรต้องพยายามแก้ไขปัญหาด้วยตนเองก่อนเพื่อให้นักเรียนเกิดความชื่นชอบการทำงานศิลปะมากขึ้น แต่หากได้พยายามแล้วไม่สามารถแก้ไขหรือช่วยเหลือนักเรียนได้ก็ควรแจ้งให้ผู้ปกครองได้รับทราบแล้วส่งไปให้ครูแนะแนวและนักจิตวิทยาแก้ไขตามลำดับ
2. ศิลปะมีจิตวิทยาอยู่ในตัวเองอยู่แล้วครูแนะแนวหรือนักจิตวิทยาบางท่านอาจไม่มีจิตวิทยาทางด้านศิลปะเพียงพอ
3. ครูแนะแนว ครูประจำชั้น ผู้บริหาร และผู้ปกครองควรช่วยกันดูแลสอบถามการเรียนของนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพราะการเรียนรู้หรือการทำงานศิลปะนั้นนักเรียนต้องการให้มีผู้ติชม นอกจากครูศิลปะศึกษาและเพื่อน เพื่อเป็นการช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการเรียน ตลอดจนการสร้างสรรคผลงานศิลปะที่ดีต่อไป
4. ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดในการส่งเสริมและสนับสนุนให้กำลังใจแก่นักเรียน
5. ผู้ปกครองบางท่านไม่เข้าใจว่าศิลปะเรียนแล้วมีประโยชน์อย่างไร ช่วยพัฒนา นักเรียนในด้านใดบ้าง จึงไม่ส่งเสริมและสนับสนุนในการเรียนวิชาศิลปะศึกษาเลย เพราะมองเห็นว่าไม่มีประโยชน์ อีกทั้งเป็นการสิ้นเปลืองของครอบครัวในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนวิชาศิลปะศึกษา ดังนั้นครูศิลปะศึกษาจึงอยากให้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ให้การส่งเสริมและอุดหนุนอุปกรณ์ในการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา
6. จากประสบการณ์ของครูศิลปะศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร บางท่านที่สอนมาเป็นเวลานานพอสมควร จึงทำให้พอทราบสาเหตุส่วนใหญ่ของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่มีความสามารถทางด้านศิลปะเป็นเพราะขาดแคลน วัสดุ อุปกรณ์ ในการตอบสนองทางอารมณ์และความคิด โดยการสร้างสรรค์งานศิลปะ จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนวิชาศิลปะศึกษาและไม่สนใจการเรียน
7. ผลงานศิลปะของนักเรียนนั้น นักเรียนได้แสดงให้เห็นแล้วว่า นักเรียนได้แสดงออกอย่างเต็มที่ที่ดีที่สุดของนักเรียนแล้ว ผลงานของเขาจึงมีความสวยงามสดงดงามในจิตใจของเขาเอง ไม่ควรตำหนิ ติเตียน ควรเป็นเพียงให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้นักเรียนนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น แล้วคอยสังเกตและติดตามการปรับปรุงการทำงานของนักเรียนต่อไป

ด้านการประเมินผลวิชาศิลปะศึกษา

1. ครูศิลปะศึกษามีความเห็นว่าการประเมินผลเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับการเรียนการสอนในทุกรายวิชา
2. ศิลปะเป็นเรื่องของจิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งจะทดสอบด้วยตัวหนังสือได้ยาก ยิ่งถ้าแบบทดสอบไม่ได้มาตรฐานก็ย่อมจะไม่เกิดประโยชน์ใดๆ เลย
3. การประเมินผลงานศิลปะมิได้หมายความว่า จะวัดจุดสำเร็จสุดยอดของผลงานเพียงด้านเดียว ควรใช้วิธีวัดและประเมินหลากหลายวิธีร่วมกัน ไม่ใช่วัดเฉพาะภาคทฤษฎี ควรเน้นการปฏิบัติให้มาก โดยจะสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว เมื่อสิ้นสุดการทำกิจกรรมทุกๆ กิจกรรม
4. ควรประเมินผลโดยการสังเกตกระบวนการต่างๆ ของนักเรียน วัดโดยใช้เกณฑ์หลาย ๆ เกณฑ์ร่วมกัน ถ้าใช้เกณฑ์เดียวผลการประเมินอาจจะคลาดเคลื่อนได้
5. กระบวนการวัดผลและการใช้แฟ้มสะสมงานในวิชาศิลปะศึกษานั้นจะทำได้ยากมาก หากนักเรียนมีจำนวนมากเกินไป
6. จากการประเมินผลวิชาศิลปะศึกษาของครูศิลปะศึกษามักจะพบว่านักเรียนที่มีความสามารถหรือสนใจในวิชาศิลปะศึกษานั้นส่วนใหญ่ จะเป็นนักเรียนที่มีความพร้อมด้านอื่นๆ อาจจะเป็นเพราะเป็นกลุ่มนักเรียนที่เรียนดี ไม่มีความกังวลทางด้านความเป็นอยู่ภายในครอบครัว จึงทำให้นักเรียนเกิดความสบายใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากงานวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูศิลปะศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานครในด้านต่าง ๆ อภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ด้านวิธีสอนวิชาศิลปะศึกษา

เมื่อพิจารณาโดยรวมทุกข้อในด้านนี้ ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.24$) และเมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดถึงข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุดในด้านนี้พบว่า

1. การให้นักเรียนทำกิจกรรมและสร้างผลงานศิลปะ

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่าครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของ เป็นกิจกรรมที่นักเรียนทำแล้วเกิดความสนุกสนาน เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์กับ

นักเรียน เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการนักเรียนครบทุกด้าน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมจะเห็นได้ว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในข้อนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยและข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ เป็นกิจกรรมที่นักเรียนทำแล้วเกิดความสนุกสนาน เพราะวิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาที่นักเรียนต้องลงมือปฏิบัติจริง และในขณะที่ปฏิบัติงานนั้นนักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ และครู ได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระเสรี จึงยอมทำให้นักเรียนมีความสุข เกิดความสนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 วิชาศิลปศึกษา ข้อหนึ่งที่กำหนดไว้ว่า เพื่อให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อีกทั้งธรรมชาติของวิชาศิลปศึกษาเน้นให้นักเรียนฝึกฝนปฏิบัติและลงมือทำจริงตามวุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ และประสบการณ์ของนักเรียน เพื่อนำไปสู่พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ดังนั้นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้ลงมือทำควรเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน เกิดความเพลิดเพลินในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความสุข มีความพอใจ ดังที่ ประเทิน มหาจันทร์ (2531) ได้กล่าวไว้ว่า ในขณะที่นักเรียนกำลังประกอบกิจกรรมทางศิลปะอยู่นั้น นักเรียนจะได้รับประสบการณ์อย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดความสนุกสนาน ทำให้มีเพื่อนฝูง ทำให้รู้สึกว่าคุณมีส่วนได้สร้างศิลปะ เกิดความภูมิใจ มีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ด้วยเหตุนี้ นักเรียนจึงได้รับความอบอุ่น มีความคุ้นเคยและความสนิทสนมกลมเกลียวกันภายในห้องเรียน นักเรียนจึงเกิดความรู้สึกเป็นสุขใจอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า ศิลปะช่วยให้ความงอกงามทางอารมณ์ของนักเรียนพัฒนาไปโดยสมบูรณ์ นอกจากนี้ ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2531) ได้กล่าวว่า บรรยากาศในการทำกิจกรรมศิลปะ พบว่า เด็ก ๆ มีความสนุกสนานในการทำงาน มีความกระตือรือร้น ลักษณะของเด็กแต่ละคนแสดงออกในท่าทางต่าง ๆ กัน บ้างก็ร้องเพลงไปทำงานไป บ้างก็เล่นไปทำงานไป บ้างก็ดิ้นขมิ้นวิจารณ์ผลงานกันในหมู่เพื่อน ซึ่งการแสดงออกต่าง ๆ เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าเด็ก ๆ มีความสุขในการทำงานมาก มีสิทธิที่จะแสดงออกด้วยการพูด การกระทำอย่างเต็มที่ สามารถโต้แย้งกับเพื่อนและครูผู้สอนได้อย่างอิสระตามความคิด ความรู้สึกของตนโดยปราศจากความเครียด ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงานมากขึ้น

2. การใช้สื่อการสอนวิชาศิลปศึกษาเพื่อให้นักเรียนเกิดจินตนาการ

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของสื่อที่ท้าทายให้นักเรียนอยากสร้างสรรค์งานศิลปะ สื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สื่อช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดจินตนาการ สื่อที่ใช้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวคิดที่แปลกใหม่ สื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ สื่อที่ท้าทายให้นักเรียนอยากสร้างสรรค์ศิลปะ จากผลการวิจัยในข้อนี้ แสดงให้เห็นว่า

การใช้สื่อการสอนรวมทั้งการให้ตัวอย่างที่มองเห็นได้ จะมีผลต่อการเรียนรู้ในการทำงานศิลปะและกระบวนการสอน อีกทั้งสื่อการสอนจะเป็นจุดรวมความสนใจ เพิ่มความเป็นรูปธรรมเป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องราวหรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ถูกต้องจดจำเรื่องราวต่างๆได้นาน การใช้สื่อการสอนวิชาศิลปะศึกษาจึงมีความหมายหรือมีบทบาทต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ได้กล่าวว่าสื่อการสอนที่ดีจะเป็นสิ่งช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจได้อย่างดีและยังเป็นตัวเร่งหรือกระตุ้นให้การแสดงออกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการสอนทำหน้าที่กระตุ้นการรับรู้ทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบ กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ ความคิดและ จินตนาการ แสดงออกมาเป็นงานศิลปะ นอกจากนี้ วิบูลย์ จันทร์แย้ม (2531) ก็ได้กล่าวอีกว่าอุปกรณ์การสอนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนมาก เพราะเป็นสิ่งช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจเป็นอย่างดี และเป็นตัวเร่งกระตุ้นให้การแสดงออกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดการสอนวิชาศิลปะศึกษาให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่าครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำผลงานไปประดับตกแต่งเพื่อความสวยงาม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำผลงานไปใช้เอง หรือเป็นของที่ระลึก และจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการลักษณะนิสัยในการอยู่ร่วมกันของนักเรียน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ครูศิลปะศึกษามองเห็นความสำคัญในการนำศิลปะใช้ในชีวิตประจำวัน ศิลปะเป็นสิ่งที่ผูกพันอยู่กับชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคนโดยจะแทรกซึมอยู่ในกิจกรรมทุกอย่าง ทุกเวลา ทุกสถานที่ ในการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาชั้น มัธยมให้เด็กเป็นศิลปิน แต่มุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกตามความสามารถของแต่ละบุคคล มุ่งให้เด็กได้พัฒนาด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัย และนำเอาความรู้ในวิชาศิลปะไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังที่ ประเทิน มหาพันธ์ (2531) ได้กล่าวว่า ศิลปะมุ่งให้เกิดความซาบซึ้งในชีวิตประจำวัน สอนให้คนมีความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ สอนให้เป็นคนช่างคิด มีเหตุผลเป็นของตนเอง และวิชาศิลปะศึกษาไม่ได้เน้นความรู้เนื้อหาเหมือนกับวิชาทั่วไป แต่เน้นให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์แบบในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น และนอกจากจะส่งเสริมในพัฒนาการด้านต่างๆที่จะทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์แล้ว ยังช่วยปลูกฝังค่านิยมที่ดี สุนทรียภาพ และการนำประโยชน์ของความงามมาใช้ให้ตนเองมีความสุขตามอัตภาพในการดำรงชีวิต (สุลักษณ์ ศรีบุรี, 2530) นอกจากนี้ วิรัตน์ พิชญ์ไพฑูรย์ (2516) ได้กล่าวว่ากิจกรรมศิลปะศึกษาส่งเสริมให้เด็กได้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานเพื่อสามารถเตรียมตัวอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข สามารถอยู่ร่วม

และทำงานกับผู้อื่นได้ ช่วยส่งเสริมความงดงามเป็นระเบียบของบ้านเมืองและสิ่งแวดล้อม เพราะวิชาศิลปะศึกษามีส่วนส่งเสริมให้เด็กเจริญเติบโตทางสุนทรียภาพและการรับรู้เด็กที่มีความเจริญทางด้านนี้จะได้รับการปลูกฝังนิสัยที่เป็นระเบียบในการทำงาน รักสวยรักงาม ช่วยปรับปรุงบ้านและสิ่งแวดล้อมให้สวยงามเป็นระเบียบดีขึ้นอยู่เสมอ การใช้เวลาร่วมในการทำงานอดิเรกต่าง ๆ จะเป็นผลดีต่อสังคม ทำให้เกิดความเพลิดเพลินเป็นสุขในการทำงาน ช่วยปลูกฝังนิสัยการทำงาน ไม่เกิดปัญหาทางสังคม ช่วยเศรษฐกิจของครอบครัวได้เป็นอย่างดี และศิลปะจะช่วยส่งเสริมสุขภาพทางจิตและบุคลิกภาพให้สมบูรณ์ ซึ่งในการสร้างสรรค์งานศิลปะนั้นเป็นการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิด และสติปัญญา ความสำเร็จในการทำงานจะช่วยให้เกิดความสุขใจ มีความสุข และเกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์และมีความมั่นใจในตัวเองเป็นผลต่อบุคลิกภาพที่ดีต่อไป

4. การใช้คำถามในการสอนวิชาศิลปะศึกษา

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของคำถามช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้ คำถามช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดจินตนาการ คำถามช่วยกระตุ้นความคิดให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกรักของตนเองออกมา คำถามช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และคำถามก่อให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญาแก่นักเรียน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ คำถามช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าวิธีสอนวิชาศิลปะศึกษาโดยการใช้คำถามจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดความสนใจและอยากเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งในข้อนี้ ภพ เลหาไพบูลย์ (2534) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้คำถามในการเรียนการสอนไว้ว่า ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้นักเรียนสนใจที่จะคิด เกิดความอยากรู้อยากเห็น และยินดีเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ก่อให้เกิดการอภิปรายในชั้นเรียน ช่วยขยายความคิดและแนวทางในการเรียนรู้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้และรู้จักคิดค้นหาความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ อุลล ตูจินดา (2532) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การใช้คำถามในการสอนศิลปะจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการค้นคว้าและสำรวจความรู้ใหม่ เป็นต้นเหตุให้นักเรียนมีการค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นการปลูกฝังนิสัยในการค้นคว้าทางศิลปะต่อไป

5. การเรียนวิชาศิลปะศึกษาเป็นกลุ่ม

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่าครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของกิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนกล้าแสดงออก กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนเกิดความผูกพันกับการทำงาน กิจกรรมกลุ่มช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น และกิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่มนั้นจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพราะในการทำงานเป็นกลุ่มนักเรียนต้องมีการวางแผนร่วมกัน ปฏิบัติงานร่วมกัน ได้พบปะกัน และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2540) ที่ได้แสดงความเห็นไว้ว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการศึกษาจากประสบการณ์จริงโดยที่ผู้เรียนได้มีการศึกษาเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่นอันจะทำให้การศึกษาเรียนรู้ต่าง ๆ เต็มไปด้วยความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา เป็นผลให้ผู้เรียนได้สามารถเรียนรู้ได้ซาบซึ้ง และจดจำได้นาน ตลอดจนฝึกนิสัยให้สามารถเข้าสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี การศึกษาแบบกลุ่มจะทำให้สมาชิกสามารถฝึกฝนทักษะในการแก้ปัญหาาร่วมกันและฝึกความเป็นผู้นำ ผู้ตาม ตลอดจนความสามัคคี และฝึกความเป็นประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดีอีกด้วย นอกจากนี้ อุบล ตูจินดา (2532) ก็ได้กล่าวไว้ว่า การแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมทำให้เกิดผลดีต่อนักเรียน คือ ทำให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกัน สร้างนิสัยให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน ไม่เอาแต่ใจตน

ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา

เมื่อพิจารณาโดยรวมทุกข้อในด้านนี้ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับ ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดถึงข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุดในด้านนี้พบว่า

1. ปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนศิลปศึกษาเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของจัดและประดับตกแต่งผนังห้องด้วยงานศิลปะของนักเรียนเพื่อสร้างประสบการณ์ทางความคิด จัดป้ายนิเทศที่แสดงข่าวสารและการเคลื่อนไหวทางศิลปะ จัดป้ายนิเทศให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ให้นักเรียน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยและข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ จัดและประดับตกแต่งผนังห้องด้วยงานศิลปะของนักเรียน เพื่อสร้างประสบการณ์ทางความคิด จากผลการวิจัยจะเห็นว่าสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการรับรู้และซึมซาบเก็บเข้าไว้ในตัวเด็กอย่างมาก การให้เด็กได้อยู่ในห้องเรียนที่มีเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเสรี มีบรรยากาศที่แจ่มใส มีภาพวาดมีผลงานของนักเรียนและมีข่าวสารศิลปะที่น่าสนใจจะช่วยพัฒนาสุนทรียภาพในตัวเด็กให้ห้องงามสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและจะกลายเป็นพลังที่สำคัญทำให้มีศักยภาพทางการสร้างสรรค์ที่ติดต่อไป ห้องเรียนจึงเป็นสถานที่ที่นักเรียนจะได้รับการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนจัดให้ ดังนั้น การจัดห้องเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงสภาพแวดล้อมและจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้มีส่วนเอื้ออำนวยในการเรียน

การสอน เพราะการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยเร้าใจผู้เรียนให้อยากเรียน ช่วยผลักดันหรือกระตุ้นให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นไม่คิดว่าการเรียนการสอนนั้นเป็นการบังคับ เด็กจะเกิดความกระตือรือร้น อยากรู้ ตั้งใจเรียน ไม่อยากขาดโรงเรียน ทำให้เกิดผลดีแก่การเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ อุบล ตูจินดา (2532) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของห้องเรียนศิลปะที่ดีไว้ข้อหนึ่งว่า ต้องมีมุมเร้าความสนใจ เพื่อช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่สอน และควรมีมุมแสดงผลงานทางศิลปะ มีป้ายนิเทศที่ติดข่าวหรือความรู้ใหม่ๆ ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจ และชลอ พงษ์สามารถ (2528) ก็ยังได้กล่าวถึงสภาพห้องเรียนศิลปะไว้ว่า ควรมีป้ายติดผนังเพื่อติดข่าวสาร และป้ายนิเทศติดตามผลงานของนักเรียน เพื่อสร้างประสบการณ์ทางความคิดให้นักเรียน เปรมฤดี มหาภาสกร (2531) พบว่า นักเรียนมีความพอใจสภาพภายในห้องเรียนเพราะห้องเรียนมีความสะอาด มีการจัดป้าย นิเทศอย่างสวยงามเป็นส่วนหนึ่ง ห้องเรียนกว้างขวางเหมาะสำหรับการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมที่ทำให้นักเรียนพอใจเหล่านี้ จะทำให้นักเรียนสนใจ เกิดทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียน นอกจากนี้ อัญชลี โสมติ (2530) ได้กล่าวว่า การจัดป้ายนิเทศติดตามผลงานศิลปะหรือการนำผลงานศิลปะประเภทกิจกรรมมาจัดวางหรือแขวนประดับในห้องเรียน หมุนเวียนไปเรื่อย ๆ หรือจัดทำโครงการในการแสดงผลงานของนักเรียนนอกห้องเรียน เนื่องในโอกาสต่าง ๆ ก็จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถของตนเองมีความตื่นตัวในการทำงานและตั้งใจในการทำกิจกรรมศิลปะมากขึ้น

2. จัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้และแหล่งสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปศึกษา

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของจัดให้มีการวาดภาพประดับตกแต่งบริเวณโรงเรียน จัดแสดงนิทรรศการศิลปะภายในโรงเรียน และจัดมุมสวนหย่อมสำหรับให้นักเรียนทำงานศิลปะ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ จัดให้มีการวาดภาพประดับตกแต่งบริเวณโรงเรียน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสอนศิลปะในระดับประถมศึกษานั้นเกี่ยวข้องกับการจัดสถานการณ์ต่างๆ ครูผู้สอนจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางศิลปะ เพื่อกระตุ้นเร้า หรือสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะแสวงหาแนวคิดในการแสดงออกทางศิลปะ ตามวิถีทางของตนเอง การจัดให้มีการวาดภาพด้วยฝีมือของนักเรียนเพื่อใช้ประดับตกแต่งบริเวณโรงเรียนก็เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนอยากตอบสนองทางด้านศิลปะ ดังที่ ประทีน มหาจันทร์ (2531) ได้กล่าวว่า ผลงานทางศิลปะที่ใช้เป็นสื่อในการตอบสนองทางศิลปะให้แก่เด็กนั้นที่เหมาะสมที่สุด ได้แก่ ผลงานทางศิลปะของเด็กเอง เพราะเหตุว่าเป็นผลงานระดับเดียวกับเด็ก เด็กสามารถทำความเข้าใจได้เป็นอย่างดี และสามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว หมดยอดเด็กสามารถพูดถึงงานนั้นๆ ได้ทุกแง่มุม อันเป็นการพัฒนาความสามารถในการตอบสนองของเด็กให้

ก้าวหน้ายิ่งขึ้น การวาดภาพลายน้ำเป็นกิจกรรมที่จัดให้กับเด็กได้โดยไม่จำกัดวัย เพราะสามารถเขียนได้ตั้งแต่ภาพง่าย ๆ ธรรมดา จนถึงภาพที่มีความซับซ้อนมากขึ้นขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของเด็ก จากความกว้างใหญ่ของลายน้ำจะทำให้เด็ก ๆ มีความเพลิดเพลินและปล่อยอารมณ์ไปกับภาพได้เป็นอย่างดี ผลที่ได้รับคือเด็กจะมีความกล้าหาญ มีความมั่นใจในการเขียนภาพระบายสีมากขึ้น (ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล, 2528) นอกจากนี้การวาดภาพลายน้ำร่วมกันยังช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ระดับพื้นฐาน เพราะการทำงานด้วยกัน เด็กจะต้องคิด ต้องวางแผน แบ่งงาน และทำงานร่วมกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539)

3. จัดกิจกรรมในศูนย์วิทยาการสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปศึกษา

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของจัดกิจกรรมในมุมศิลปะให้หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้เลือกแสดงออกตามความสนใจ จัดกิจกรรมในมุมศิลปะส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าด้วยตนเอง และจัดกิจกรรม สถานการณ์ที่ท้าทายเหมาะสมกับวัยกับความสามารถที่นักเรียนจะทำได้ และมีความหมายสำหรับนักเรียน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยและข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือจัดกิจกรรมในมุมศิลปะให้หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้เลือกแสดงออกตามความสนใจ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักเรียนแต่ละคนมีศักยภาพและความสนใจที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาให้แก่นักเรียนครูควรคำนึงถึงข้อนี้ด้วย ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจได้อย่างอิสระเสรี ซึ่งกิจกรรมศิลปะมีมากมายหลายประเภท เช่น การวาดภาพ ระบายสี การปั้น การแกะสลัก การพิมพ์ภาพ และการประดิษฐ์เศษวัสดุ โดยกิจกรรมแต่ละประเภทจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นการตอบสนองต่อความสนใจและความถนัดที่แตกต่างกัน ซึ่งหากได้รับการส่งเสริมที่ถูกทางแล้วจะทำให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเด็กออกมาได้มากที่สุด ดังที่ ประเทิน มหาพันธ์ (2531) ได้กล่าวไว้ว่า ทุกคนย่อมชอบทำงานที่ตนพอใจโดยเฉพาะผู้ที่ทำงานทางศิลปะ การที่ได้สร้างงานศิลปะที่ตนพอใจจะทำให้ได้ผลงานที่มีความสมบูรณ์ ทำแล้วมีความสุข เด็กชอบทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ไม่เป็นงานที่ยาก ไม่เป็นงานที่ทำแล้ว เกิดความเบื่อหน่าย ผู้ที่จะบอกได้ว่างานใดเหมาะกับเด็กหรือไม่ ได้แก่ ตัวเด็กเอง เด็กจะเป็นผู้เลือกงานที่เหมาะสมกับตน เป็นผู้ที่กำหนดมาตรฐานของตนให้เหมาะสมกับความสามารถของตน ในการสอนศิลปศึกษาครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กเลือกงานที่เหมาะสมกับเด็ก เพราะเด็กเป็นผู้ตัดสินใจว่า จะต้องใช้แนวความคิดใดใช้รูปแบบใด ใช้วัสดุ ตลอดจนใช้กระบวนการใดในการสร้างผลงานให้มีความสมบูรณ์ การที่ครูกำหนดงานกำหนดเวลา กำหนดมาตรฐานของงานให้แก่เด็กในการสร้างงานทางศิลปะ เป็นการสะกดกั้นการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ของเด็ก ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องพึ่งพาผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา การให้เด็กเลือกงานที่จะทำด้วยตนเอง เป็นการมอบความรับผิดชอบให้แก่เด็กในผลงานที่เด็กสร้างขึ้น เด็กๆส่วนมากแล้ว

ชอบความรับผิดชอบ แต่ต้องเป็นความรับผิดชอบที่ไม่เกินกำลังความสามารถของเด็ก ทำแล้วไม่เกิดความเบื่อหน่าย เกิดความทุกข์ เด็กไม่ชอบทำงานที่ยากเพราะขณะที่ทำเด็กไม่ได้รับความพอใจ เมื่อทำเสร็จแล้วผลงานก็ไม่ใช่ที่ประทับใจ การที่เด็กได้มีโอกาสกำหนดงานด้วยตนเอง สร้างสรรค์งานด้วยตนเองจนงานประสบความสำเร็จเป็นประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจของเด็กทุกคน และ อุบล ตูจินดา (2532) ได้กล่าวไว้ว่า ครูควรจัดกิจกรรมให้ นักเรียนทำสิ่งที่เป็นตัวของตัวเองเป็นการเพิ่มทักษะให้แก่ตนเอง ให้นักเรียนคิด ทำ และแก้ปัญหาเป็นให้นักเรียนรู้จักวิธีการทำงาน รู้จักทดลองใช้วัสดุ อุปกรณ์ และส่งเสริมคุณค่าทางประสาทสัมผัส จินตนาการ การแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ มีรสนิยม สร้างความภาคภูมิใจ และมั่นใจในการแสดงออก รู้วิธีการแสวงหาความรู้ คือพยายามที่จะเรียนรู้และหาข้อมูลต่างๆ เพื่อสรุปเป็นแนวคิด ซึ่งเมื่อนักเรียนโตขึ้นก็จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ เบลานท์ และ คลาสไมเออร์ (Blount and Klausmeir อ้างถึงใน ชาญชัย อินทรประวัติ, 2518) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรให้อิสระแก่เด็กพอเหมาะพอควร สนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กได้คิด กระทำ ผลิตภัณฑ์การแปลกๆ ใหม่ๆ และไม่ควรจำกัดรูปแบบของการแสดงออกของนักเรียนจะทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์เป็นผลสืบเนื่อง ต่อไปอีกด้วย นอกจากนี้แล้ว เลิศ อานันท์ (2532) ก็ได้กล่าวเป็นข้อความสนับสนุนไว้อีกว่าครูควรเปิดโอกาสให้เด็กเลือกกิจกรรมตามความสนใจและหน้าที่ที่สำคัญของผู้สอน การย่ำแย่ ทำลายให้เด็กทุกคนได้แสดงออกอย่างอิสระ โดยปราศจากการบังคับหรือขี้นำให้เด็กทำตามในสิ่งที่ครูต้องการ ซึ่งในการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาให้ได้ผลนั้นผู้สอนจะต้องคำนึงถึง 1) พัฒนาการของเด็กในชั้นประถมศึกษาว่า ควรมีพัฒนาการในด้านศิลปะอย่างไร 2) ความต้องการและความสนใจของเด็ก แต่ละคนย่อมมีความต้องการและความสนใจไม่เหมือนกัน เมื่อเด็กสนใจอย่างไร ก็พยายามให้เขาได้ทำตามความเข้าใจของเขา ครูไม่ควรเอาความต้องการของครูไปเปรียบเทียบกับความต้องการของเด็ก 3) ความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคล เพราะเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน และโดยเฉพาะวิชาศิลปะด้วยแล้ว เป็นวิชาที่แห่งเล็งในด้านการสร้างสรรค์คือ ให้เด็กได้คิดทำขึ้นด้วยตนเองเป็นสำคัญ 4) วัสดุอุปกรณ์ควรมีวัสดุหลายอย่าง เพื่อให้เด็กได้ทำงานตามความพอใจโดยทั่วถึงกัน 5) ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสถานการณ์ปัจจุบัน ส่งเสริมให้มีเสรีภาพในการแสดงออกตามความสนใจ ความถนัด เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมให้เด็กแสดงออกในวิถีทางที่สังคมยอมรับ (ขวลิต ดาบแก้ว และ สุดาวดี เหมทานนท์, 2525)

4. การร่วมมือกับผู้ปกครองควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปะศึกษา

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของ เชิญชวนผู้ปกครองให้พานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศิลปะในโอกาสพิเศษต่างๆ เชิญชวนผู้ปกครองให้พา

นักเรียนไปดูการจัดนิทรรศการทางศิลปะ และเชิญชวนผู้ปกครองให้พานักเรียนไปดูศิลปะวัฒนธรรมไทย เช่น พิพิธภัณฑ์ วัด ฯลฯ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยและเห็นด้วยมากที่สุด คือ เชิญชวนผู้ปกครองให้พานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศิลปะในโอกาสพิเศษต่างๆ จากผลการวิจัยในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองต้องเข้าใจ สนใจ และแบ่งเวลาให้บุตรหลานอย่างเหมาะสม ควรสนใจกิจกรรมต่างๆ ของบุตรหลานทั้งที่เป็นกิจกรรมที่ทำในโรงเรียน และ กิจกรรมพิเศษอื่นๆ นอกโรงเรียนที่นักเรียนสนใจ ต้องให้คำแนะนำ ส่งเสริม และเฝ้าดูความสำเร็จในงานของบุตรหลานด้วยความตั้งใจและอดทน เมื่อบุตรหลานประสบความสำเร็จก็ควรแสดงความดีใจอย่างซัดจั้ง เพื่อให้เด็กเกิด ความภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง มีกำลังใจในการทำงานอื่นต่อไป ซึ่งจะช่วยให้เด็กเติบโตอย่างมีอิสระ ตามพัฒนาการขั้นต่างๆ ของตนเองอย่างเต็มที่ และ ดำรง วงศ์อุปราช (2529) ได้กล่าว กิจกรรมพิเศษทางศิลปะ หมายถึง กิจกรรมศิลปะที่จัดขึ้นสำหรับเด็ก นอกเหนือไปจากการเรียนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนปกติ โดยกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชนเป็นการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีกิจกรรมหรือ บทเรียนเป็นอิสระหลากหลาย ซึ่งโดยที่จริงแล้วก็เป็นการจัดปฏิบัติการศิลปะ (Art Workshop) แบบหนึ่งนั่นเอง การให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะ เป็นการช่วยกระตุ้นการศึกษาและสร้างสรรค์งานศิลปะ รวมทั้งการเปลี่ยนสถานที่ปฏิบัติการอาจมีผลต่อการปฏิบัติงานศิลปะ ซึ่งสถานที่นั้นจะไม่ใช่ที่ฝึกกิจกรรมศิลปะอย่างเข้มข้น แต่จะเป็นการผสมผสานกิจกรรมศิลปะที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี โดยเฉพาะสำหรับเด็กเล็กในวัยประถมศึกษาจะเน้นเรื่องการปฏิบัติมาก ในขณะที่เด็กก็จะให้เด็ก เรียนรู้เรื่องอื่นๆ ไปด้วย เช่น ให้อุปกรณ์อยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มารยาทและวัฒนธรรมในการเข้าสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะไม่ใช่การมาโรงเรียน แต่จะมีการจัดบรรยากาศที่ไม่ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย เด็กจะพบแต่ความแปลกใหม่ น่าสนใจ น่าเรียนรู้ ซึ่งจะกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้เป็นอย่างดี ซึ่ง สุขาดา สถาวร (2536) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งที่นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะได้รับนอกเหนือจากการเรียนรู้เรื่องศิลปะ คือได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยณรงค์ เจริญพาณิชย์กุล (2531) ที่กล่าวว่า บรรยากาศในการทำ กิจกรรมพิเศษทางศิลปะที่เอกชนและหน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น พบว่าเด็กๆ มีความสนุกสนานในการทำงาน มีความกระตือรือร้น ลักษณะของเด็กแต่ละคนแสดงออกในท่าทางต่าง ๆ กัน บ้างก็ร้องเพลงไปทำงานไป บ้างก็เล่นไปทำงานไป บ้างก็ตีขมวิจารณ์ผลงานกันในกลุ่มเพื่อน บางคนใช้สมาธิในการทำงานอย่างมาก ซึ่งการแสดงออกต่างๆ เหล่านี้ ชี้ให้เห็นว่าเด็ก ๆ มีความสุขในการทำงานมาก พวกเขาไม่ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับเหมือนในห้องเรียน เด็กมีสิทธิที่จะแสดงออกด้วยการพูด การกระทำอย่างเต็มที่ สามารถ ได้แย้งกับเพื่อนและครูผู้สอนได้อย่างอิสระตามความคิด ความรู้สึกของตน โดยปราศจากความเครียด

พวกเขาไม่ต้องแต่งเครื่องแบบที่จะต้องคอยระมัดระวังว่าจะสกปรกเลอะเทอะ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงานมากขึ้น

5. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อช่วยสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่บ้าน

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการแนะนำนักเรียนให้นำวัสดุเหลือใช้ที่บ้านมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องของการมีส่วนร่วมกับนักเรียนในการทำงานศิลปะที่บ้าน และให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการนำผลงานศิลปะของนักเรียนไปตกแต่งบ้าน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการแนะนำนักเรียนให้นำวัสดุเหลือใช้ที่บ้านมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ จากผลการวิจัยในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า การสร้างงานศิลปะเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่มีการแสดงออกโดยผ่านสื่อ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีสื่อที่เป็นวัสดุในการแสดงออก และการที่เด็กได้มีโอกาสสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยวัสดุต่าง ๆ จะทำให้เด็กมีความซาบซึ้งในผลงานศิลปะมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนการสอนศิลปศึกษา เพราะกิจกรรมส่วนใหญ่เน้นการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2528) ที่ว่า ครูควรนัดหมายล่วงหน้ากับนักเรียนในเรื่องที่จะทำต่อไปเป็นประจำทุกครั้งที่ เช่น การสะสมเศษวัสดุ หรือการนำอุปกรณ์มาจากบ้านเพื่อใช้ทำงานในห้องเรียน และ วัชรินทร์ ฐิตอดิษฐ์ (2530) ก็ได้แนะนำไว้ว่าไม่ควรกำหนดกิจกรรมที่จะทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากเกินไป ควรเน้นการใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ซึ่ง นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525) ก็ยังได้เสริมไว้อีกว่าการที่ครูกำหนดให้นักเรียนใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นสำหรับทำงานศิลปะ นอกจากจะสอนให้รู้จักประหยัดแล้ว ยังเหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองไทย และยังเป็นพื้นฐานให้นักเรียนรู้จักวิคิดแก้ปัญหาและวิคิดพลิกแพลงสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ขึ้น ทั้งยังไม่เป็นภาระแก่ผู้ปกครองอีกด้วย การปฏิบัติด้วยวัสดุที่แตกต่างกันหลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดจะมีคุณสมบัติแตกต่างกันออกไป ทำให้ได้รับประสาทสัมผัสหลายด้าน ช่วยให้รู้จักเลือกวัสดุ มีความรู้สึกตอบรับต่อวัสดุต่างๆ รู้จักนำมาประกอบเข้าด้วยกันตามประโยชน์และหน้าที่ที่เหมาะสม ส่งเสริมการรู้จักเลือก และค้นคว้าวัสดุต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ให้สามารถนำวัสดุเหล่านั้นมาสร้างสรรค์คุณค่าทางความงามได้ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539) ฉะนั้น ครูควรรวบรวม สะสม และจัดหา วัสดุไร้ค่า วัสดุราคาถูกที่ไม่ใช้แล้ว หรือวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นพอที่จะหาได้ง่าย วัสดุเหล่านี้จะได้รับการพิจารณาว่าอะไรควรนำมาใช้สอนหาได้ง่ายหรือยาก หาได้จากที่ไหน เมื่อหามาได้แล้วจะใช้เป็นประโยชน์ได้อย่างไร ครูควรจะสนใจและเสนอแนะให้ผู้ปกครองและนักเรียนมองเห็นประโยชน์ของวัสดุเหลือใช้ได้พยายามสะสมไว้ เพราะนักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนนั้นมาจากครอบครัวต่างๆ กัน บางคนอาจหาเศษวัสดุต่างๆ บางคนหากกระดาษ

หนังสือพิมพ์ บางคนหากลองกระดาษ ฯลฯ ถ้าครูได้เก็บรวบรวมไว้ก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้มากในการเรียนศิลปะ

ด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปะศึกษา

เมื่อพิจารณาโดยรวมทุกข้อในด้านนี้ ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.11$) และเมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับ ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด ถึงข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุดในด้านนี้พบว่า

1. การให้ความรู้ การปรับทัศนคติ และเทคนิคพื้นฐานของการแนะแนวและจิตวิทยาแก่ครู

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปะศึกษามีความเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในข้อของครูศิลปะศึกษาควรกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะและความเชื่อมั่นในชีวิตประจำวันได้ และมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อมีการให้นักเรียนทำงานศิลปะเชื่อมโยงกับวิชาอื่นๆ และครูศิลปะศึกษาควรวิเคราะห์ผลงานนักเรียนโดยใช้หลักจิตวิทยาเข้าช่วย

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ ครูศิลปะศึกษาควรกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ งานศิลปะและความเชื่อมั่นในชีวิตประจำวันได้ จากผลการวิจัยในข้อนี้แสดงให้เห็นว่าการสอนศิลปะศึกษาโดยการฝึกให้เด็กได้รู้จักค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร และสังคมยุคแห่งการเรียนรู้ในปัจจุบัน เพราะทุกคนต้องรู้จักที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตในการดำรงชีวิต ซึ่งในข้อนี้สอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ที่ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูศิลปะศึกษาไว้ว่า ครูต้องพยายามเร้าใจ หุตศุข ชักจูงให้เด็กสนใจที่จะค้นพบสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้แสวงหาแหล่งวิชาและประสบการณ์ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สถานแสดงภาพโบราณสถาน ถ้าไม่เป็นการยุ่งยากเกินไป ครูควรเป็นผู้นำเด็กไปสู่แหล่งประสบการณ์เหล่านี้ด้วย และพยายามหุตศุขสร้างทัศนคติที่ดีด้วยวิธีการค่อยเป็นค่อยไป ครูไม่ควรสอนกฎเกณฑ์ ทฤษฎี รายละเอียด และสัดส่วนต่างๆ ควรจะได้ส่งเสริมให้เด็กค้นพบข้อสรุปด้วยตัวของเขาเอง เด็กอาจจะมองไม่เห็นความสำคัญของตน ครูควรใช้วิธีแนะจากผลงานของเด็ก การเข้าใจด้วยตนเองจะเป็นความเข้าใจสะสมที่มีคุณค่ายั่งยืน ความรู้ ความคิด งานชิ้นนี้จะถูกนำไปแก้ปัญหาในงานชิ้นต่อไป และจะพัฒนาขั้นนี้สืบไป และ ประมวล คิดคินสัน (2536) ได้กล่าวว่า การเกิดโอกาสให้เด็กช่วยตัวเองอย่างเต็มความสามารถย่อมนำความภาคภูมิใจมาสู่ตนเองและเป็นแรงหนุนอันสำคัญ ในการเรียนรู้ขั้นต่อไปไม่มีสิ้นสุด ข้อสำคัญคือความสามารถในการใช้สมอง เพื่อการเรียนรู้ขั้นต่อไป อยู่ชั่วชีวิต นับว่าเป็นวิญญูญาณแห่งการเรียนรู้โดยเสรี ซึ่งมีอยู่แล้วในมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิด การค้นคว้า ศึกษา หาความรู้ จนเป็นที่กระจ่างแจ้งและสรุปเป็นความรู้ของตัวเอง ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้โดยการเป็นผู้เรียนโดยเสรี (Independent Learner) คือ ยอดอุดมคติของผู้เรียนรู้

2. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตวิทยาและการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของ แนะนำให้ผู้ปกครองแสดงความชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อนักเรียนทำงานศิลปะสำเร็จ แนะนำให้ผู้ปกครองให้นำผลงานศิลปะที่นักเรียนทำไปตกแต่งบ้านเพื่อให้นักเรียนเกิดความภูมิใจ และแนะนำให้ผู้ปกครองหาโอกาสมาร่วมชมนิทรรศการผลงานศิลปะของนักเรียนตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยและข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ แนะนำให้ผู้ปกครองแสดงความชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อนักเรียนทำงานศิลปะสำเร็จ เด็กทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีการแสดงออกที่แตกต่างไปจากเด็กทั่วไป อยู่บ้าง บางคนกล้าแสดงออกอย่างอิสระ โดยไม่ต้องการสั่งเร้าหรือแรงกระตุ้นจากผู้ใหญ่มากนัก แต่บางคนก็ต้องการสิ่งแวดล้อมบรรยากาศอบอุ่นเป็นกันเอง เพื่อเป็นแรงเสริมและกำลังใจให้เขาเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมและให้กำลังใจอย่างถูกต้องแล้ว ก็เป็นที่คาดหวังได้ว่าการสร้างสรรค์ศิลปะของเด็ก จะบรรลุเป้าหมายอย่างแน่นอน ทั้งในแง่การสร้างสรรค์กิจกรรม โดยศิลปะจะช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงาม สำหรับการใช้ชีวิตในสังคม และลักษณะนิสัยที่เรามุ่งหวังก็จะกลับมาผลักดันให้การสร้างสรรค์ศิลปะประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นและผู้ที่มีส่วนเสริมสร้างกำลังใจได้ดีที่สุดก็คือ ผู้ปกครอง เพราะเด็กได้ใกล้ชิด คลุกคลี มากที่สุด การที่ ผู้ปกครองแสดงความชื่นชม และให้กำลังใจย่อมจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในตนเองและพร้อมที่จะสร้างสรรค์งานศิลปะต่อไป อันจะส่งผลที่ดีต่อพัฒนาการของเด็ก ดังที่ โกวิท ประมวลพฤกษ์ (2535) ได้กล่าวไว้ว่า งานใดๆก็ตามถ้ามีแต่เพียงการคิดก็ไม่เกิดผล ต้องลงมือปฏิบัติจึงจะได้ผลงานออกมา การทำงานศิลปะก็เช่นเดียวกัน ผู้ปกครองจึงต้องระวังในการสร้างความรู้สึกระบายความสำเร็จให้กับเด็กนักเรียนเสมอ ความรู้สึกประสบความสำเร็จนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การเสริมกำลังใจ ได้แก่ คำชม และการยกย่องต่างๆ ความรู้สึกประสบความสำเร็จนี้ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กอยากทำมากขึ้น ทำเร็วขึ้น และเมื่อได้ทำมากขึ้นทำได้เร็วขึ้น ก็จะพัฒนาไปสู่ทักษะต่างๆ ได้เอง ดังนั้นความสำเร็จของการปฏิบัติงาน การฝึกลักษณะนิสัยจึงขึ้นอยู่กับความชื่นชมความยินดี ถ้าขาดซึ่งความรู้สึกประสบความสำเร็จเหล่านี้แล้วทักษะเหล่านี้ก็จะไม่รุढ़หน้าพัฒนาไปได้เลย และคุชฎี บริพัตร ณ อุตยา (2535) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเด็กปัญญาเลิศ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลทางอ้อมกับเด็กช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ควรให้คำชมยกย่องผลงานทางศิลปะของเด็กแต่ละคนไม่ว่าผลงานนั้นจะเล็กน้อย หรือดูไม่แปลกตาเลยสำหรับผู้ใหญ่ อย่าลืมว่าเด็กอาจจะยังไม่ทันได้นึกถึงการประสมประสานความคิดออกมาเป็นงานประดิษฐ์เช่นนั้นมาก่อนเลยก็ได้ และวารภรณ์ รักวิชัย (2533) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ของเด็กขึ้นอยู่กับประสบการณ์ตรงที่เด็กได้รับจากสิ่งแวดล้อมโดยการกระทำการสัมผัสรับรู้ และการได้พบเห็นซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีความสำคัญในการสร้างเสริมบุคลิกภาพของเด็ก ดังนั้นผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดจึงควรใช้การเสริมแรงในการกำหนดพฤติกรรมของ

เด็ก เพื่อจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมในทางที่ดีคงอยู่ต่อไปอีกนาน การเสริมแรงของผู้ใหญ่ ได้แก่ การยอมรับ และการพูดคุยยกย่องชมเชย ประเทิน มหาพันธ์ (2531) กล่าวว่า ใจของเด็กรู้สึกเกิดขึ้นมาจากการที่เด็กได้สร้างผลงานขึ้นมาแล้ว ได้รับคำชมเชยและการให้กำลังใจจากครู ผู้ปกครอง ความภูมิใจและความภาคภูมิใจ โดยการชมเชย และให้กำลังใจแก่เด็ก เช่นเดียวกับสุพล บุญทรง (2523) ที่กล่าวว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นวัยที่ต้องการความสำเร็จ ความภาคภูมิใจ เป็นที่ยอมรับกันว่าการให้การศึกษาศิลปะศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องจัดให้แก่เด็ก เพราะศิลปะศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการทั้งทางสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม อย่างกว้างขวางที่สุด ซึ่งธรรมชาติของเด็กนั้นจะมีความต้องการที่จะแสดงออกกันทุกคนเพียงแต่ต้องได้รับการสนับสนุนหรือกระตุ้นด้วยวิธีการจัดบทเรียนทางศิลปะให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ เพศ และวัยของเด็ก

3. การปรับระบบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเพื่อการพัฒนา

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของ มีการเก็บผลงานทางศิลปะของนักเรียนในแฟ้มสะสมงานเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา มีการเก็บข้อมูลการแสดงออกทางความคิดของนักเรียนที่มีต่อผลงานของนักเรียนเองและผู้อื่นมีการจัดทำแบบสังเกตพฤติกรรมด้านบุคลิกภาพของนักเรียน เช่น มีเหตุผล ข้อสัจย์ ละเอียดรอบรอบ ฯลฯ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยและข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ มีการเก็บผลงานทางศิลปะของนักเรียนในแฟ้มสะสมงานเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการรวบรวมผลงานทางศิลปะและข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะจะเป็นประโยชน์แก่ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้รู้จักและเข้าใจนักเรียนดีขึ้น อีกทั้งยังใช้เป็นแนวทางให้ครูได้จัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งเสริมพัฒนาการให้แก่ นักเรียน ช่วยเหลือ ป้องกันปัญหา และแก้ไข ปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผลงานทางศิลปะของนักเรียน แฟ้มสะสมงานก็เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้เก็บรวบรวมผลงานศิลปะของนักเรียนเพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะแฟ้มสะสมงานสามารถนำเสนอหรือสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมบางอย่างที่สัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน เช่น ความสามารถทางสติปัญญา นิสัย และกระบวนการทำงาน ความรับผิดชอบ เป็นต้น ซึ่ง อุทุมพร จามรมาน (2540) ได้กล่าวว่า แฟ้มสะสมงานสามารถให้ ข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าของแฟ้มสมบูรณ์ครบถ้วน ตามหลักการพัฒนาเจ้าของแฟ้มเป็นรายบุคคลหรืออีกนัยหนึ่ง เป็นการพัฒนาเจ้าของแฟ้มแต่ละคนในหลาย ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน เพราะการจัดทำแฟ้มต้องอาศัยความคิด ความรู้ ความอดทน วิจารณ์ญาณ ความอดสาหัส ทักษะต่าง ๆ ซึ่งคลุมทักษะทางสมอง (cognitive) ทางจิตใจ (psychological) ทางทักษะของเจ้าของแฟ้ม นอกจากนั้น สุวิทย์ มูลคำ (2540) ได้กล่าวไว้ว่า แฟ้มสะสมงานของนักเรียนเป็นการเก็บรวบรวมผลงานของนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกโดยตัวนักเรียนเอง หรือภายใต้การแนะนำของครู มาสะสมไว้ในภาชนะอย่างใดอย่างหนึ่งอย่าง

เป็นระบบและมีจุดมุ่งหมาย เพื่อใช้เป็นข้อมูล que แสดงถึงความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ ความเจริญงอกงาม ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ของนักเรียนให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบ โดยที่ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างและประเมินแฟ้มสะสมงานด้วยกัน เรื่องราวที่บรรจุไว้ในแฟ้มสะสมงานนั้นควรเลือกกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ (learning) ซึ่งหมายถึงผลลัพธ์ (outcomes) ที่ทำให้ตัวบุคคลเกิดความรู้สึก (feeling) เจตคติ (attitude) เกิดความเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ เข้าใจผู้อื่น เข้าใจตนเองได้ดีขึ้น (สวัสต์ ดีซัน, 2540) แฟ้มสะสมงานนักเรียนเป็นการรวบรวมผลงานและบันทึกความก้าวหน้าต่าง ๆ ที่คัดสรรแล้วของนักเรียน ซึ่งรวบรวมจากบริบทต่าง ๆ และในช่วงเวลาต่าง ๆ โดยที่กระบวนการรวบรวมจะประกอบด้วย การประเมินและการประสานความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (เสาวณี เกรียร์, 2540)

4. การทำงานแนะแนวและจิตวิทยาเป็นทีมในวิชาศิลปศึกษา

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของครูศิลปะ ผู้บริหาร และครูแนะแนวได้มีการประสานงานในการชี้แนะเรื่องการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างเป็นระบบ ครูศิลปะ ผู้บริหาร และผู้ปกครองได้มีการประสานงานในการชี้แนะเรื่องการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างเป็นระบบ ครูศิลปะ ผู้บริหาร และนักจิตวิทยาได้มีการประสานงานในการชี้แนะเรื่องการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยและข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ครูศิลปะ ผู้บริหาร และครูแนะแนวได้มีการประสานงานในการชี้แนะเรื่องการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างเป็นระบบ จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนจะได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดและการบริหารงานเป็นสำคัญ เพราะงานแนะแนวเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่าย ทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนและบุคลากรภายนอกโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานแนะแนวได้รับความร่วมมือและมีการประสานงานกันเป็นอย่างดีจากบุคลากรทุกฝ่าย ซึ่งในข้อนี้ พนม ลิมอารีย์ (2533) ได้กล่าวว่า การบริการแนะแนวในโรงเรียนมิใช่เป็นเพียงหน้าที่ของนักแนะแนวเท่านั้นที่มีบทบาทหน้าที่ต่อบริการแนะแนวในโรงเรียน บุคคลหลายฝ่ายล้วนมีบทบาทที่สำคัญต่อบริการนี้ บุคคลเหล่านั้นคือผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว ครูผู้ปกครองทุกคน และนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ ในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนนั้น จะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือ และให้การช่วยเหลือจากบุคคลทุกฝ่าย ทั้งที่เป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรภายนอกโรงเรียน เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน นักจิตวิทยา หรือจิตแพทย์ ฯลฯ โดยที่แต่ละคนจะมีส่วนร่วมรับภาระหน้าที่ต่าง ๆ กัน

5. การให้ความช่วยเหลือทางจิตวิทยาในกรณีที่มีปัญหาเกินกว่าที่ครูศิลปะจะช่วยเหลือได้ เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อ เมื่อนักเรียนมีปัญหา

ทางการเรียนในวิชาศิลปศึกษาควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ และมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยปานกลาง ในข้อ เมื่อนักเรียนมีปัญหาทางการเรียนในวิชาศิลปศึกษาควรส่งไปปรึกษาครูแนะแนว และเมื่อนักเรียน มีปัญหาทางการเรียนในวิชาศิลปศึกษาควรส่งไปปรึกษานักจิตวิทยา

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยปานกลาง และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือเมื่อนักเรียนมีปัญหาทางการเรียนในวิชาศิลปศึกษาควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ การที่นักเรียนบางคนมีปัญหาและไม่สามารถจะปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ อาจจะมีปัญหาที่จะสร้างสรรค์ ไม่สามารถทำงานที่ใช้ความประณีตได้ ไม่กล้าที่จะแสดงออก ไม่พึงพอใจ ตนเอง ครูจะต้องไม่ทอดทิ้งปัญหา เพราะปัญหาเหล่านี้ นักเรียนต้องการให้ครูช่วยคลี่คลาย และแนะแนวทางแก้ปัญหาให้กับตน ครูควรสนใจเป็นพิเศษ เพื่อช่วยสร้างความมั่นใจให้นักเรียน และไม่มีความรู้สึกว่าตนเองผู้เพื่อน ในห้องเรียนไม่ได้ ช่วยคลี่คลายปัญหาและความคิดของนักเรียนโดยวิธีซักถาม พูดคุย เกี่ยวกับปัญหา และความคิด พยายามให้นักเรียนได้มีการแสดงความคิดเห็น อภิปราย และพูดคุยในปัญหาทั่วไปที่เหมาะสม และเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน การที่นักเรียนจะกล้าพูดคุยซักถามนั้น ครูต้องมีความสัมพันธ์ทางความรู้สึกต่อนักเรียนเป็นอย่างดี และครูควรแจ้งถึงปัญหาเหล่านี้ให้ผู้ปกครองได้รับทราบ ดังที่ สุวัฒน์ แก้วสุวรรณ (2532) ได้กล่าวว่า ผู้ปกครองมีโอกาสใกล้ชิดกับนักเรียนตลอดเวลาที่นักเรียนอยู่ที่บ้าน ขณะที่นักเรียนทำงานศิลปะ ผู้ปกครองมีโอกาสตักเตือน ในนักเรียนทำงานให้เป็นระเบียบเรียบร้อยได้เสมอ การได้รับคำเตือนบ่อยๆ จะทำให้นักเรียนมีนิสัยที่ดีในการทำงาน การปล่อยให้เด็กทำงานโดยขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสะอาดจะทำให้เกิดความเคยชิน และภายหลังจะแก้ไขได้ยาก การฝึกนิสัยการทำงานดังกล่าวแม้ทางโรงเรียนจะฝึกอยู่แล้วก็ตาม แต่เมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้าน ผู้ปกครองก็ควรให้ความร่วมมือโดยการตักเตือนให้นักเรียนทำงานให้เป็นระเบียบเรียบร้อยด้วย ปัจจุบันการจัดการศึกษาของไทย ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากมาย สมัยก่อนนักเรียนไปเรียนหนังสือเพื่อจะได้อ่านออกเขียนได้และคิดเลขเป็น แต่ในปัจจุบันการให้การศึกษาแก่นักเรียน มีขอบเขตกว้างขวางกว่าการไปเรียนหนังสือตามที่พูดกันมาแต่ก่อนเป็นอย่างมาก นักเรียนจะมีโอกาสได้ศึกษาทั้งจากในหนังสือ นอกหนังสือ ในโรงเรียน และนอกโรงเรียน (องค์การ อินทรมพรรณ์, 2525) ดังนั้น การที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ และเติบโตไปอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่ามีความหมาย จึงจำเป็นต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้ตลอดเวลา การที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนแต่ละวันนั้น แม้จะเป็นการให้การศึกษาส่วนหนึ่งแล้ว แต่เมื่อมาถึงบ้าน นักเรียนก็ควรได้รับการเพิ่มเติมด้วย พ่อแม่ที่ฉลาดย่อมสอนลูกให้รู้จักคิดวิเคราะห์ พิจารณาคุณค่าและแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคมอย่างมีความเป็นตัวของตัวเอง (พิทักษ์ ชูรวาณ, 2527) บิดามารดาที่สร้างบรรยากาศประชาธิปไตย คือ รับผิดชอบร่วมกับโรงเรียนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร การตัดสินใจใด ๆ ในครอบครัวเกิดจากความคิดเห็นชอบของสมาชิกทุกคน บุตรได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ วิธีการนี้เป็นแนวทางที่จะให้บุตรมีความคิดริเริ่มและความมั่นใจในตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับความคิด

เห็นของ ฮาเกน (อ้างใน อารี รังสิมันท์, 2528) ซึ่งกล่าวว่า บิดามารดาที่อบรมเด็กให้รู้จักใช้ความสามารถของตนเอง ช่วยตัวเองให้มากที่สุดและในเวลาเดียวกันก็คอยให้ความรัก ความเอาใจใส่ อธิบายเหตุผลของความเป็นไปของสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักติดตาม ใต้อาณ ลักษณะเหล่านี้จะเป็นแนวทางไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ พ่อแม่ควรฝึกให้ลูกรู้จักใช้ความสามารถของตนเองให้มากที่สุด และเห็นว่าสิ่งนั้นน่าจะสร้างให้เกิดเป็นค่านิยมขึ้นในสังคมไทย เพราะจากการที่เด็กช่วยเหลือตนเองตามวัยของตน จะทำให้เด็กพัฒนาความเชื่อมั่น รู้สึกมั่นใจในการเรียนและการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ จะเสริมสร้างให้เด็กกล้าที่จะแสวงหาความรู้ต่อเนื่องไปยังเรื่องอื่นๆ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง และมีความมั่นใจในตนเองติดตัวตลอดไป (อารี รังสิมันท์, 2528)

ด้านการประเมินผลวิชาศิลปะศึกษา

เมื่อพิจารณาโดยรวมทุกข้อในด้านนี้ ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.25$) และเมื่อพิจารณารายข้อตามลำดับข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดถึงข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุดในด้านนี้พบว่า

1. การสังเกตกระบวนการทำงานศิลปะ

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของสังเกตความตั้งใจในการทำงาน สังเกตความพร้อมในการเรียน และสังเกตกระบวนการทำงานตามขั้นตอน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ สังเกตความตั้งใจในการทำงาน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าในการให้เด็กสร้างสรรค์งานศิลปะนั้นเป็นความมุ่งหวังที่จะใช้กิจกรรมเป็นสื่อกลางในอันที่จะสะท้อนคุณค่าไปสู่บุคลิกภาพของเด็ก การวัดพฤติกรรมช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนและสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียน การสอน วิชาศิลปะให้ได้ผล การสังเกตพฤติกรรมขณะการสอน เป็นการสังเกตการทำงานของนักเรียนในแง่มุมต่าง ๆ เช่น การเลือกและการใช้เครื่องมือ การเอาใจใส่ การตั้งใจทำงาน ซึ่งในข้อนี้ วิรุณ ตั้งเจริญ (2539) ได้กล่าวว่า การทำงานศิลปะจำเป็นต้องอาศัยความตั้งใจ เพื่อให้งานทุกชิ้นเสร็จลุล่วงไปได้ และตลอดเวลาของความตั้งใจนั้นก็ต้องใช้ความพยายาม การสังเกต และความประณีตเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลา ถ้าการสร้างสรรค์ศิลปะเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ก็ย่อมหวังได้ว่าเด็กย่อมมีลักษณะนิสัยในการทำงานที่ประณีตเรียบร้อย

2. การสังเกตพัฒนาการลักษณะนิสัยของนักเรียน

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของความกล้าตัดสินใจในการทำงาน สังเกตความสะอาดเรียบร้อยของผลงาน และสังเกตการควบคุมตนเองในการทำงานของนักเรียน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือความกล้าตัดสินใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2539) ที่กล่าวถึงครูศิลปศึกษาไว้ว่าควรดูแลให้นักเรียนสร้างสรรค์งานด้วยความพยายามของตนเองกล้าคิดและกล้าตัดสินใจที่จะทำงาน อย่าส่งเสริมให้นักเรียนเอาแบบอย่างเพื่อนที่ปฏิบัติงานอยู่ด้วยกัน เพราะอาจจะติดเป็นนิสัยกลายเป็นผู้ขาดคุณค่าทางความคิดเห็นส่วนตัว กลายเป็นผู้ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ในทางตรงกันข้ามครูควรมุ่งส่งเสริม สร้างลักษณะเฉพาะตัว สร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนทุกคน ซึ่งวิชาศิลปศึกษามีหลักการเกี่ยวกับการให้การศึกษาด้านศิลปะกับเด็ก มุ่งเน้นการเสริมสร้างศิลปินิสัยให้กับผู้เรียน มิได้มุ่งหวังจะให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนเป็นศิลปิน แต่เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีประสบการณ์ทางศิลปะ มีความคิดที่ต่อดศิลปะ กิจกรรมทางศิลปะจึงเน้นหลักไปทางหวังผลระทบต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคมมากขึ้น พัฒนาศิลปินิสัยผู้เรียนให้มีบุคคลิกและอารมณ์ที่ประณีตละเอียดอ่อน โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนทางศิลปะ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2529) และในขณะที่เด็กทำงานศิลปะเด็กจะแสดงลักษณะต่าง ๆ ออกมาให้เห็น ครูสามารถใช้ลักษณะในการทำงานดังกล่าวเป็นเกณฑ์สำหรับประเมินได้เป็นอย่างดี (ประเทิน มหาพันธ์, 2531)

3. การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ในวิชาศิลปศึกษา

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของ เพื่อแสดงให้เห็นพัฒนาการการทำงานของนักเรียน เพื่อวัดทักษะการทำงานตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน และเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ในรูปของการสร้างผลงาน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ เพื่อแสดงให้เห็นพัฒนาการการทำงานของนักเรียน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า แฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำเสนอหรือสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมบางอย่างที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ในชั้นเรียน เช่น ความสามารถด้านสติปัญญา นิสัยและกระบวนการทำงาน ความรับผิดชอบ เป็นต้น ดังที่ สุวิทย์ มูลคำ (2540) ได้กล่าวถึงการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานว่ามีจุดเด่นข้อหนึ่งคือแสดงให้เห็นพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และนักเรียนได้ปรับปรุงตลอดเวลา นอกจากนี้จากการศึกษาและผลการวิจัยของ พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา (2542) แสดงให้เห็นแนวคิดของการใช้แฟ้มสะสมงานของนักเรียน ในการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาการเรียนศิลปศึกษา ดังนี้ 1) ส่งเสริมนักเรียนด้านพุทธิพิสัยในเรื่องของการค้นคว้าหาข้อมูลความรู้ การสร้างความเข้าใจ การตัดสินใจจากการรับรู้ จนกระทั่งนำมาสร้างผลงานที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง มีการวิเคราะห์ระบบความคิด โดยการถ่ายทอดมโนทัศน์ออกมาเป็นการอ่าน การเขียน เพื่อประเมินตัดสินคุณค่าผลงานของตนเองและผู้อื่นได้ 2) ส่งเสริมนักเรียนด้านจิตพิสัย ในเรื่องความสนใจ ความพยายาม การมีส่วนร่วมรวมถึงคุณลักษณะส่วนตัว โดยที่นักเรียนสามารถค้นพบและรู้จักตนเองจากกระบวนการทำงานนำไปสู่การสะท้อนตนเองออกมาในผลงาน

3) ส่งเสริมนักเรียนด้านทักษะพิเศษ โดยนักเรียนจะได้ทราบจุดอ่อนในการปฏิบัติงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นการจัดองค์ประกอบ การรับรู้ความแตกต่างของรูปแบบงาน การนำเอามโนทัศน์มาใช้ในการสร้างผลงาน ความเข้าใจที่มาของการสร้างผลงาน พัฒนาการจากงานหนึ่งสู่งานหนึ่ง อีกทั้งยังส่งเสริมกระบวนการสอนของครู ทำให้ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในด้านพัฒนาการ ความสามารถพิเศษ จุดเด่น จุดด้อย ที่ควรจะช่วยเหลือหรือส่งเสริม รวมทั้งทัศนคติ แรงจูงใจ ลักษณะนิสัย ความเฉียบไว ไหวพริบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการปฏิบัติงานด้วย

4. การใช้แบบทดสอบในวิชาศิลปะศึกษา

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของเพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน เพื่อวัดการแสดงออกทางความคิดของนักเรียนทางการวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และเพื่อวัดกระบวนการทำงานตามขั้นตอนของนักเรียนตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน จากผลการวิจัยในข้อนี้จะเห็นได้ว่าการทดสอบหลังการเรียนช่วยให้ครูได้เข้าใจนักเรียนในด้านความรู้ว่านักเรียนสามารถทราบและจำเรื่องราวของประสบการณ์ที่ได้รับอย่างไร ในด้านความเข้าใจ ได้รู้ว่่านักเรียนเข้าใจในคุณค่าและหลักการของศิลปะเพียงไรตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งในข้อนี้ วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (2516) ได้กล่าวว่า วิธีการที่จะประเมินผลการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาไว้ว่า สามารถทำได้หลายวิธีโดยควรพิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะต่างๆของการเรียนและกิจกรรม สำหรับการวัดผลทางพฤติกรรมในด้านความรู้ ความเข้าใจนั้น สามารถใช้วิธีการทดสอบได้เป็นอย่างดี การทดสอบเป็นวิธีวัดที่สำคัญ และใช้มากในการวัดพฤติกรรมทางสมอง (ชลอ พงษ์สามารถ, 2526)

5. การใช้ข้อสอบมาตรฐานในวิชาศิลปะศึกษา

เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในข้อของใช้เพื่อวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ใช้เพื่อวัดความถนัดและความสามารถของนักเรียนและใช้เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยรวมในข้อนี้ ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย และข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ ใช้เพื่อวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน การทดสอบทางสมรรถภาพทางการสร้างสรรค์ของเด็ก ยึดกับการทดสอบสมรรถภาพทางด้านอื่นๆ เป็นต้นว่า ทางด้านวิชาการ ทางด้านกีฬา สมรรถภาพทางการสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติภายในของเด็ก ซึ่งเด็กจะแสดงออกมาในพฤติกรรมของเด็กนั่นเอง การที่ครูจะเข้าใจว่าพฤติกรรมนั้นๆว่ามีคุณสมบัติทางการสร้างสรรค์มากน้อยเพียงใด ก็ด้วยการแปลความหมายของพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกโดยผ่านตัวกลางต่าง ๆ เช่น ทางศิลปะ ดนตรี และวรรณคดี

เป็นต้น สิ่งสำคัญที่ครูจะต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้คือความหมายของพฤติกรรมซึ่งบุคคลได้แสดงออก โดยปกติครูจะกำหนดคุณสมบัติที่บ่งชี้ถึงลักษณะทางการสร้างสรรค์ไว้เป็นเกณฑ์แล้ว ครูก็จะสร้างแบบทดสอบขึ้นเพื่อให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมให้ปรากฏ หลังจากนั้นครูจึงอ่านพฤติกรรมของเด็กจากผลงานที่สร้างขึ้นแล้วแปลความหมายเพื่อนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่ครูได้กำหนดไว้แต่ต้น ทำให้ครูสามารถทราบถึงสมรรถภาพทางการสร้างสรรค์ของเด็กได้ดี ข้อทดสอบที่ครูสร้างขึ้นหรือข้อทดสอบมาตรฐานที่ใช้ทดสอบสมรรถภาพทางการสร้างสรรค์ในเด็กสร้างขึ้นเพื่อทดสอบความสามารถในด้านศิลปะ เช่น การต่อเติมรูปสิ่งของให้สมบูรณ์ การวาดโดยเอาเส้นสายที่กำหนดให้มาประกอบกัน (ประเทิน มหาพันธ์, 2531)

กล่าวโดยสรุป เป้าหมายสูงสุดของการเรียนการสอน คือ การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ วิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่จะช่วยสร้างเสริมและปลุกดันให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองให้เต็มขีดความสามารถทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ดังนั้น การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาศิลปศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรค้นหาและพัฒนาให้มีคุณภาพอยู่เสมอ เพื่อจะได้ส่งผลที่มีคุณค่าแก่ชีวิตของผู้เรียน ซึ่งในการนำแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาศิลปศึกษาเป็นเรื่องที่ครูควรได้ศึกษาค้นคว้า เพื่อนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจากการสำรวจความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยในการนำทฤษฎีนี้มาใช้ในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา และจากข้อสังเกตครูศิลปศึกษาที่เห็นด้วยในทุกด้านของทฤษฎีจะเป็นครูศิลปศึกษากลุ่มที่มีประสบการณ์ทางการสอนในช่วง 6-10 ปี และเคยผ่านการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ครูศิลปศึกษากลุ่มนี้มีความเห็นด้วยเช่นนี้ คงเป็นเพราะครูศิลปศึกษากลุ่มนี้กำลังอยู่ในช่วงของการทำงานที่กำลังเข้าที่ ไม่ใช่ครูใหม่ หรือเก่าจนเกินไป จึงมีความเข้าใจการสอนและสนใจในแนวคิดหรือความเคลื่อนไหวทางการศึกษาใหม่ ๆ เพื่อที่จะนำมาพัฒนาตนเองทางด้านการสอนสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งในด้านวิธีการสอนครูศิลปศึกษามีความเห็นด้วยว่าสามารถนำหลักการตามแนวทางของทฤษฎี คือ การเรียนเป็นกลุ่ม การใช้คำถามในการสอน การให้นักเรียนทำกิจกรรมและสร้างผลงานศิลปะ การใช้สื่อเพื่อให้นักเรียนเกิดจินตนาการ และการจัดการสอนให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง โดยเห็นว่าหลักการเหล่านี้ล้วนเหมาะสมกับการสอนในวิชาศิลปศึกษา เพราะจะทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง เกิดความสนุกสนาน และการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษาเห็นด้วยว่าการจัดสิ่งแวดล้อมจะช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนโดยเฉพาะการจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนโดยการนำผลงานของนักเรียนมาประดับตกแต่งห้องเรียน จะเป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีความภาคภูมิใจ และรู้สึกว่าคุณภาพมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ผลงานของนักเรียนจะช่วยให้ นักเรียนสามารถรับรู้ และสื่อความหมายจากจินตนาการร่วมกันได้เป็นอย่างดี ด้านแนะแนวและ

จิตวิทยา ครูศิลปศึกษาเห็นว่าในด้านนี้จะสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้น้อยกว่าทุกด้าน ผู้วิจัยคิดว่าคงเป็นเพราะตามสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ไม่มีนักจิตวิทยา หรือครูแนะแนวโดยตรง ประกอบกับส่วนใหญ่ขาดความร่วมมือจากผู้บริหาร จึงไม่สามารถนำหลักการตามทฤษฎีไปดำเนินการได้ในทุกเรื่อง และด้านการประเมินผลวิชาศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษาเห็นด้วยที่จะนำวิธีการวัดที่หลากหลายมาใช้ในการประเมิน เนื่องจากการประเมินผลดังกล่าวล้วนเป็นการประเมินผลตามความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการสำรวจความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยบุทวิธี่ 4 ดาว อันจะเป็นการจุดประกายให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีดังกล่าว และเมื่อครูได้เล็งเห็นความสำคัญของทฤษฎี โดยมีความเห็นด้วยในการนำทฤษฎีไปใช้ในการสอนวิชาศิลปศึกษาอันจะเป็นประโยชน์แท้จริงที่จะเกิดแก่นักเรียน ซึ่งการที่ครูศิลปศึกษามีความเข้าใจ และได้นำทฤษฎีดังกล่าวไปใช้ปฏิบัติจริง จะทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง นักเรียนจะสามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มขีดความสามารถของแต่ละคน และมีความสุขในการเรียนวิชาศิลปศึกษา อันจะส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของนักเรียนได้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

1. ควรจัดให้มีการอบรมครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับเทคนิค วิธสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเน้นให้มีส่วนร่วมให้มากที่สุด ตลอดจนมีการนิเทศและติดตามผลให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ
2. ควรได้นำแนวความคิดและความต้องการเบื้องต้นของครูศิลปศึกษามาสร้างเป็นกรอบปรับปรุงสภาพแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมตรงกับความต้องการของโรงเรียนและครูผู้สอนอย่างจริงจังทุก ๆ โรงเรียน เพื่อประโยชน์สูงสุด
3. ควรพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการแนะแนวในโรงเรียนอย่างจริงจังโดยอาศัยการประสานกันอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้บรรลุถึงจุดสูงสุดของนักเรียนแต่ละคน
4. ฝ่ายวัดและประเมินผลของโรงเรียนควรได้ชี้แจงและร่วมวางแผนทางการประเมินผลกับครูศิลปศึกษา ตามหลักการก่อนล่วงหน้าให้เป็นรูปธรรมชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
2. ควรมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่องนี้โดยขยายขอบเขตการวิจัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ก่อ สวัสดิทานิชย์. ศิลปศึกษากับการพัฒนาประเทศ. ในหนังสืออนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพ
ศาสตราจารย์ ดร. จรูญทัศน์ พุกกะมาน 26 มกราคม 2519. หน้า 18-24.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศิรินทรา, 2519.

กัญชรี คำชาย. จิตวิทยาแนะแนวเด็กวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
สวนสุนันทา, 2542.

กัญญา เตชานุวัฒน์สกุล. ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพด้านการ
สอนของครูประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

กัจจ สุนพงษ์ศรี. สรุปคำบรรยายเรื่อง การเรียนการสอนศิลปศึกษาในภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (บรรณาธิการ) สรุปการอภิปรายเรื่อง
บนเส้นทางการพัฒนาศิลปศึกษา, หน้า 19. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ศูนย์การพิมพ์, 2530.

เกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว, สุรีย์ กาญจนวงศ์. แม่และเด็ก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
2523.

เกษร ติตะจारी. กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2543.

เกษร ติตะจारी. ศิลปศึกษาขั้นนำ. กรุงเทพมหานคร: เอกสารคำสอน ภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

เกษร สิงห์ธนะ. การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง 2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2
ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา
ประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

โกวิท เขื่อนกลาง. การประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน. ภูมิปัญญา 25 ปี ราชภัฏบุรีรัมย์.
พินนี้ พับลิชชิ่ง, 2539 : 213-248.

โกวิท ประวาลพุกภัย. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับอนาคต. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน, 2541.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. ใน รายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย. ฉบับที่ 18 (ธันวาคม 2542): 1.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)**. กรุงเทพมหานคร: อรรถผลการพิมพ์, 2540.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **สรุปแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน, 2540.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)**. กรุงเทพมหานคร: หจก.เม็ดทรายพรีนติ้ง, 2540.
- ครรชิต นิควอนุตรพันธ์. **ความคาดหวังของครูศิลปศึกษาต่อบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- จินตนา พุทธิพันธ์. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสมบัติของสสารโดยใช้ระดับคำถามที่แตกต่างกัน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.
- ชลอ พงษ์สามารถ. **ศิลปะสำหรับครูมัธยม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์, 2526.
- ขวลิต ดาบแก้ว และ สุดาวดี เหมทานนท์. **วิธีสอนศิลปศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2525.
- ขวลิต โพธิ์นคร. **อีกทางเลือกหนึ่งของการประเมิน**. เอกสารประกอบการอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเรื่อง การพัฒนาคุณภาพครูตามเกณฑ์มาตรฐานระดับคุณภาพครู (NTQ) สู่การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการ โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์, 2542.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. **กิจกรรมศิลปะเด็กอนุบาล**. กรุงเทพมหานคร: แพลนพับลิชชิ่ง, 2531.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. **ภาพเขียนฝาผนัง : กิจกรรมที่น่าส่งเสริมสำหรับเด็กไทย**. รักลูก ปีที่ 3 ฉบับที่ 33 (ตุลาคม 2528): 76.

- ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์. การประเมินผลโดยใช้แฟ้มผลงานดีเด่น (Portfolio). เอกสารประกอบการอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเรื่อง การพัฒนาคุณภาพครูตามเกณฑ์มาตรฐานระดับคุณภาพครู (NTQ) สู่การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์, 2542.
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร. ทักษะและเทคนิคการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2527.
- ชาญชัย อัจฉินสมาจาร. ผู้ปกครองกับการสร้างบรรยากาศในบ้านที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของเด็ก. *สารพัฒนาหลักสูตร*. 85 (เมษายน 2532): 13-16.
- ชาญชัย อินทรประวัตติ. ระเบียบวินัยกับความคิดสร้างสรรค์. *วิทยาสาร* (สิงหาคม 2518): 19.
- ชาติชาย ม่วงปฐม. ผลของวิธีการเรียนแบบร่วมมือและระดับความสามารถทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อผลการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ดำรง วงศ์อุปราช. กิจกรรมศิลปะ : อาร์ตแคมป์. ศิลปะเด็ก *ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ*, สรุปการจัดชุมนุมเชิงปฏิบัติการศิลปะเด็ก (Art Camp). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์การพิมพ์, 2529.
- ดุษฎี ปรีพัตร ณ อุตยา. *เด็กปัญญาเลิศ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเลิฟแอนเลิฟเพรส, 2535.
- ต่อต้าน ธาวีเกษ. สภาพและปัญหาของการสอนวิชาศิลปะกับชีวิตตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- เดือนใจ ทองสำริด. *ปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิดของนักการศึกษาไทย*. คุรุทัศน์ ฉบับที่ 1 (พฤษภาคม 2541) : 84-92.
- ทศพล สังหิตนุ. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางบ้านและสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 10. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ทศนา แคมมณี. การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา. *วารสารวิชาการ* ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม 2542) : 6-7.

- เทียนชัย เสาจินดารัตน์. สภาพและความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- นพดล สายทองยนต์. ปัญหาการสอนวิชาศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร. การปรับปรุงการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. (อัดสำเนา)
- นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร. ศิลปศึกษากับครูประถม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตีรณสาร, 2525.
- บงกชพันธุ์ ทองงาม. คู่มือพัฒนาศักยภาพเพื่อนำไปสู่ความเป็นอัจฉริยะทางศิลปะของเด็ก. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540 (อัดสำเนา)
- บรรจง บุญถาวร. สภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กิनावงศ์. วิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์, 2527.
- บุรุษย์ ศิริมหาสาคร. การสร้างและการใช้แฟ้มสะสมงาน : Portfolio Plus in Action. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2541.
- ประคอง กรรณสูต. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข). กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ประเทิน มหาจันทร์. ศิลปะในโรงเรียนประถม. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์, 2531.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. กระบวนการกลุ่ม. วารสารครุศาสตร์ 26 (กรกฎาคม-ตุลาคม 2540): 30.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านพลศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เอสอาร์ พรินต์ติ้งลิมิตเต็ด พาร์ทเนอร์ชิป, 2540.
- ปรีชา เกาทอง. การวัดและประเมินผลทางศิลปกรรม. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. (สำเนา).
- เปรมฤดี มหาภาสกร. การศึกษาการสอนพิเศษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- พนม ลีมาอารีย์. การแนะนำเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮาส์, 2533.

- พนม อินวกุล. สภาพและความต้องการในการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาประถมศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา. ผลของการใช้แฟ้มสะสมงานนักเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาจิตรกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- พิทักษ์ ชูรเวช. ปัญหาเด็กเรียนไม่ดี. ประชาศึกษา. 34 (สิงหาคม 2527): 4-6.
- พิภพ ปิติ. ปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาของ
ครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานการศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2534.
- พิสมัย สังข์ทอง. ผลของการร่วมมือในการอ่านโดยกลุ่มตั้งเป้าหมายร่วมกันที่มีต่อการอ่าน
เข้าใจความภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- พีระศักดิ์ เทพไตรรัตน์. การศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- ไพฑูริย์ สีนลรัตน์. บทบาทของชุมชนต่อโรงเรียน. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับ
ชุมชน เล่มที่ 1. หน้า 78-80 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.
- ภพ เลหาไพบูลย์. การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
เชียงใหม่คอมเมอร์เชียล, 2534.
ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. อิทธิพลของระบบการเรียนการสอนสองระบบที่มีต่อศิลปศึกษา. ทัศนศิลป์
เชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2530.
- มาลียา กองสุข. ความคิดเห็นของครูศิลปะในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการประเมินผล
การเรียนวิชาศิลปศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, 2534.

- มีนา คงสุริยะนาวัน. **ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูประถมศึกษาเกี่ยวกับ การจัดการและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- यररยง ยิวอ่อน. **การเรียนการสอนและการประเมินผลจากสภาพจริงโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ดีเด่น.** สุรินทร์: โรงพิมพ์รุ่งอรุณเกียรติออฟเซ็ท, 2540.
- บุพิน จายะภูมิ. **การศึกษาการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. **หลักการแนะแนว.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2537.
- ราชบัณฑิตสถาน. **พจนานุกรม พ.ศ. 2525.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2525.
- ลลิตพรรณ ทองงาม. **การเสริมสร้างศักยภาพด้านศิลปะศึกษาของนักเรียนกรุงเทพมหานคร.** นนทบุรี: เอส อาร์ พรินต์ติ้ง ลิมิตเตด พาร์ทเนอร์ชิป, 2540.
- ละเอียต ลิ้มอักษร. **ที่พึ่งของเด็ก. ประชาศึกษา.** 28 (พฤษภาคม 2520): 14-16.
- เลิศ อานันทนง. **เทคนิควิธีการสอนศิลปะเด็ก.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- เลิศ อานันทนง. **ศิลปะในโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กราฟิควอร์ค, 2523.
- เลิศ อานันทนง. **หลักการสอนศิลปะศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มสร้างเสริม ลักษณะนิสัย.** นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.
- วบุลย์ ตั้งเจริญ. **ศิลปะศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสโตร, 2539.
- วรรณิ์ โสมประยูร. **การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านคณิตศาสตร์.** นนทบุรี: เอส อาร์ พรินต์ติ้งลิมิตเตด พาร์ทเนอร์ชิป, 2540.
- วรสุดา ขวัญสุวรรณ. **สภาพและปัญหาของการสอนศิลปะศึกษาของครูศิลปะศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา ศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- วราภรณ์ รักวิชัย. **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร: แสงศิลป์การพิมพ์, 2533.
- วัชรินทร์ ฐิตอดิศักดิ์. **ทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. **การแนะแนวโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

- วัฒนาพร รัชงษ์ทุกข์. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, 2541.
- วัลนิภา ฉลากบาง. จิตวิทยาและการแนะแนวเด็กประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ โอ. เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์, 2535.
- วาสนา ณ นคร. การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. "ศิลปะเด็ก : ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ" ใน **สรุปการจัดชุมนุมเชิงปฏิบัติการศิลปะเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2529.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต. ใน **สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต**. หน้า 40-42 กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์การพิมพ์, 2529.
- วิชาการ, กรม. การประเมินผลจากสภาพจริง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2539.
- วิชาการ, กรม. **คู่มือการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533**. เอกสารการอบรมเชิงปฏิบัติการใช้หลักสูตร พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง 2533. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ, 2533.
- วิชาการ, กรม. **คู่มือหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.
- วิชาการ, กรม. **คู่มือหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.
- วิชาการ, กรม. **ศิลปะศึกษา**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2527.
- วิชาการ, กรม. **หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ คุรุสภา, 2530
- วิชาการ, กรม. **เอกสารแนะนำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ คุรุสภาลาดพร้าว, 2533.
- วิบูลย์ จันทร์แย้ม. **สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- วิรัตน์ พิษณุไพบูลย์. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ศิลปะศึกษา ใน **สุมิตร คุณานุกร (บรรณาธิการ), หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ**, หน้า 163. กรุงเทพมหานคร: สารมวลชนการพิมพ์, 2520.
- วิรัตน์ พิษณุไพบูลย์. **ศิลปนิยม**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

- วิรัตน์ พิชญโพบูลย์. ศิลปะในโรงเรียนประถม. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2531.
- วิรัตน์ พิชญโพบูลย์. **วิชาศิลปะศึกษา**. เอกสารการอบรมสัมมนาอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาของสถาบันฝึกหัดครู หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2516.
- วิรุณ ตั้งเจริญ และวรรณรัตน์ อินอ้า. **ศิลปะประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สารศึกษาการพิมพ์, 2515.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. **ศิลปะศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิวัฒนาการ, 2526.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. **แผนพัฒนาการแนะแนวกระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2540.
- ส. วาสนา ประवालพุกษ์. การประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับสภาพจริง : การใช้แฟ้มสะสมงาน. **สารพัฒนาหลักสูตร 15** (กรกฎาคม - กันยายน 2539): 41-44.
- ส. วาสนา ประवालพุกษ์. การวัดผลจากการปฏิบัติจริง (Authentic Performance Measurement) **สารพัฒนาหลักสูตร 15** (เมษายน-มิถุนายน 2539): 46-51.
- สวัสต์ ดีซัน. **การจัดทำแฟ้มสะสมประสบการณ์และการเรียนรู้ (Portfolio)**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทบูรพาสาส์น จำกัด, 2540.
- สุชา จันทน์แอม. **จิตวิทยาพัฒนาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2536.
- สุชาดา สดาวร. **ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สุดารัตน์ เพชรรุจี. **สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สุธน พรเสริมลักษณะ. **การวิเคราะห์สื่อสารการสอนระดับประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- สุปรัชญา หิรัญโต. **การวางแผนด้านอาคารและสภาพแวดล้อม**. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนพัฒนาโรงเรียน หน่วยที่ 5**. สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2524.
- สุพล บุญทรง. **จิตวิทยาพัฒนาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

- สุมณฑา พรหมบุญ. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. **ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านทฤษฎีและแนวปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2540. (อัดสำเนา)
- สุมณฑา พรหมบุญ. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. นนทบุรี: เอส อาร์ พรินต์ติ้งลิมิตเตดพาร์ทเนอร์ชิป, 2540.
- สมน อมรวิวัฒน์. ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้. ใน **การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี,** หน้า 3-11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไอดีเอสแควร์, 2541.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. **ข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือ.** สารพัฒนาหลักสูตร. 12 (มกราคม-มีนาคม 2536): 3-5.
- สุรีย์ บามเออร์. การเรียนรู้โดยการร่วมมือ. **วารสารวิชาการ-อุดมศึกษา.** ฉบับที่ 2 (กันยายน-ธันวาคม 2535): 14-24.
- สุลักษณ์ ศรีบุรี. การวัดและการประเมินผลทางศิลปศึกษา. **เอกสารสรุปการอภิปรายเรื่องบนเส้นทางพัฒนาศิลปศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์วิทยาลัยครูเทพสตรี ลพบุรี, 2530.
- สุวัฒนา แก้วสุวรรณ. **บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครู และนักเรียน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- สุวิทย์ มูลคำ. **แฟ้มสะสมงาน Portfolio.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ที พี พรินท์ จำกัด, 2540.
- เสริมศรี ไชยคร และคณะ. **เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องแฟ้มสะสมงาน.** 2539 (อัดสำเนา).
- เสาวณี เกรียร์. **จุดมุ่งหมายและศักยภาพของแฟ้มสะสมผลงานนักเรียน. โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ, 2540.
- หน่วยศึกษานิเทศก์, สำนักการศึกษา. ใน **เอกสารโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2540.
- องค์การ อินทรมพรรย์. **แนวทางการใช้หลักสูตรประถมศึกษาในปัจจุบัน.** ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนประถมศึกษา เล่มที่ 2,** หน้า 65-117. กรุงเทพมหานคร: ฟีนีქซ์ลิชชิ่ง, 2525.
- อนันต์ ศรีโสภา. **การวัดผลการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

- อรัญญา มูลคำ. **Child Centre : Storyline Method : บูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพมหานคร: ที.พี. พรินท์ จำกัด, 2542.
- อรพรรณ พรสีมา. การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ. **วารสารครุศาสตร์**. 28 (กรกฎาคม-ตุลาคม 2540): 30-32.
- อรพรรณ พรสีมา. **ศูนย์วิทยากร : นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพเด็ก**. นนทบุรี: เอส อาร์ พรินต์ติ้ง ลิมิตเต็ด พาร์ตเนอร์ชิป, 2540.
- อัญชลี โสมดี. **ศิลปะสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: เอกสารประกอบการสอน คล 409, 2530.
- อาทร รัตนคำวน. ท่านอาจช่วยลูกหลานของท่านในเรื่องการเรียนการสอน. **การศึกษาเอกชน**. 4 (8 พฤษภาคม 2522): 20-22.
- อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์. **แฟ้มสะสมงานนักเรียน**. **วารสารครุศาสตร์** 26 (มีนาคม-มิถุนายน 2541): 54-64.
- อารี รังสินันท์. **ความคิดสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2528.
- อารี สุทธิพันธ์. **คิดกันหน่อยเรื่องศิลปศึกษา**. ใน **การแสดงศิลปะเด็กแห่งประเทศไทยครั้งที่ 1**. หน้า 41-45. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บี เอฟ ไอ จำกัด, 2523.
- อารี สุทธิพันธ์. **วิชาชุดครูประกาศนียบัตรครุมัธยมของคุรุสภา วิชาศิลปศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515 ข.
- อารี สุทธิพันธ์. **ศึกษาศิลปะและศิลปศึกษา**. ใน **60 ปี อารี สุทธิพันธ์**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2535.
- อุทุมพร จามรมาน. **แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ของนักเรียน ครูศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน เพื่อการพัฒนานักเรียน**. กรุงเทพมหานคร: หจก. ฟันนี่พับบลิชซิง, 2540.
- อุบล ตูจินดา. **หลักและวิธีสอนศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2532.
- อุษณีย์ เย็นสบาย. **จิตวิทยาแนะแนว**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ โอ. เอส พรินต์ติ้ง เฮ้าส์, 2533.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. **การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน**. กรุงเทพมหานคร: มปท., 2540.
- เอนกกุล กรี่แสง. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เจมส, 2520.

ภาษาต่างประเทศ

- Arends, R.I. **Learning to teach**. 3rd ed. New York: McGraw-Hill, 1994.
- Bell, B.F. **Children's science, constructivism and learning in science**. Gelong : Deakin University Press, 1981.

- Bird, T. **The school teacher's portfolio : An essay on possibilities.** 2nd ed. Newbury Park. CA : Sage, 1990.
- Bloom, B.S. Evaluation to improve learning. New York : McGraw-Hill, 1981.
- Chapman, L.H. **Approaches to Art in Education.** New York: Harcourt Brace Javanovich, 1978.
- Cobb, P. "Where is the mind? Constructivist and sociocultural perspective on mathematical development." *Educational Research.* 23 (July 1994) 13-20.
- Dale, E. **Audio – Visual Method in teaching.** 3rd ed. New York: The Dryden Press, 1969.
- Drever, J. **A Dictionary of Psychology.** Penquin Book, 1952.
- Eisner, E.W. Examining Some Myths in Art Education, **Studies in Art Education.** 15 (1973-1974): 7-16.
- Hamn, M. and Adams, D. Portfolio Assessment. **The Science teacher.** 58 (May 1991): 18-21.
- Hass, K.B., Packer, H.Q. **Preparation and use of Audio–Visual aids.** 3rd ed. New York: Prentice-Hall, 1955.
- Hilderbrand, B. **Guiding Yong Children.** New York: Macmillan Publishing, 1975.
- Hopson, S.K. A Discriptive Study of the Problems and Concerns of Begining Art Teachers. Doctoral Dissertation, The University of Nebraska-Lincoln, 1985. **Dissertation Abstracts International** 46 (1986): 12A.
- Jefferson, B. **Teaching Art to Children.** Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1960.
- Johnson, D.W., Johnson, R.T., and Holubec, E.J. **Circle of Learning : Cooperation in the Classroom.** 4th ed. Minnesota: Interaction Book Company, 1993.
- Kay Mc Kinney. "Five Tips to Improve Teaching."
- Landing, K.M. **Art, Artistis, and Art Education.** New York: Mc Graw-Hill, 1976.
- Linderman, Earl W, and Herberholz Donald W. **Developing Artistic and Perceptual Awareness.** Wm. C Brown Company Publishers, 1981.
- Lowenfeld, Viktor. Creative and mental growth.** (5th ed.) New York : Macmillan. Copyright C, 1970.
- Mark, SideLnick. **Art Education.** the Journal of the National Art. Education Association. November, 1995. Volume 48, No 6.
- Ralph, A. Smith. **The Sense of Art.** A study in Aesthetic Education, New York: Routledge, 1980.

- Richey, R.W. **Planning for teaching: An Introduction to education.** 2nd ed. New York: McGraw Hill Book Co., 1958.
- Schirmacher, R. **Art and Creative Development for Young Children.** Second Edition. Alband: DelmarPublishers Inc., 1993.
- Slavin, R.E. **Cooperative Learning: Theory, Research and Practice.** Boston: Allyn and Bacon, 1995.
- Stueck, Lawrence Estes. "The Design of Learning Environments (Playgrounds, Elementary Classrooms)." **Dissertation Abstracts International** 52 (September 1991): 3159-A.
- Terence, Wooff. **Development in Art Teaching.** First published in 1978.
- Thorburn, Ray Wallace. "The Place of Teacher Attitude in Curriculum Design : A Case Study of How Art Teachers in New Zealand Primary and Secondary Schools View Their Role." **Dissertation Abstracts International** 42 (January 1982): 2983-A.
- Vongsingthong, P. B. "Perception" Perceptions of the Use and Effectiveness of Instructional Media in Teaching Studio Art Courses. **Dissertation Abstracts International.** 45 (September, 1984)
- Weber, Joseph Alfred. "The Jugendstil and its Relation to The Development of Child-Centered Art Education." **Dissertation Abstracts International** 44 (July 1983): 2018-A.
- Wiggins, G. A true test : Toward more authentic and equitable assessment. **Phi Delta Kappa.** 1989: 703-713.
- Wolf, D.P. Portfolio Assessment : Sampling student work. **Educational Leadership.** 46 (April 1989): 35-39.
- Wright, Joyce Ellen. "Arts Education in Secondary School Cloassrooms : Factors Ralated to what Students Learn." **Dissertation Abstracts International** 46 (February 1988): 2167-A.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

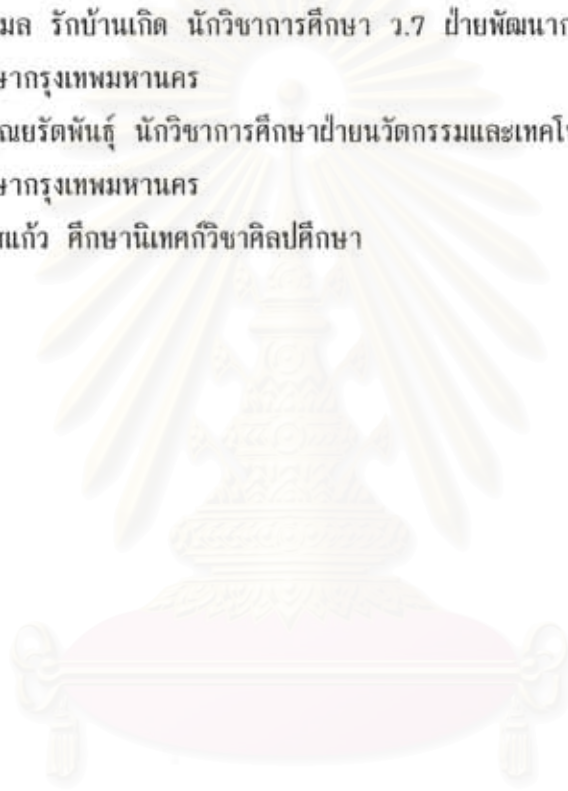
ภาคผนวก ก

รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ พิชญโพบูลย์ อดีตหัวหน้าภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษประจำภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นนักวิชาการที่แต่งตั้งดำรงศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษา
2. รองศาสตราจารย์ สลิตพรรณ ทองงาม อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. นางสาวมาสวิมล รักบ้านเกิด นักวิชาการศึกษา ๖.7 ฝ่ายพัฒนาการเรียนการสอน สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
4. นายสุรพล บุญรัตพันธุ์ นักวิชาการศึกษาฝ่ายนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
5. นายวิฑูรย์ โสแก้ว ศึกษาพิเศษภาควิชาศิลปศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร และจำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มเขตกรุงธนใต้

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	สำนักงานเขต	จำนวนครู (คน)
1	วัดม่วง	บางแค	1
2	หมู่บ้านเศรษฐกิจ	บางแค	1
3	บางแค (เนื่องสังวาลย์อนุสรณ์)	บางแค	1
4	วัดบุญยประดิษฐ์	บางแค	1
5	คลองหนองใหญ่	บางแค	1
6	วัดทุ่งครุ	ทุ่งครุ	1
7	ราษฎร์บูรณะ	ทุ่งครุ	1
8	บางมด	ทุ่งครุ	1
9	สามัคคีบำรุง	ทุ่งครุ	1
10	นาหลวง	ทุ่งครุ	1
11	วัดสน	ราษฎร์บูรณะ	1
12	วัดसारอด	ราษฎร์บูรณะ	1
13	วัดสี่ลูก	จอมทอง	1
14	วัดนางนอง	จอมทอง	1
15	วัดโพธิ์แก้ว	จอมทอง	1
16	วัดนาคนิมิตร	จอมทอง	1
17	วัดยายร่ม	จอมทอง	1
18	วัดมงคลวราราม	จอมทอง	1
19	วัดโพธิ์ทอง	จอมทอง	1
20	วัดไทร	จอมทอง	1
21	วัดสุวรรณ	คลองสาน	1
22	วัดสุทธาราม	คลองสาน	1
23	วัดทองธรรมชาติ	คลองสาน	1
24	วัดเศวตฉัตร	คลองสาน	1
25	วัดหัวกระบือ	บางขุนเทียน	1
26	วัดเลา	บางขุนเทียน	1
27	วัดกำแพง	บางขุนเทียน	1
28	บางขุนเทียนศึกษา	บางขุนเทียน	1

กลุ่มเขตกรุงธนใต้ (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	สำนักงานเขต	จำนวนครู (คน)
29	ศาลเจ้า	บางขุนเทียน	1
30	บ้านนายเหรียญ	บางบอน	1
31	บ้านนายผล	บางบอน	1
32	พระยามนธราวุฒศรีพิจิตร	บางบอน	1
33	วัดบางบอน	บางบอน	1
34	วัดโพธิ์นิมิตร	ธนบุรี	1
35	วัดกระจัดพิณ	ธนบุรี	1
36	วัดเวฬุราชิน	ธนบุรี	1
37	วัดกัลยาณมิตร	ธนบุรี	1
38	วัดราชคฤห์	ธนบุรี	1
39	วัดประยูรวงศ์	ธนบุรี	1
40	วัดประดิษฐาราม	ธนบุรี	1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร

ดับที่	ชื่อโรงเรียน	สำนักงานเขต	จำนวนครู (คน)
1	วัดนิมมานรดี	ภาษีเจริญ	1
2	วัดจันทร์ประดิษฐาราม	ภาษีเจริญ	1
3	วัดไชยนิมพลี	ภาษีเจริญ	1
4	วัดมะพร้าวเตี้ย	ภาษีเจริญ	1
5	วัดโตนด	ภาษีเจริญ	1
6	บางเขื่อนกนัง	ภาษีเจริญ	1
7	วัดทองศาลางาม	ภาษีเจริญ	1
8	วัดประดู่	ภาษีเจริญ	1
9	วัดราชสิทธิาราม	บางกอกใหญ่	1
10	วัดท่าพระ	บางกอกใหญ่	1
11	วัดประดู่นิมพลี	บางกอกใหญ่	1
12	วัดตีตวัด	บางกอกใหญ่	1
13	วัดบางขุนนนท์	บางกอกน้อย	1
14	วัดวิเศษการ	บางกอกน้อย	1
15	วัดโพธิ์เรียง	บางกอกน้อย	1
16	วัดยางสุทธาราม	บางกอกน้อย	1
17	วัดศรีสุทธาราม	บางกอกน้อย	1
18	วัดมณี	บางกอกน้อย	1
19	วัดอัมพวา	บางกอกน้อย	1
20	วัดสุวรรณคีรี	บางกอกน้อย	1
21	วัดดุสิตาราม	บางกอกน้อย	1
22	วัดอาวุธวิกสิตาราม	บางพลัด	1
23	วัดศิริไอยสวรร์ค	บางพลัด	1
24	วัดเปาโรหิตย์	บางพลัด	1
25	วัดเทพากร	บางพลัด	1
26	วัดวิมุตยาราม	บางพลัด	1
27	วัดบางพลัด	บางพลัด	1
28	วัดรวก	บางพลัด	1

ร่างที่ 11 (ต่อ)

กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	สำนักงานเขต	จำนวนครู (คน)
29	วัดสามัคคีอุทาวาส	บางพลัด	1
30	วัดหนองแขม	หนองแขม	1
31	วัดอุดมรังสี	หนองแขม	1
32	ประชาบารุง	หนองแขม	1
33	บ้านขุนประเทศ	หนองแขม	1
34	คลองทวีวัฒนา	ทวีวัฒนา	1
35	คลองบางพรหม	ทวีวัฒนา	1
36	คลองมหาสวัสดิ์	ทวีวัฒนา	1
37	วัดปุณาวาส	ทวีวัฒนา	1
38	วัดทอง	ตลิ่งชัน	1
39	ฉิมพลี	ตลิ่งชัน	1
40	วัดพิบูล	ตลิ่งชัน	1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร่างที่ 11 (ต่อ)

กลุ่มเขตเจ้าพระยา

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	สำนักงานเขต	จำนวนครู (คน)
1	วิสุทธิศ	ดินแดง	1
2	วิชาการ	ดินแดง	1
3	สามเสนนอก	ดินแดง	1
4	ประชากรราษฎร์บำเพ็ญ	ห้วยขวาง	1
5	พระราม 9 กาญจนนาภิเษก	ห้วยขวาง	1
6	วัดสะพาน	คลองเตย	1
7	วัดคลองเตย	คลองเตย	1
8	สุเหร่าบางมะเขือ	คลองเตย	1
9	แจ่มจันทร์	คลองเตย	1
10	ศูนย์รวมน้ำใจ	คลองเตย	1
11	ชุมชนหมู่บ้านพัฒนา	คลองเตย	1
12	สวัสดีวิทยา	คลองเตย	1
13	วัดภาษี	คลองเตย	1
14	สุเหร่าบ้านดอน	คลองเตย	1
15	วัดดอกไม้	ยานนาวา	1
16	วัดช่องลม	ยานนาวา	1
17	วัดช่องนนทรี	ยานนาวา	1
18	วัดปรีวาศ	ยานนาวา	1
19	วัดยานนาวา	ยานนาวา	1
20	วัดไผ่เงินโชตนาราม	บางคอแหลม	1
21	วัดราชสิงขร	บางคอแหลม	1
22	วัดลาดบัวขาว	บางคอแหลม	1
23	วัดไทร	บางคอแหลม	1
24	บางโคล่นอก	บางคอแหลม	1
25	วัดจันทร์ใน	บางคอแหลม	1
26	วัดจันทร์นอก	บางคอแหลม	1
27	สุเหร่าสามอิน	วัฒนา	1
28	วัดธาตุทอง	วัฒนา	1

วงที่ 11 (ต่อ)

กลุ่มเจ้าพระยา (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	สำนักงานเขต	จำนวนครู (คน)
29	วิจิตรวิทยา	วัฒนา	1
30	วัดบางนาใน	บางนา	1
31	วัดบางนานอก	บางนา	1
32	บ่อพลอยอนุสรณ์	บางนา	1
33	รุ่งเรืองอุปถัมภ์	บางนา	1
34	อำนวยการกศวิอนุสรณ์	บางนา	1
35	ศรีเอี่ยมอนุสรณ์	บางนา	1
36	เพ็ญพินอนุสรณ์	บางนา	1
37	บางจาก	พระโขนง	1
38	วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม	พระโขนง	1
39	หุนสิน	พระโขนง	1
40	วัดธรรมมงคล	พระโขนง	1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งที่ 11 (ต่อ)

กลุ่มเขตบูรพา

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	สำนักงานเขต	จำนวนครู (คน)
1	วัดลาดพร้าว	ลาดพร้าว	1
2	วัดลาดปลาเค้า	ลาดพร้าว	1
3	เพชรถนนอม	ลาดพร้าว	1
4	คลองทรงกระเทียม	ลาดพร้าว	1
5	แย้มจาดวิชานุสรณ์	บึงกุ่ม	1
6	วัดบางเตย	บึงกุ่ม	1
7	คลองลำเจียก	บึงกุ่ม	1
8	วัดนวลจันทร์	บึงกุ่ม	1
9	คลองกุ่ม	บึงกุ่ม	1
10	พิชัยพัฒนา	บึงกุ่ม	1
11	วัดเทพลีลา	บางกะปิ	1
12	ลำสาลี	บางกะปิ	1
13	คลองกะจะ	บางกะปิ	1
14	สุเหร่าลาดพร้าว	บางกะปิ	1
15	สุเหร่าหัวหมากน้อย	บางกะปิ	1
16	วัดเสมียนนารี	จตุจักร	1
17	วัดเทวสุนทร	จตุจักร	1
18	บ้านลาดพร้าว	จตุจักร	1
19	รัตนโกสินทร์สมโภช	จตุจักร	1
20	เสนานิคม	จตุจักร	1
21	ประชานิเวศน์	จตุจักร	1
22	วัดดอนเมือง	ดอนเมือง	1
23	พหลโยธิน	ดอนเมือง	1
24	วัดเวฬุวนาราม	ดอนเมือง	1
25	ประชาอุทิศ	ดอนเมือง	1
26	เปรมประชา	ดอนเมือง	1
27	วัดหลักสี่	หลักสี่	1
28	ทุ่งสองห้อง	หลักสี่	1

กลุ่มเขตบูรพา (ต่อ)

ดับที่	ชื่อโรงเรียน	สำนักงานเขต	จำนวนครู (คน)
29	เคหะทุ่งสองห้องวิทยา	หลักสี่	1
30	โทยนิยมสงเคราะห์	บางเขน	1
31	บ้านคลองบัว	บางเขน	1
32	วัดไตรรัตนาราม	บางเขน	1
33	ออเงิน	บางเขน	1
34	ประชาภิบาล	บางเขน	1
35	สายไหม	สายไหม	1
36	วัดเกาะสุวรรณาราม	สายไหม	1
37	วัดหนองใหญ่	สายไหม	1
38	ฤทธิยวรรณาลัย	สายไหม	1
39	ประชานุกูล	สายไหม	1
40	วัดราษฎร์นิยมธรรม	สายไหม	1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งที่ 11 (ต่อ)

กลุ่มเขตรัตนโกสินทร์

ดับที่	ชื่อโรงเรียน	สำนักงานเขต	จำนวนครู (คน)
1	วัดมกุฏกษัตริยาราม	พระนคร	1
2	วัดตรีศกเทพ	พระนคร	1
3	วัดราชนัดดา	พระนคร	1
4	วัดมหารพ	พระนคร	1
5	วัดสุทัศน์	พระนคร	1
6	วัดมหาธาตุ	พระนคร	1
7	วัดพระเชตุพน	พระนคร	1
8	ราชบพิธ	พระนคร	1
9	วัดราชบูรณะ	พระนคร	1
10	วัดอินทรวินาร	พระนคร	1
11	วัดใหม่อมตรส	พระนคร	1
12	วัดพระพิเรนทร์	บ้อมปราบศัตรูพ่าย	1
13	วัดสิตาราม	บ้อมปราบศัตรูพ่าย	1
14	วัดคณิกายล	บ้อมปราบศัตรูพ่าย	1
15	วัดตีสานุกราม	บ้อมปราบศัตรูพ่าย	1
16	วัดบรมนิวาส	ปทุมวัน	1
17	วัดปทุมวนาราม	ปทุมวัน	1
18	สวนหลวง	ปทุมวัน	1
19	วัดสระบัว	ปทุมวัน	1
20	สวนลุมพินี	ปทุมวัน	1
21	วัดจักรวรรดิ	สัมพันธวงศ์	1
22	วัดปทุมคงคา	สัมพันธวงศ์	1
23	วัดสัมพันธวงศ์	สัมพันธวงศ์	1
24	กิ่งเพชร	ราชเทวี	1
25	วัดดิศหงสาราม	ราชเทวี	1
26	วัดพระยาัยง	ราชเทวี	1
27	วัดทัศนารุณ สุนทริการาม	ราชเทวี	1
28	วัดสร้อยทอง	บางซื่อ	1

งที่ 11 (ต่อ)

กลุ่มรัตนโกสินทร์ (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	สำนักงานเขต	จำนวนครู (คน)
29	วัดทองสุทธาราม	บางซื่อ	1
30	วัดมัชฌันติการาม	บางซื่อ	1
31	วัดเสียบราชฎร์บำรุง	บางซื่อ	1
32	วัดไผ่ตัน	พญาไท	1
33	วัดสวัสดิ์วารีสีมาราม	ดุสิต	1
34	วัดเทวราชกุญชร	ดุสิต	1
35	วัดเบญจมบพิตร	ดุสิต	1
36	วัดจันทร์สโมสร	ดุสิต	1
37	วัดธรรมมาภิรัตาราม	ดุสิต	1
38	วัดหัวลำโพง	บางรัก	1
39	วัดมหาพฤฒาราม	บางรัก	1
40	วัดสวนพลู	บางรัก	1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มเขตศรีนครินทร์

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	สำนักงานเขต	จำนวนครู (คน)
1	วัดดอกไม้	ประเวศ	1
2	แก่นทองอุปถัมภ์	ประเวศ	1
3	คลองมะขามเทศ	ประเวศ	1
4	สุเหร่าบึงหนองบอน	ประเวศ	1
5	วัดลาดบัวขาว	ประเวศ	1
6	งามมานะ	ประเวศ	1
7	อยู่เป็นสุขอนุสรณ์	ประเวศ	1
8	คชเมื่อกอนุสรณ์	ประเวศ	1
9	วัดลาดกระบัง	ลาดกระบัง	1
10	วัดพลมานีย์	ลาดกระบัง	1
11	เคหะชุมชนลาดกระบัง	ลาดกระบัง	1
12	วัดปลุกศรัทธา	ลาดกระบัง	1
13	วัดบำรุงรื่น	ลาดกระบัง	1
14	แสงหิรัญวิทยา	ลาดกระบัง	1
15	วัดบึงบัว	ลาดกระบัง	1
16	ลำพะอง	ลาดกระบัง	1
17	วัดชุมทอง	ลาดกระบัง	1
18	ภักดีนครเศรษฐ์	หนองจอก	1
19	วัดทรัพย์สโมสร	หนองจอก	1
20	วัดพระยาปลา	หนองจอก	1
21	สุเหร่าบ้านเกาะ	หนองจอก	1
22	นิลราชฎ์อุปถัมภ์	หนองจอก	1
23	บ้านเจียรตัม	หนองจอก	1
24	บ้านลำตันกล้วย	หนองจอก	1
25	วัดแสนเกษม	หนองจอก	1
26	วัดสีชมพู่	หนองจอก	1
27	ผลดีรุ่งเรือง	หนองจอก	1
28	คารีอุปถัมภ์	หนองจอก	1

กลุ่มเขตศรีนครินทร์ (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	สำนักงานเขต	จำนวนครู (คน)
29	วัดลำด้อยตั้ง	หนองจอก	1
30	นาคนาวาอุปถัมภ์	สวนหลวง	1
31	วัดปากบ่อ	สวนหลวง	1
32	หัวหมาก	สวนหลวง	1
33	วัดบัวแก้ว	คลองสามวา	1
34	บ้านหนองระแหง	คลองสามวา	1
35	วัดพระยาสุเรนทร์	คลองสามวา	1
36	วัดคูบอน	คลองสามวา	1
37	บางชัน	คลองสามวา	1
38	สมโภชกรุงอนุสรณ์ (200 ปี)	สะพานสูง	1
39	สุเหร่าทับช้างคลองบน	สะพานสูง	1
40	สุเหร่าชีร่อ	สะพานสูง	1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทม ๐๓๐๒(๒๗๐๐.๑๕๑)๓๐๐๔

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

๖ ธันวาคม ๒๕๕๒

อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ยน

ที่ส่งมาด้วย แบบสอบเพื่อการวิจัย

ด้วย นางสาวนีนุช สุวรรณมัย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา อยู่ใน
ระหว่างการดำเนินงานวิจัยเพื่อเสนอนิทรรศการเรื่อง “ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎี
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยยุทธวิธี ๔ ดาวในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี
ศาสตราจารย์ ดร.เกษร จิตะจारी เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้นตามที่แนบมาพร้อมกันนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๒

(รองศาสตราจารย์ ดร.เรจรัชณี นิ่มนวล)

รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

นักงานฝ่ายจัดการศึกษา (ระดับบัณฑิตศึกษา)

ร.๒๑๔๒๖๔๒

ทม ๐๓๐๒(๒๗๐๐.๑๕๑)/๒๕๕๕

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

๖๕ ธันวาคม ๒๕๕๒

ขง ขออนุญาตรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ขน ผู้อำนวยการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

ที่ส่งมาด้วย ๑. รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง สังกัดกรุงเทพมหานคร
๒. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย นางสาวนිරุช สุวรรณมัย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยเพื่อเสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยยุทธวิธี ๔ ดาวในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี ผศ.ศาสตราจารย์ ดร.เกษร อิตะจารี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามครูศิลปะโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามรายชื่อและแบบสอบถามที่แนบมาพร้อมกันนี้

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตจากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวนිරุช สุวรรณมัย ดำเนินการดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๒

(รองศาสตราจารย์ ดร.เรจรัชนี นิมนวล)
รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษา
ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

พนักงานฝ่ายจัดการศึกษา (ระดับบัณฑิตศึกษา)

15.๒๑๔๒๖๘๒

ทม ๐๓๐๒(๒๗๐๐.๑๕๑)/๓๐๐๐

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

๑ ธันวาคม ๒๕๕๒

อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย

ยน ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย นางสาวนිරุช สุวรรณมัย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา อยู่ใน
 ระหว่างการดำเนินงานวิจัยเพื่อเสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎี
 รเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยยุทธวิธี ๔ ดาวในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี
 ศาสตราจารย์ ดร.เกษร ธิตะจारी เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามครูศิลปะ
 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามรายชื่อและแบบสอบถามที่แนบมาพร้อมกันนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

13/๑๑/๕๒ น.ม.นวล

(รองศาสตราจารย์ ดร.เรจรัชณี นิ่มนวล)

รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ักงานฝ่ายจัดการศึกษา (ระดับบัณฑิตศึกษา)

i.๒๑๔๒๖๘๒

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามประกอบการวิจัย

เรื่อง

ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้
แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน
ในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1

แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2

แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา 4 ด้าน ดังนี้

- ด้านวิธีสอน
- ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- ด้านแนะแนวและจิตวิทยา
- ด้านประเมินผล

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เกษร อิศขจารี

ผู้วิจัย นางสาวนิรมุข สุวรรณมัย

ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมข้อความในช่องว่างเพื่อแสดงข้อมูลที่เป็นจริง

1. เพศ

- ชาย
 หญิง

2. อายุ

- 20 - 25 ปี
 26 - 30 ปี
 31 - 35 ปี
 36 - 40 ปี
 41 - 45 ปี
 46 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- ต่ำกว่าปริญญาตรี
 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 สูงกว่าปริญญาตรี

4. ท่านสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษาหรือไม่

- ใช่
 ไม่ใช่

5. ประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

- น้อยกว่า 1 ปี
 1 - 5 ปี
 6 - 10 ปี
 11 ปีขึ้นไป

6. ท่านเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางหรือไม่

- เคย
 ไม่เคย

ตอนที่ 2

ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา

คำชี้แจง แบบสอบถามในตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยบุทชวีธิ 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน ในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วย "บุทชวีธิ 4 ดาว" ในด้านวิธีการสอน การสร้างสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การแนะแนวและจิตวิทยา และการประเมินผล

วิธีตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้มีช่องให้ตอบ 5 ช่อง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นตรงกับตัวเลือกในช่องใดมากที่สุด แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ เพียงเครื่องหมายเดียว ให้ตรงกับช่องตัวเลือกแต่ละข้อนั้น

ความหมายของตัวเลือก

- ถ้าท่านเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "เห็นด้วยอย่างยิ่ง"
- ถ้าท่านเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านมาก ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "เห็นด้วย"
- ถ้าท่านเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านปานกลาง ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "เห็นด้วยปานกลาง"
- ถ้าท่านเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ไม่เห็นด้วย"
- ถ้าท่านเห็นว่าข้อความนั้นไม่อยู่ในความคิดเห็นของท่าน และท่านคาดว่าจะไม่มีความคิดเช่นนั้น ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง"

ตัวอย่าง

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
1. กระบวนการกลุ่มสอนทักษะทางสังคมให้นักเรียน		✓			
2. การทำกิจกรรมศิลปะช่วยปลูกฝังให้นักเรียนทำงานด้วยความ ประณีตและสวยงาม	✓				
3. ผลงานในแฟ้มสะสมงานสะท้อนให้เห็นความก้าวหน้าทางการ เรียนรู้ของนักเรียน			✓		

ด้านวิธีสอนวิชาศิลปะศึกษา

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
1.1 การเรียนวิชาศิลปะศึกษาเป็นกลุ่ม					
1. กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนกล้าแสดงออก					
2. กิจกรรมกลุ่มช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น					
3. กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน					
4. กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนเกิดความผูกพันกับการทำงาน					
5. กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น					
1.2 การใช้คำถามในการสอนวิชาศิลปะศึกษา					
1. คำถามช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้					
2. คำถามช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดจินตนาการ					
3. คำถามช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์					
4. คำถามช่วยกระตุ้นความคิดให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกของตนเองออกมา					
5. คำถามก่อให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญาแก่นักเรียน					
1.3 การให้นักเรียนทำกิจกรรมและสร้างผลงานศิลปะ					
1. เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของนักเรียน					
2. เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
3. เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์กับนักเรียน					
4. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการนักเรียนครบทุกด้าน					
5. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนทำแล้วเกิดความสุขสนุกสนาน					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
1.4 การใช้สื่อการสอนวิชาศิลปะศึกษาเพื่อให้นักเรียนเกิดจินตนาการ					
1. สื่อที่ใช้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวคิดที่แปลกใหม่					
2. สื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้					
3. สื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน					
4. สื่อช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดจินตนาการ					
5. สื่อท้าทายให้นักเรียนอยากสร้างสรรค์งานศิลปะ					
1.5 การจัดการสอนวิชาศิลปะศึกษาให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง					
1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ					
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน					
3. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำผลงานไปประดับตกแต่งเพื่อความสวยงาม					
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำผลงานไปใช้เองหรือเป็นของที่ระลึก					
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการลักษณะนิสัยในการอยู่ร่วมกันของนักเรียน					

ข้อเสนอแนะ

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปะศึกษา

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
2.1 ปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนศิลปะศึกษาเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง 1. จัดป้ายนิเทศให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ให้นักเรียน 2. จัดและประดับตกแต่งผนังห้องด้วยงานศิลปะของนักเรียนเพื่อสร้างประสบการณ์ทางความคิด 3. จัดป้ายนิเทศที่แสดงข่าวสารและการเคลื่อนไหวทางศิลปะ					
2.2 จัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้และแหล่งสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปะศึกษา 1. จัดให้มีการวาดภาพประดับตกแต่งบริเวณโรงเรียน 2. จัดแสดงนิทรรศการศิลปะภายในโรงเรียน 3. จัดมุมสวนหย่อมสำหรับให้นักเรียนทำงานศิลปะ					
2.3 จัดกิจกรรมในศูนย์วิทยการสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปะศึกษา 1. จัดกิจกรรมในมุมศิลปะส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าด้วยตนเอง 2. จัดกิจกรรมในมุมศิลปะให้หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้เลือกแสดงออกตามความสนใจ 3. จัดกิจกรรม, สถานการณ์ ที่ท้าทายเหมาะสมกับวัยกับความสามารถที่นักเรียนจะทำได้ และมีความหมายสำหรับนักเรียน					
2.4 การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อช่วยสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่บ้าน 1. ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการนำผลงานศิลปะของนักเรียนไปตกแต่งบ้าน 2. ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการแนะนำนักเรียนให้นำวัสดุเหลือใช้ที่บ้านมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ 3. ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องของการมีส่วนร่วมกับนักเรียนในการทำงานศิลปะที่บ้าน					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
2.5 การร่วมมือกับผู้ปกครองควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนวิชาศิลปะศึกษา					
1. เชิญชวนผู้ปกครองให้พานักเรียนไปดูการจัด นิทรรศการทางศิลปะ					
2. เชิญชวนผู้ปกครองให้พานักเรียนไปดูศิลปะวัฒนธรรมของไทย เช่น พิพิธภัณฑฯ, วัด ฯลฯ					
3. เชิญชวนผู้ปกครองให้พานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศิลปะในโอกาสพิเศษต่างๆ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาชีพศึกษา

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
3.1 การทำงานแนะแนวและจิตวิทยาเป็นทีมในวิชา ศิลปศึกษา					
1. ครูศิลปะ ผู้บริหาร และครูแนะแนวได้มีการประสานงานในการ ชี้แนะเรื่องการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างเป็นระบบ					
2. ครูศิลปะ ผู้บริหาร และผู้ปกครองได้มีการประสานงานในการ ชี้แนะเรื่องการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างเป็นระบบ					
3. ครูศิลปะ ผู้บริหาร และนักจิตวิทยาได้มีการประสานงานในการ ชี้แนะเรื่องการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาอย่างเป็นระบบ					
3.2 การปรับระบบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเพื่อการพัฒนา					
1. มีการเก็บผลงานทางศิลปะของนักเรียนในแฟ้มสะสมงานเพื่อนำ ไปใช้ในการพัฒนา					
2. มีการเก็บข้อมูลการแสดงผลออกทางความคิดของนักเรียนที่มีต่อ ผลงานของนักเรียนเองและผู้อื่น					
3. มีการจัดทำแบบสังเกตพฤติกรรมด้านบุคลิกภาพของนักเรียน เช่น มีเหตุผล ซื่อสัตย์ ละเอียด รอบคอบ ฯลฯ					
3.3 การให้ความรู้ การปรับทัศนคติ และเทคนิคพื้นฐานของ การแนะแนว และจิตวิทยาแก่ครู					
1. มีการให้นักเรียนทำงานศิลปะเชื่อมโยงกับวิชาอื่นๆ					
2. ครูศิลปศึกษาควรกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าด้วย ตนเอง เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะและความ เชื่อมั่นในชีวิตประจำวันได้					
3. ครูศิลปศึกษาควรวิเคราะห์ผลงานนักเรียนโดยใช้หลักจิตวิทยา เข้าช่วย					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
3.4 การให้ความช่วยเหลือทางจิตวิทยาในกรณีที่มีปัญหา เกินกว่าที่ครูศิลปะจะช่วยเหลือได้					
1. เมื่อนักเรียนมีปัญหาทางการเรียนในวิชาศิลปะศึกษาคควรแจ้งให้ ผู้ปกครองทราบ					
2. เมื่อนักเรียนมีปัญหาทางการเรียนในวิชาศิลปะศึกษาคควรส่งไป ปรึกษาครูแนะแนว					
3. เมื่อนักเรียนมีปัญหาทางการเรียนในวิชาศิลปะศึกษาคควรส่งไป ปรึกษานักจิตวิทยา					
3.5 การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตวิทยาและการ ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน					
1. แนะนำให้ผู้ปกครองหาโอกาสมาร่วมชมนิทรรศการผลงาน ศิลปะของนักเรียน					
2. แนะนำให้ผู้ปกครองแสดงความชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อ นักเรียนทำงานศิลปะสำเร็จ					
3. แนะนำผู้ปกครองให้นำผลงานศิลปะที่นักเรียนทำไปตกแต่งบ้าน เพื่อให้นักเรียนเกิดความภูมิใจ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้านการประเมินผลวิชาศิลปศึกษา

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
4.1 การใช้แบบทดสอบในวิชาศิลปศึกษา					
1. เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน					
2. เพื่อวัดการแสดงออกทางความคิดของนักเรียนทางการวิเคราะห์วิจารณ์					
3. เพื่อวัดกระบวนการทำงานตามขั้นตอนของนักเรียน					
4.2 การใช้นแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ในวิชาศิลปศึกษา					
1. เพื่อวัดทักษะการทำงานตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน					
2. เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ในรูปของการสร้างผลงาน					
2. เพื่อแสดงให้เห็นพัฒนาการการทำงาน of นักเรียน					
4.3 การสังเกตกระบวนการทำงานศิลปะ					
1. สังเกตความพร้อมในการเรียน					
2. สังเกตความตั้งใจในการทำงาน					
3. สังเกตกระบวนการทำงานตามขั้นตอน					
4.4 การสังเกตพัฒนาการลักษณะนิสัยของนักเรียน					
1. สังเกตความกล้าตัดสินใจในการทำงาน					
2. สังเกตความสะอาดเรียบร้อยของผลงาน					
3. สังเกตการควบคุมตนเองในการทำงานของนักเรียน					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
4.5 การใช้ข้อสอบมาตรฐานวิชาศิลปะ					
1. ใช้เพื่อวัดความถนัดและความสามารถของนักเรียน					
2. ใช้เพื่อวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน					
3. ใช้เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวนรินทร์ สุวรรณมัย เกิดวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2507 ที่จังหวัดพิษณุโลก สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา วิทยาลัยครูสวนดุสิต เมื่อปีการศึกษา 2529 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2539 ปัจจุบันรับราชการที่โรงเรียนวิบูลิศจังหวัดขอนแก่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย